

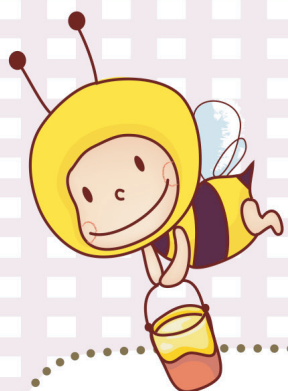
คู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัย ที่มีปัญหาพัฒนาการ

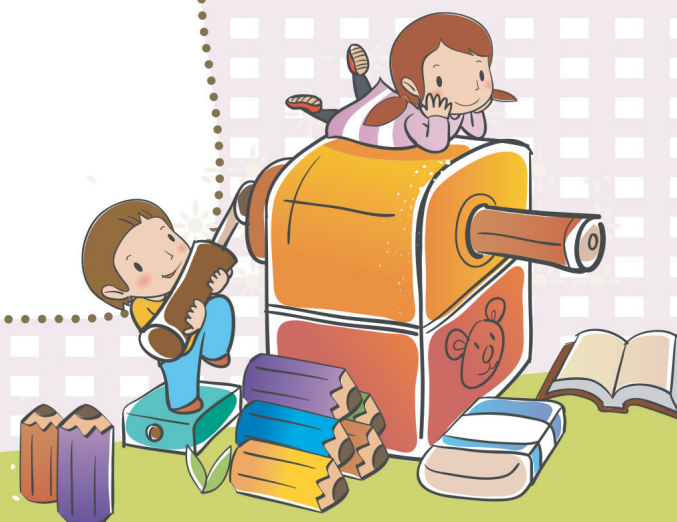
กรมสุขภาพจิต
Department of Mental Health

(Thai Early Developmental Assessment for Intervention : TEDA4I)

ชื่อหนังสือ คู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ
(Thai Early Developmental Assessment for Intervention : TEDA4I)
บรรณาธิการ : นพ.สมัย ศิริทองถาวร
 พญ.อัมพร เบญจพลพิทักษ์
 พญ.นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช
ISBN 978-974-296-849-6
พิมพ์ครั้งที่ 6 มีนาคม 2563
จำนวนพิมพ์ 2,500 เล่ม
จัดทำโดย กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

คำนำ

จากการสำรวจพัฒนาการเด็กไทย พบว่า เด็กปฐมวัย แรกเกิดถึง 5 ปี มีพัฒนาการล่าช้าต่ำกว่ามาตรฐานถึง 30 เปอร์เซ็นต์ การแก้ไขพัฒนาการล่าช้าของเด็กไทย มีความพยายามแก้ปัญหาจากหลายหน่วยงาน แต่เนื่องจากยังไม่ได้บูรณาการให้เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ ทำให้ไม่สามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ได้

การประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กวัยปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ มีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้เด็กมีทักษะหรือความสามารถในด้านต่างๆ ดีขึ้นเป็นไปตามช่วงวัย มีความพร้อมและมีความสามารถในการเรียนรู้ที่ดี มีค่าคะแนนเชาว์ปัญญาเพิ่มขึ้น มีโอกาสสำเร็จการศึกษามากกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือ สามารถปรับตัวและช่วยเหลือตนเองได้เมื่อเติบโตขึ้น ส่วนพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูจะไม่เครียด มีครอบครัวที่เข้มแข็ง ประเทศชาติเองก็จะสามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาพิเศษ การฟื้นฟูสมรรถภาพ และบริการด้านสุขภาพอื่นๆ แก่เด็กกลุ่มนี้อีกด้วย

คู่มือการประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (Thai Early Developmental Assessment for Intervention: TEDA4I) โดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายให้เกิดการประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการทันทีที่พบ สำหรับบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในคลินิกสุขภาพเด็กดีหรือคลินิกพัฒนาการในสถานบริการสาธารณสุขระดับทุติยภูมิและตติยภูมิ ได้แก่ โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลศูนย์ การพัฒนาคู่มือได้ผ่านการพัฒนาจากประสบการณ์ด้านการสอนและการทำงานด้านการส่งเสริม/กระตุ้นพัฒนาการมากกว่า 20 ปี ของคณะทำงานของสถาบันราชานุกูล สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และผู้ทรงคุณวุฒิกรมแพทยพัฒนาการและพฤติกรรม มีเนื้อหาที่เป็นขั้นตอนในการฝึกทักษะด้านต่างๆ พร้อมภาพประกอบอุปกรณ์และจุดเน้นในแต่ละทักษะเพื่อให้ง่ายและมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

คู่มือฯ เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสะดวก ความช่วยเหลือจากแพทย์หญิงปัญญา เพ็ญสุวรรณ นายแพทย์วัลลภ ไทยเหนือ รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงนิตยา คชภักดี แพทย์หญิงศิริพร กัญชนะ ศาสตราจารย์เกียรติคุณแพทย์หญิงศิริกุล อิศรานุรักษ์ ศาสตราจารย์นายแพทย์สมศักดิ์ โล่เลขา แพทย์หญิงรัตโนทัย พลบูรณ์กร แพทย์หญิงนิพรพรพร วรมงคล ศาสตราจารย์คลินิกแพทย์หญิงวันิดา ปิยะศิลป์ พันเอกหญิงขวัญใจ ธนกิจจารุ และคณะกรมแพทย์พัฒนาการและพฤติกรรมที่ทุกๆ ท่านเสียสละเวลาให้คำแนะนำกับคณะทำงานเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการพัฒนาเด็กตั้งแต่ปฐมวัยให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพ มีคุณภาพ และมีความสุข จึงหวังว่าหนังสือคู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับทุกท่านที่อ่านและนำไปใช้ในการประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการต่อไป และขอขอบคุณอย่างยิ่งหากผู้อ่านนำไปใช้มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะใดๆ ให้แก่กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เพื่อการปรับปรุงที่ดีขึ้นๆ ขึ้นต่อไป

ด้วยความปรารถนาดี

(นายแพทย์เจษฎา โชคดำรงสุข)

อธิบดีกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

คำนิยม

การเขียนคำนิยมให้กับหนังสือหรือคู่มือวิชาการเล่มไหนก็เป็นเรื่องยาก เพราะไม่รู้ว่าคนอื่นจะคล้อยตามหรือไม่ แต่คู่มือ TEDA4I เล่มนี้ไม่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากเป็นหนังสือที่ดี มีประโยชน์ต่อเด็กไทยเป็นอย่างมาก จะช่วยให้เด็กไทยไม่ต้องพบกับความผิดปกติหรือพิการจนเกินจะแก้ไขได้ เป็นคู่มือที่ให้โอกาสพ่อแม่ ผู้ปกครองใช้ DSPM หรือ DAIM ในการ ประเมินและส่งเสริมพัฒนาการลูกตัวเองก่อน ก่อนที่จะถึงมือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้เชี่ยวชาญในระดับโรงพยาบาลชุมชนขึ้นไปใช้ TEDA4I ให้การช่วยเหลือต่อไป

เด็กไทยจะเป็นคนไทยสุขภาพดี มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งสติปัญญาและอารมณ์ อดทน เสียสละและเห็นแก่ส่วนรวมด้วยใจจริงได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่ในปัจจุบันจะเป็น ตัวอย่างและให้ประสบการณ์ที่ดีแก่เด็กๆ ได้มากเพียงไหน ช่วยกันติดตามเด็กที่คัดกรองแล้วสงสัยล่าช้าให้เข้ามาอยู่ในวงจรเพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพได้มากเพียงใด หรือจะ ปลดปล่อยให้กลายเป็นเด็กที่มีความเสี่ยงทางสังคมของชุมชน TEDA4I ช่วยเปิดหน้าต่างแห่งโอกาสช่วยเหลือเด็กที่อาจมีความผิดปกติมากหรือน้อย ให้เป็นปกติได้เปิดกว้างยิ่งขึ้น เพราะ จริงๆ แล้วคนมีความเป็นอยู่ต่างก็ตรงโอกาสที่จะได้รับ การให้โอกาส TEDA4I ได้ทำหน้าที่เต็มที่ ช่วยเด็กหลายคนให้มีพัฒนาการสมวัยถือเป็นการทำบุญที่ยิ่งใหญ่ยิ่งแล้ว ทำให้นึกถึง พระนิพนธ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก จาก “สารธรรม ๑๐๑” ที่ว่า

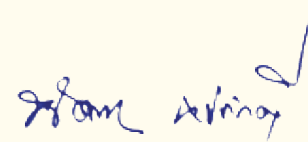
“ฝนตกลงมาทีละหยาดๆ ก็ย่อมทำภาชนะที่รองน้ำให้เต็มได้
การทำบุญแม้ทีละน้อยๆ ก็ย่อมทำให้บุญเต็มขึ้นมาได้”

นายแพทย์วัลลภ ไทยเหนือ
Mental Health Award 2015

คำนิยม

เด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการผิดปกติจำเป็นต้องได้รับการตรวจวินิจฉัยและช่วยเหลืออย่างเหมาะสมโดยเร็วที่สุด จึงจะมีโอกาสรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและส่งเสริมให้มีพัฒนาการที่ก้าวหน้าขึ้นในช่วงเวลาที่สมองยังมีความสามารถยืดหยุ่นฟื้นตัวได้ดี ทำให้ลดความพิการและเข้าใจความเป็นปกติมากที่สุด การกระจายบริการประเมินและช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ โดยบุคลากรสาธารณสุขที่มีความรู้และการใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และครอบครัวเด็กเหล่านี้เข้าถึงได้จึงมีความสำคัญยิ่ง

การร่วมมือร่วมใจของบุคลากรของสถาบันราชานุกูล สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต เขตสุขภาพ กลุ่มกุมารแพทย์อนุสาขาพัฒนาการและพฤติกรรมผู้มีประสบการณ์ ตรวจรักษาดูแลบำบัดช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการผิดปกติ ทำงานอย่างต่อเนื่อง กลั่นกรองมาจากคู่มือต่างๆ และใช้ผลการวิเคราะห์ ค่าปกติของเด็กไทย มาพัฒนาเป็นคู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ TEDA4I (Thai Early Developmental Assessment for Intervention) ตลอดจนการฝึกอบรมแพทย์ พยาบาล บุคลากรสหวิชาชีพ ให้สามารถดำเนินการในระดับ รพช. อย่างทั่วถึงทั่วประเทศ เป็นสิ่งที่น่าชื่นชมยินดี โดยเฉพาะเมื่อมุ่งเน้นให้ครอบครัวละชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลและฝึกเด็กเป็นขั้นตอนตามลำดับทั้งนี้ เป็นระบบที่จัดขึ้นตอบสนองการส่งต่อเด็กที่สงสัยมีพัฒนาการล่าช้าไม่สมวัยจากการประเมินแบบเฝ้าระวังและคัดกรองด้วยคู่มือ DSPM / DAIM แล้วเด็กยังไม่ก้าวหน้าหลังจากได้รับการแนะนำส่งเสริมพัฒนาการเบื้องต้นในครอบครัวและหรือศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย การใช้ TEDA4I ใน รพช. จึงเป็นการต่อยอดในโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ เพื่อบรรลุเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มศักยภาพเป็นกำลังคนที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงนิตยา ชชภักดี
ประธานกลุ่มผู้เชี่ยวชาญสาขาพัฒนาการและพฤติกรรม
ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย
ที่ปรึกษา สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

สารบัญ

คำนำ	ก
คำนิยม	ข
สารบัญ	ง
บทนำ	จ
แผนผังโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ	ช
คำแนะนำการใช้คู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ	1
ขั้นเตรียมความพร้อม	1
ขั้นการประเมิน	2
ขั้นการสรุป	3
ขั้นการสื่อสารและให้ความช่วยเหลือด้านสังคมและจิตใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง	3
ขั้นการให้ความช่วยเหลือเด็ก	4
การประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ	
ทักษะด้านการเคลื่อนไหว (Gross Motor Skills: GM) 25 ข้อ	5-21
ทักษะด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา (Fine Motor Skills: FM) 29 ข้อ	22-47
ทักษะด้านการเข้าใจภาษา (Receptive Language: RL) 29 ข้อ	48-73
ทักษะด้านการใช้ภาษา (Expressive Language: EL) 31 ข้อ	74-92
ทักษะด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (Personal and Social Skills: PS) 31 ข้อ	93-110
ภาคผนวก	
การตรวจประเมินเด็ก	112-113
แบบบันทึกการซักประวัติและตรวจประเมินเด็ก โดยแพทย์	114-117
แบบบันทึกการตรวจประเมินเด็ก โดยบุคคลากรสาธารณสุข	118 -119
แบบบันทึกการตรวจประเมิน (กราฟสรุปพัฒนาการ)	120
แบบบันทึกการประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ	121 -128
บรรณานุกรม	129-130
คณะผู้จัดทำ	131-132

บทนำ

กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาตามวัยอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง โดยกำหนดเป้าหมายให้เด็กแรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 85 มีพัฒนาการตามวัยภายในปี 2559 และเด็กพัฒนาการล่าช้าได้รับการประเมินเพื่อช่วยเหลือซึ่งบุคลากรสาธารณสุขใน รพศ./รพท./รพช. เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเด็กตามนโยบายของรัฐบาล ในการพัฒนาระบบบริการอย่างไร้รอยต่อ

กระบวนการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่จะทำให้เด็กปฐมวัยในประเทศไทยมีพัฒนาการสมวัยนั้น เด็กทุกคนควรได้รับการเฝ้าระวัง โดยครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็กและเมื่อเด็กมารับบริการที่คลินิกสุขภาพเด็กดี มีการเฝ้าระวังและค้นหาปัญหาพัฒนาการ เพื่อจะแยกเด็กที่พัฒนาการเป็นไปตามวัย และ เด็กที่สงสัยพัฒนาการล่าช้า ซึ่งเด็กที่สงสัยพัฒนาการล่าช้าอาจเป็นเด็กที่ขาดโอกาสในการกระตุ้นพัฒนาการหรือการฝึกสอน และเด็กที่เป็นโรคที่ต้องได้รับการช่วยเหลือจริงๆ โดยใช้เครื่องมือสำหรับเด็กปกติ คือคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual: DSPM) และเด็กกลุ่มเสี่ยง คือเด็กที่มีภาวะขาดออกซิเจนขณะคลอด (Birth Asphyxia) และทารกแรกเกิดมีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม (Low Birth Weight) โดยใช้คู่มือประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กกลุ่มเสี่ยง (Developmental Assessment For Intervention Manual: DAIM) หากพบว่าเด็กมีพัฒนาการไม่สมวัยให้ประเมินซ้ำ บุคลากรสาธารณสุขให้คำแนะนำเบื้องต้นแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลอย่างรวดเร็วและใกล้ชิด และนัดให้ผู้ปกครองนำเด็กกลับมารับการประเมินซ้ำด้วยคู่มือเดิมในระยะเวลา 1 เดือนต่อมา ถ้าพัฒนาการเด็กยังไม่ดีขึ้นต้องส่งต่อให้โรงพยาบาลชุมชนที่มีความพร้อมในการดูแลต่อ โดยใช้คู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (Thai Early Developmental Assessment for Intervention : TEDA4I) ในกรณีที่ยังพบปัญหาพัฒนาการสามารถส่งปรึกษาในระบบส่งต่อตามลำดับ เมื่อเด็กมีพัฒนาการดีขึ้นจึงส่งกลับไปดูแลตามระบบอย่างต่อเนื่อง

การดูแลเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการในประเทศไทยได้ดำเนินการมากกว่า 50 ปี คู่มือที่ใช้มีความหลากหลายและมีจำนวนข้อทักษะมากกว่า 600 ข้อ ไม่สะดวกในการให้หน่วยงานในพื้นที่นำไปใช้ปฏิบัติงาน กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขจึงมอบหมายให้สถาบันราชานุกูลและสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ ดำเนินการบูรณาการคู่มือสำหรับประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการในระดับ รพศ./รพท./รพช. การดำเนินงานพัฒนาคู่มือเริ่มจากการวางแผนการดำเนินงานวันที่ 31 มกราคม 2556 ณ สถาบันราชานุกูล การดำเนินงานในเบื้องต้น แบ่งเป็น 2 ระยะ โดยระยะแรกเดือนกุมภาพันธ์ 2556 และระยะที่ 2 เดือนเมษายน 2556 โดยคณะทำงานของสถาบันราชานุกูล สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และผู้ทรงคุณวุฒิกรมแพทย์ด้านพัฒนาการและพฤติกรรม การพัฒนาคู่มือโดยพิจารณาจากหลักของพัฒนาการปกติ การวิจัยศึกษาเกณฑ์ปกติด้านพัฒนาการเด็กไทยวัยแรกเกิด - 5 ปี โดยสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ การบูรณาการเครื่องมือต่างๆ ได้แก่ คู่มือส่งเสริมพัฒนาการเด็กแรกเกิด - 5 ปี สถาบันราชานุกูล แบบประเมินและป้องกันพัฒนาการเด็กล่าช้าเด็กวัยแรกเกิด - 5 ปี (TDSI) สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต และแบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างคัดกรอง สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล รวมทั้งประสบการณ์จากคณะทำงานที่เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็ก

คู่มือการประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (Thai Early Developmental Assessment for Intervention: TEDA4I) แบ่งการประเมินเด็กออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการเคลื่อนไหวจำนวน 25 ข้อ ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญาจำนวน 29 ข้อ ด้านการเข้าใจภาษาจำนวน 29 ข้อ ด้านการใช้ภาษาจำนวน 31 ข้อ และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคมจำนวน 31 ข้อ หลังจากนั้นสถาบันพัฒนาการเด็กราชชนครินทร์ได้นำคู่มือการประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (TEDA4I) มาหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ด้วยการประเมินทักษะของผู้ใช้เครื่องมือว่าถูกต้องครบถ้วนตามเนื้อหาในคู่มือหรือไม่ และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการตรวจสอบความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน มีค่าดังนี้

ทักษะด้าน	จำนวนข้อคำถาม	ค่าความเที่ยงตรง (Validity)	ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
การเคลื่อนไหว (GM)	25	0.84	0.96
การใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา (FM)	29	0.81	0.97
การเข้าใจภาษา (RL)	29	0.77	0.97
การใช้ภาษา (EL)	31	0.82	0.96
การช่วยเหลือตนเองและสังคม (PS)	31	0.95	0.96
รวม	145	0.84	0.97

จากตารางพบว่า คู่มือการประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (TEDA4I) ค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยรวมของคู่มือ เท่ากับ 0.84 ซึ่งมีระดับค่าความเที่ยงตรงอยู่ในระดับสูงมาก และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.97 ซึ่งมีระดับค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมาก แต่เพื่อให้คู่มือนี้มีคุณภาพและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้น จึงได้มีการปรับปรุงเนื้อหาของคู่มืออีกครั้งหลังจากการนำไปทดลองใช้ในหน่วยบริการสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ในวันที่ 18-19 พฤษภาคม 2558 โดยคณะทำงานของสถาบันราชานุกูล สถาบันพัฒนาการเด็กราชชนครินทร์ จิตแพทย์ นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาลวิชาชีพ นักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด สังกัดกรมสุขภาพจิต สำนักปลัดกระทรวงกระทรวงสาธารณสุข กุมารแพทย์พัฒนาการและพฤติกรรม สังกัดกรมการแพทย์และมหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิกรมสุขภาพจิต และผู้ทรงคุณวุฒิกุมารแพทย์ด้านพัฒนาการและพฤติกรรม จะเห็นว่าคู่มือนี้จัดทำขึ้นครบตามขั้นตอนการพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานใน รพศ./รพท./รพช. (User friendly) สามารถประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพต่อไป

๒๕๖๑ยังโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558

คู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ

คำแนะนำการใช้คู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ

การนำคู่มือแบบประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการไปใช้นั้น ผู้ปฏิบัติต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการประเมินเด็ก มีการปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน จึงจะทำให้ผลการประเมินเด็กมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ต้องอาศัยความอดทน ความทุ่มเท ความเข้าใจในตัวเด็กของผู้ใช้

แนวทางการใช้คู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ

1. ขั้นเตรียมความพร้อม

1.1. การเตรียมตัวผู้ประเมิน

- 1.1.1 ศึกษาวิธีการใช้คู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการเพื่อให้เข้าใจขั้นตอนและวิธีการนำไปใช้
- 1.1.2 ทำความเข้าใจเนื้อหาในรายละเอียดตั้งแต่ ทักษะที่ประเมิน อุปกรณ์ วิธีการประเมิน และเกณฑ์ผ่าน ในแต่ละรายข้อ
- 1.1.3 ควรเตรียมคำพูดที่จะใช้ในข้อคำถามไว้ล่วงหน้า ในกรณีที่ต้องใช้คำสั่ง เพื่อความรวดเร็วในขณะประเมิน
- 1.1.4 ทดลองทำหรือฝึกก่อนการประเมินจริง เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและมีความมั่นใจก่อนลงมือปฏิบัติจริง

1.2 การเตรียมอุปกรณ์

- 1.2.1 จัดเตรียมอุปกรณ์ให้ครบ
- 1.2.2 ควรใช้อุปกรณ์ครั้งละ 1 ชุด เมื่อใช้เสร็จแล้วให้เก็บอุปกรณ์นั้น แล้วจึงใช้อุปกรณ์ชุดใหม่ เพื่อให้เด็กสนใจในอุปกรณ์เฉพาะในส่วนที่ต้องการจะใช้ประเมินเท่านั้น
- 1.2.3 ทำความสะอาดอุปกรณ์หลังนำไปใช้ทุกครั้ง เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค

1.3 การเตรียมสถานที่

- 1.3.1 สถานที่ควรเป็นห้องหรือมุมที่เป็นสัดส่วน ไม่คับแคบเกินไป ปลอดภัย และอากาศถ่ายเทสะดวก เพื่อให้เด็กรู้สึกสุขสบาย ไม่หงุดหงิด และให้ความร่วมมือในการประเมิน
- 1.3.2 ภายในห้องไม่ควรมีสิ่งกระตุ้นหรือสร้างความสนใจของเด็ก เช่น โทรทัศน์ วิทยุ คอมพิวเตอร์ รูปหรือวัตถุที่มีสีสันฉูดฉาด และควรเป็นห้องที่ไม่มีเสียงดังรบกวน หรือมีคนอื่นผ่านไปมา เพราะจะทำให้เด็กไม่มีสมาธิ
- 1.3.3 ควรมีการจัดเบาะ โต๊ะ หรือเก้าอี้ต่างๆ ที่ใช้ในการประเมินในแต่ละช่วงวัยให้เหมาะสม

1.4 การเตรียมเด็ก

- 1.4.1 หากเด็กป่วย หิว ง่วง หรือเหนื่อย ไม่ควรประเมินเนื่องจากเด็กจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการประเมิน
- 1.4.2 ผู้ประเมินควรพูดคุยกับผู้ฝึกและเด็กเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและมีความพร้อมก่อนเริ่มประเมิน

2. ขั้นตอนการประเมิน

2.1 กระบวนการดำเนินงาน

เมื่อเด็กและครอบครัวมารับบริการในสถานบริการที่คลินิกสุขภาพเด็กดี เด็กจะได้รับการเฝ้าระวังและคัดกรองพัฒนาการตามวัยด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual: DSPM) หากพบว่าเด็กมีพัฒนาการไม่สมวัยให้คำแนะนำเบื้องต้นแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองในการใช้คู่มือดังกล่าวเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และให้เด็กได้รับการดูแลอย่างรวดเร็วและใกล้ชิด นัดให้พ่อแม่ ผู้ปกครองนำเด็กกลับมารับการประเมินซ้ำในระยะเวลา 1 เดือนต่อมา ถ้าพัฒนาการเด็กยังไม่ดีขึ้น หรือไม่ผ่านเกณฑ์ในช่วงอายุของตนเองให้ใช้คู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (Thai Early Developmental Assessment for Intervention: TEDA4I) นี้เพื่อประเมินและช่วยเหลือเด็กอย่างต่อเนื่อง ส่วนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้ส่งต่อไปโรงพยาบาลชุมชนเพื่อดูแลช่วยเหลือเด็กด้วยคู่มือนี้เช่นกัน

2.2 ขั้นตอนการประเมิน

- 2.2.1 ผู้ประเมินสอบถามวันเดือนปีเกิดเด็กจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และคำนวณอายุเด็ก
- 2.2.2 ผู้ประเมินทักทายเด็ก และพ่อแม่ ผู้ปกครอง พูดคุยซักชวนเด็กเล่น เพื่อให้เด็กรู้สึกคุ้นเคยและไว้วางใจผู้ประเมิน
- 2.2.3 ผู้ประเมินแนะนำตัวเอง และบอกพ่อแม่ ผู้ปกครองว่าจะประเมินพัฒนาการเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครองควรช่วยเหลือเด็กเฉพาะในกรณีที่ผู้ประเมินขอให้ช่วย
- 2.2.4 เริ่มประเมินพัฒนาการ โดยเริ่มในข้อพัฒนาการที่ต่ำกว่าอายุจริง 1 ช่วงอายุ โดยเริ่มจากทักษะด้านใดก่อนก็ได้
 - 2.2.4.1 ในกรณีที่เด็กผ่านการประเมินตั้งแต่เริ่มต้น ให้ใส่ผลการประเมินเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ ผ่าน แล้วประเมินในข้อที่อยู่ในช่วงอายุที่สูงขึ้นต่อไป จนเด็กไม่ผ่านการทดสอบ ให้ใส่ผลการประเมินเครื่องหมาย ✗ ในช่อง ☐ ไม่ผ่าน แล้วหยุด
 - 2.2.4.2 ในกรณีที่เด็กไม่ผ่านการทดสอบตั้งแต่เริ่มต้น ให้ใส่ผลการประเมินเครื่องหมาย ✗ ในช่อง ☐ ไม่ผ่าน แล้วกลับไปประเมินในช่วงอายุที่ต่ำกว่าต่อไป เด็กผ่านการประเมิน ให้ใส่ผลการประเมินเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ ผ่าน แล้วหยุด
 - 2.2.4.3 ในช่วงอายุใดที่มีข้อประเมิน 2 ข้อ หากเด็กไม่ผ่านข้อใดข้อหนึ่งให้ถือว่าไม่ผ่านในช่วงอายุนั้น
 - 2.2.4.4 ประเมินให้ครบทุกทักษะ
- 2.2.5 การประเมินแต่ละครั้ง ผู้ประเมินสามารถประเมินในแต่ละด้านตามความพร้อมและความสนใจของเด็ก เช่น ถ้าเด็กสนใจของเล่น ผู้ประเมินสามารถประเมินด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา (Fine Motor) ก่อน และตามด้วยด้านอื่นๆ ตามความเหมาะสม ไม่ควรใช้เวลานานเกินไป แต่ควรใช้เวลาแก่เด็กได้คิดและตัดสินใจในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง
- 2.2.6 ในระหว่างการประเมิน ผู้ประเมินไม่ควรให้ความช่วยเหลือหรือชี้แนะเด็ก เพื่อให้ได้ความสามารถของเด็กที่แท้จริง
- 2.2.7 ถ้าเด็กผ่านการประเมิน ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ ผ่าน และประเมินต่อไป จนเด็กไม่ผ่าน ให้ใส่เครื่องหมาย ✗ ในช่อง ☐ ไม่ผ่าน
- 2.2.8 หากเด็กไม่ร่วมมือผู้ประเมินอาจเปลี่ยนไปประเมินทักษะอื่นก่อน แล้วกลับมาประเมินอีกในภายหลังเมื่อเด็กพร้อม หรืออาจให้ผู้ปกครองเป็นผู้ประเมินเด็กแทน
- 2.2.9 ควรประเมินพัฒนาการทุก 3 เดือนเพื่อติดตามดูความก้าวหน้าของพัฒนาการเด็ก

3. ขั้นสรุป

เมื่อประเมินพัฒนาการเสร็จแล้ว ผู้ประเมินดำเนินการ ดังนี้

3.1 หากเด็กผ่านทุกข้อทักษะในอายุพัฒนาการและหรือช่วงอายุพัฒนาการที่อายุและหรือช่วงอายุใด ให้สรุปผลว่า เด็กมีพัฒนาการในทักษะด้านนั้นเท่ากับอายุพัฒนาการและหรือช่วงอายุพัฒนาการนั้นๆ ได้ดังนี้

“จากการประเมินพัฒนาการ

ด้านการเคลื่อนไหว ลูกคุณมีอายุพัฒนาการไม่ต่ำกว่า.....เดือน

ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก ลูกคุณมีอายุพัฒนาการไม่ต่ำกว่า.....เดือน

ด้านการเข้าใจภาษา ลูกคุณมีอายุพัฒนาการไม่ต่ำกว่า.....เดือน

ด้านการใช้ภาษา ลูกคุณมีอายุพัฒนาการไม่ต่ำกว่า.....เดือน

ด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม ลูกคุณมีอายุพัฒนาการไม่ต่ำกว่า.....เดือน”

3.2 นำอายุพัฒนาการที่ได้มาสร้างกราฟสรุปผลการประเมินพัฒนาการ

3.3 แนะนำพ่อแม่/ผู้ปกครองในการฝึกทักษะเด็กในข้อทักษะที่ไม่ผ่านการประเมิน โดยการสาธิตวิธีการฝึกให้ดูเป็นตัวอย่าง และนัดมาฝึกอย่างต่อเนื่องตามบริบทของหน่วยบริการ

4. ขั้นการสื่อสารและให้ความช่วยเหลือด้านสังคมและจิตใจ แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง

การสร้างเชื่อมั่นกับพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กถือเป็นหัวใจสำคัญที่มีผลอย่างยิ่งต่อการส่งเสริม/กระตุ้นพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก เนื่องจากพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการส่งเสริม/กระตุ้นพัฒนาการอย่างต่อเนื่องที่บ้าน ในขณะที่เดียวกันเมื่อทราบผลการประเมินพัฒนาการก็อาจมีปฏิกิริยาหลายๆ อย่างได้เช่นกัน ได้แก่ ตกใจ ปฏิเสธ โกรธ ต่อร้อง เศร้า ตลอดจนการยอมรับความจริง ดังนั้นผู้ประเมินต้องสังเกตปฏิกิริยาดังกล่าวขณะสื่อสารพร้อมทั้งต้องไม่มีอคติ ไม่ตัดสิน ไม่แบ่งแยก รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อจะได้ให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมต่อไป

การสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรมีความเป็นกันเอง ผ่อนคลาย ไม่เป็นการตำหนิตะเยียนหรือออกคำสั่งให้ทำหรือให้ปฏิบัติตามที่เราต้องการ ต้องเป็นการสื่อสารระหว่างทั้งสองฝ่ายมากกว่าการชี้นำจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เริ่มจากการพูดคุยในประเด็นการเลี้ยงดูที่บ้านหรือประเด็นที่พ่อแม่ ผู้ปกครองสนใจก่อน แล้วจึงค่อยๆ ดึงมาสู่การบอกผลการประเมินพัฒนาการ อาศัยหลักการสื่อสารที่ไม่แตกต่างจากการสื่อสารทั่วไปคือ ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กเป็นศูนย์กลาง ใช้คำถามปลายเปิด พยายามทำความเข้าใจกับปัญหาและความกังวล โดยอาศัยทักษะการทวนซ้ำ สรุปความและสะท้อนอารมณ์ ช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหา และให้ข้อมูลที่ไม่มากจนเกินไป

นอกจากนี้หากต้องสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อส่งต่อเด็กไปพบกับผู้เชี่ยวชาญในสถานบริการระดับต่อไป ควรมีการเตรียมข้อมูลต่างๆ ให้พร้อมทั้งปัญหาของเด็ก การช่วยเหลือที่ได้ให้ไปแล้ว ผลการประเมินความก้าวหน้าของพัฒนาการ จุดแข็ง จุดอ่อนของเด็ก และสิ่งที่พ่อแม่ ผู้ปกครองจะได้รับเพิ่มเติมที่เป็นผลดีกับเด็กในการไปพบผู้ที่เชี่ยวชาญมากกว่า และการบอกความพร้อมในการรับกลับมาดูแลช่วยเหลือต่อเนื่องหากพ่อแม่ ผู้ปกครองยังต้องการ

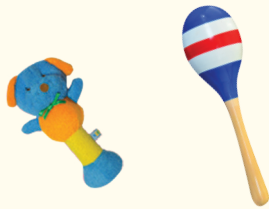
5. ขั้นตอนการให้ความช่วยเหลือเด็ก

การให้ความช่วยเหลือเด็กมีเป้าหมายเพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กสามารถฝึกให้เด็กทำทักษะต่างๆ ได้สมวัย สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยให้หาอุปกรณ์หรือของเล่นที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือตามบริบทของพื้นที่มาประยุกต์ใช้ในการช่วยเหลือเด็ก และให้การช่วยเหลือเด็กตามแนวทางการให้การช่วยเหลือเป็นระยะเวลา 3 เดือน หากเด็กยังไม่ดีขึ้นให้ส่งต่อตามระบบเพื่อทำการวินิจฉัยหรือให้ความช่วยเหลือโดยสหวิชาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญต่อไป โดยมีหลักการในการให้ความช่วยเหลือเด็ก ดังนี้

- 5.1 ผู้ประเมินต้องชี้แจงให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเกิดความตระหนักว่าพัฒนาการของเด็กจะดีขึ้นมาได้นั้นส่วนสำคัญคือการได้รับการกระตุ้นพัฒนาการจากพ่อแม่ ผู้ปกครองที่บ้าน
- 5.2 คำพูดที่ใช้ควรง่าย สั้น ชัดเจน และคงที่
- 5.3 ให้เวลาเด็กปฏิบัติตาม 3-5 วินาที ถ้าเด็กยังไม่ได้ทำ ให้พูดซ้ำ (ข้อความเหมือนเดิม) พร้อมให้การช่วยเหลือเด็กทำจนเสร็จ
- 5.4 ให้ความช่วยเหลือเด็กเท่าที่จำเป็น ลดการช่วยเหลือลงเมื่อเด็กทำได้ ซึ่งอาจช่วยเหลือโดย
 - ทางกาย : จับมือทำ แตะข้อศอกกระตุ้น
 - ทางวาจา : บอกให้เด็กทราบ
 - ทางท่าทาง : ชี้ ผงกศีรษะ สายหน้า
- 5.5 ให้แรงเสริม เมื่อเด็กทำได้ถูกต้องหรือพยายามที่จะทำแม้ไม่ถูกต้อง เช่น ชมเชย ยิ้ม ประทับมือ สัมผัส ให้อาหาร แต่ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้
 - แรงเสริมควรเหมาะสมกับวัย เป็นสิ่งที่เด็กชอบซึ่งเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน
 - ควรให้แรงเสริมบ่อยๆ เมื่อต้องการให้เกิดทักษะหรือพฤติกรรมใหม่
 - ลดแรงเสริมลงเมื่อเด็กทำได้แล้ว
 - ชัดขวางไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่ต้องการหรือป้องกันเด็กไม่ให้ทำสิ่งที่ผิดหรือสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เช่น ใช้มือปิดสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เป็นต้น

การประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ

ทักษะด้านการเคลื่อนไหว (Gross Motor Skills : GM) มี 25 ข้อ

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
1	2	ทำนอนคว่ำเด็กยกศีรษะตั้งขึ้นได้ประมาณ 45 องศา และได้นาน 3 วินาที 	อุปกรณ์ กริ่งกริ่ง ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินจัดเด็กนอนคว่ำหันหน้าไปด้านใดด้านหนึ่งข้อศอกงอ มือวางบนพื้นราบ - ผู้ประเมินเขย่าวงล้อตรงหน้าเด็กแล้วเลื่อนไปตรงกลางและขึ้นด้านบน เกณฑ์ผ่าน เด็กยกศีรษะตั้งขึ้นได้ 45 องศา นาน 3 วินาที	อุปกรณ์ - ของเล่นมีเสียงสีสนั่นใส เช่น กริ่งกริ่ง - ผ้าขนหนูหรือหมอนข้างเล็กๆ สำหรับเด็กเล็ก แนวทางปฏิบัติ - ฝึกเด็กชันคอจากท่านอนคว่ำ โดยผู้ฝึกจัดเด็กนอนคว่ำบนพื้นราบหันหน้าไปด้านใดด้านหนึ่งข้อศอกงอ มือวางบนพื้นราบ - ใช้ผ้าขนหนูม้วนเล็กๆ หรือหมอนข้างเล็กๆ วางรองใต้อก - เขย่าวงล้อตรงหน้าเด็กในระยะที่เด็กมองเห็น หรือได้ยินเสียง เคลื่อนของเล่นไปตรงกลางและขึ้นด้านบน เพื่อให้เด็กยกศีรษะขึ้น ผู้ฝึกใช้มือลูบในทิศทางลงที่หลังคอเพื่อให้เด็กยกศีรษะขึ้น - ฝึกชันคอจากท่าอุ้ม โดยผู้ฝึกสอดมือด้านหนึ่งไปที่บริเวณอก โอบลำตัวด้านข้าง พยุงตัวเด็กไว้ให้หลังของเด็กพิงตัวผู้ฝึก อีกมือสอดใต้ขาทั้งสองข้างให้เข่างอ จากนั้นเรียกชื่อเด็กกระตุ้นให้เด็กดูของเล่นที่อยู่ตรงหน้า เพื่อให้เด็กพยายามชันคอขึ้น ระวังไม่ให้เด็กผงกศีรษะก้มไปข้างหน้าหรือหงายมาข้างหลังแรงเกินไป - ฝึกชันคอจากท่าเรอลม โดยผู้ฝึกนั่งกางขาออกเล็กน้อย จัดเด็กอยู่ในท่าคุกเข่าคว่ำกับหน้าขาของผู้ฝึก สอดแขนรองใต้อกของเด็ก มืออีกข้างหนึ่งลูบเบาๆ ที่ต้นคอลงมาถึงหลัง 4-5 ครั้ง เด็กจะเรอลมได้ง่าย และได้หัดชันคอไปด้วย

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
2	4	ท่านอนหงาย ยกศีรษะขึ้นอยู่ในแนวเดียวกับลำตัวในท่าตึงขึ้นนั่ง 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินจัดเด็กนอนหงายบนพื้นราบและจับข้อมือเด็กทั้งสองข้างตึงขึ้นนั่ง เกณฑ์ผ่าน เด็กยกศีรษะขึ้นได้ทันทีที่ศีรษะพ้นจากพื้น โดยศีรษะอยู่ในแนวเดียวกับลำตัว	อุปกรณ์ ของเล่นมีเสียงสีสดใส เช่น กริ่งกริ่ง แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกจัดเด็กนอนหงายบนหน้าขา โดยผู้ฝึกนั่งชันเข่าประคองไหล่เด็กขึ้นพ้นจากขาผู้ฝึกเล็กน้อย เรียกชื่อเด็กเพื่อให้เด็กยกศีรษะขึ้นมองหน้าผู้ฝึก 2. ผู้ฝึกอุ้มเด็กล้มบนตัก ประคองศีรษะเด็กที่ไถ่คางและด้านบนของศีรษะเด็ก เมื่อเด็กชันคอได้ดีขึ้น จึงค่อยๆ ลดความช่วยเหลือโดยค่อยๆ ปลอมือออกทีละข้างเพื่อให้เด็กควบคุมศีรษะได้เอง 3. ผู้ฝึกจัดเด็กนอนหงายบนพื้นราบตรงหน้าผู้ฝึก 3.1 ถือของเล่นอยู่ในแนวกลาง ลำตัวเด็ก ห่างจากหน้าเด็ก 15 ซม. เพื่อให้เด็กมองตาม แล้ววางของบนหน้าอกเด็ก เพื่อให้เด็กยกศีรษะขึ้น 3.2 ผู้ฝึกมองหน้าและพูดคุยกับเด็กจากนั้นจับข้อมือเด็กตึงขึ้นจากพื้นช้าๆ เพื่อให้เด็กยกศีรษะตาม หยุดสักครู่เพื่อให้เด็กเกร็งคอไว้ แล้วปล่อยตัวเด็กให้เอนลง หยุดอีกสักครู่แล้วจึงปล่อยตัวเด็กให้นอนลงบนพื้นช้าๆ ค่อยๆ เพิ่มระยะที่ตึงเด็กขึ้นจากพื้น

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
3	6	พลิกคว่ำและพลิกหงายได้ 	อุปกรณ์ กริ่งกริ่ง ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินจัดเด็กนอนหงายบนพื้นราบ เรียกชื่อเด็กพร้อมกับเขย่าของเล่นตรงหน้าเด็ก เมื่อเด็กมองของเล่นให้เคลื่อนของเล่นไปด้านข้างลำตัวเด็กด้านใดด้านหนึ่ง และวางของเล่นในระยะที่เด็กเอื้อมไม่ถึง 2. ผู้ประเมินเรียกชื่อเด็ก เพื่อให้เด็กพลิกตัวมาหยิบของเล่น 3. ผู้ประเมินจัดเด็กนอนคว่ำบนพื้นราบ เรียกชื่อเด็กพร้อมกับเขย่าของเล่นด้านที่เด็กหันหน้า เคลื่อนของเล่นข้ามลำตัวเด็ก เพื่อให้เด็กพลิกตัวหงายตาม เกณฑ์ผ่าน เด็กพลิกคว่ำและพลิกหงายได้เอง	อุปกรณ์ ของเล่นมีเสียง สีสดใส เช่น กริ่งกริ่ง แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกจัดเด็กนอนหงาย ถือของเล่นไว้ตรงระดับสายตาเด็ก แล้วเคลื่อนของเล่นไปวางด้านข้างลำตัวเด็กด้านใดด้านหนึ่ง จากนั้นจับเข้าเด็กข้างตรงข้ามที่วางของเล่นรอเข้าพร้อมดันสะโพกเด็กให้พลิกตัวเป็นท่านอนตะแคงแล้วคว่ำ โดยจัดแขนเด็กด้านที่นอนตะแคงทับแนบไว้กับลำตัว ทำสลับกันทั้งสองข้าง 2. เมื่อเด็กอยู่ในท่านอนคว่ำ ผู้ฝึกนั่งคุกเข่าด้านข้างตัวเด็กใช้มือจับบริเวณสะโพกเด็กด้านตรงข้ามยกขึ้นเล็กน้อย และพลิกตัวเด็กหงายมาทางผู้ฝึกทำสลับกันทั้งสองข้าง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
4	8	นั่งได้เองอย่างมั่นคง 	อุปกรณ์ กริ่งกริ่ง ขั้นตอน/วิธีประเมิน - จัดเด็กล้มบนพื้นราบ พร้อมทั้งวางของเล่นไว้ด้านข้างเอียงไปด้านหลังเด็ก - ผู้ประเมินเรียกชื่อเด็ก ให้หยิบของเล่น - เรียกเด็กให้หันกลับมาในทางเดิม เกณฑ์ผ่าน เด็กเอี้ยวตัวหรือหมุนตัวไปหยิบของเล่นแล้วกลับมานั่งตัวตรงได้อีก	อุปกรณ์ ของเล่นมีเสียงสีสันสดใส เช่น กริ่งกริ่ง แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกจัดเด็กล้มบนพื้นราบจับมือเด็กวางบนเข่า หรือให้เด็กเหยียดแขน เอามือยันพื้นเพื่อพยุงตัว โดยให้เด็กล้มตัวเอนมาข้างหน้า ขาทั้งสองข้างกางออก เข่าอเล็กน้อย เพื่อให้นั่งทรงตัวอยู่ได้ - วางของเล่นที่เด็กชอบไว้ข้างหน้า ให้เด็กเล่นของเล่นกับผู้ฝึก เมื่อเด็กล้มทรงตัวได้ดีแล้วเปลี่ยนจากท่านั่งกางขาเป็นท่านั่งพับเพียบ - จัดเด็กล้มบนพื้นราบด้านหน้าผู้ฝึก แล้วดันไหล่เด็กเบาๆ ไปข้างหน้า ข้างหลัง ข้างซ้าย และข้างขวาสลับกันไปเพื่อให้เด็กฝึกการทรงตัวได้ดีขึ้น - ผู้ฝึกนั่งชันเข่า จัดเด็กให้นั่งอยู่บนเข่าโดยจับสะโพกเด็กทั้งสองข้าง ค่อยๆ ยกเข่าขึ้นที่ละข้างสลับกันช้าๆ เพื่อรอให้เด็กปรับตัวนั่งทรงตัวอยู่ได้ - ผู้ฝึกจัดเด็กล้มบนพื้นราบท่านั่งกางขา วางของเล่นที่เด็กชอบไว้ด้านข้างลำตัวในระยะที่เด็กเอื้อมมือไปหยิบได้ เรียกชื่อเด็กให้เอี้ยวตัวไปหยิบของเล่น เปลี่ยนทำอีกข้างสลับกัน ถ้าเด็กทำไม่ได้เล่นของเล่นให้ใกล้ตัวเด็กอีกเล็กน้อย ผู้ฝึกจับแขนเด็กให้เอี้ยวตัวไปหยิบของเล่น ในกรณีที่เด็กยังลุกจากท่านอนมานั่งเองไม่ได้ ควรฝึกดังต่อไปนี้ - จัดเด็กในท่านอนคว่ำ จับเข่าองทั้ง 2 ข้าง จับมือเด็กทั้ง 2 ข้างยังพื้น - กดที่สะโพกเด็ก เพื่อให้เด็กยันตัวลุกขึ้นมาอยู่ในท่านั่ง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
5	10	เกาะยืนและเดินไปรอบๆ เครื่องเรือน และเอืยตัวไปหยิบของเล่นได้ 	อุปกรณ์ 1. เครื่องเรือนสูงระดับหน้าอกเด็ก เช่น โต๊ะ เก้าอี้ 2. ลูกบอลยางปับ/กรูกริ่ง ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินนั่งคุกเข่าเอียงข้างหลังเด็ก และจัดเด็กยืนเกาะเครื่องเรือนที่สูงระดับอก แล้ววางของเล่นบนเครื่องเรือนทางด้านข้างเด็กในระยะที่เด็กเอื้อมไม่ถึง 2. ผู้ประเมินหยิบของเล่นไว้ในมือ แล้วเรียกเด็กให้เอืยตัวมาหยิบของเล่นจากผู้ประเมิน 3. ผู้ประเมินเคลื่อนของเล่นไปรอบๆ เครื่องเรือนเพื่อให้เด็กเดินตาม เกณฑ์ผ่าน เด็กเกาะยืน เอืยตัวเพื่อเอื้อมมือไปหยิบของเล่น และเดินไปรอบๆ เครื่องเรือน	อุปกรณ์ 1. เครื่องเรือน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ โซฟา 2. ของเล่น หนังสือนิทาน แนวทางปฏิบัติ ในกรณีที่เด็กยังคลานไม่ได้เริ่มฝึกจากท่าคลาน 1. ผู้ฝึกนั่งคุกเข่าอยู่ข้างหลังเด็ก จับสะโพกเด็กด้านขวาเดินไปทางซ้ายให้น้ำหนักลงที่เข่าซ้าย และท่อนแขนซ้าย แล้วดันสะโพกซ้ายไปทางขวาสลับกัน ทำซ้ำหลายๆ ครั้ง 2. วางของเล่นไว้ข้างหน้าเด็กบอกให้เด็กเอื้อมมือข้างหนึ่งไปหยิบของเล่น โดยผู้ฝึกช่วยยกสะโพกด้านตรงข้าม เพื่อให้ยกเข้าตามไป ทำซ้ำโดยสลับให้เด็กหยิบของเล่นด้วยมืออีกข้าง ในกรณีที่เด็กคลานได้ 1. วางของเล่นที่เด็กสนใจไว้บนโต๊ะเตี้ยๆ ผู้ฝึกจัดเด็กในท่านั่งคุกเข่า บอกให้เด็กลุกไปเอาของเล่น ถ้าเด็กไม่สามารถลุกได้เอง ให้จับบริเวณสะโพกเด็กทั้งสองข้าง แล้วดันสะโพกด้านใดด้านหนึ่งไป ด้านหน้ารอให้เด็กชันเข่า แล้วช่วยพยุงให้เด็กลุกขึ้นยืน 2. ผู้ฝึกจัดให้เด็กยืนหันหน้าพิงหรือเกาะเครื่องเรือนสูงระดับอก โดยใช้แขนพยุงตัว 2.1 วางของเล่นบนเครื่องเรือนให้เด็กใช้มือเล่นของเล่นขณะเด็กยืนระวังไม่ให้ก้นโด่งไปด้านหลัง โดยดันบริเวณสะโพกไปข้างหน้าเล็กน้อย เพื่อให้เด็กลงน้ำหนักที่ขา

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
				2.2 วางของเล่นให้ไกลจากด้านข้างลำตัวเด็ก (ด้านขวา) ในระยะที่เอื้อมไม่ถึง ผู้ฝึกนั่งคุกเข่า ข้างหลัง จับที่สะโพกเด็ก ทั้ง 2 ข้างเบาๆ มือซ้ายกดสะโพกซ้ายเบาๆ เพื่อให้เด็กก้าวขา ขวาวออกไป กดสะโพกขวาและดันเบาๆ พร้อมทั้งประคองให้ เด็กจะก้าวขาซ้ายตาม ทำเช่นเดียวกันต่อไปเรื่อยๆ จนไปถึง ของเล่น จากนั้นทำซ้ำโดยวางของเล่นให้ไกลจากด้านข้างตัว เด็กทางด้านซ้าย 2.3 เปลี่ยนที่วางของเล่น เช่น เอามาถือไว้ เรียกชื่อเด็กให้ หันหลังกลับมาดู และให้เด็กเอื้อมมือหยิบของเล่น เลื่อนของ เล่นให้ใกล้ตัวเด็กอีกเล็กน้อย ผู้ฝึกจับแขนเด็กให้เอื้อมตัวไป หยิบของเล่น
6	12	หย่อนตัวลงนั่งจากท่าเกาะยืน โดยเกาะเครื่องเรือน ช่วยพยุงตัว 	อุปกรณ์ 1. เครื่องเรือนสูงระดับหน้าอกเด็ก เช่น โต๊ะ เก้าอี้ 2. ลูกบอลยางปับ/กรู้งกริ้ง 	อุปกรณ์ 1. เครื่องเรือนที่สูงระดับหน้าอกเด็ก เช่น โต๊ะ เก้าอี้ 2. ของเล่น

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินจัดเด็กยืนเกาะเครื่องเรือนที่สูงระดับอก 2. ผู้ประเมินวางบอลบีบ/กรู้งริงที่พื้น 3. ผู้ประเมินบอกให้เด็กหยิบบอลบีบ/กรู้งริง เกณฑ์ผ่าน เด็กหย่อนตัวลงนั่งจากท่าเกาะยืนโดยใช้มือเกาะเครื่องเรือนช่วยพยุงได้	แนวทางปฏิบัติ จัดให้เด็กยืนบนพื้น เกาะโต๊ะที่สูงระดับอก วางของเล่นบนพื้นเรียกเด็กให้หันมาสนใจของเล่น และนั่งลงเล่นของเล่น เด็กจะปล่อยมือข้างหนึ่งงอเข่านั่งลงบนพื้น ถ้าเด็กไม่งอเข่า ผู้ฝึกจับเข่าด้านใดด้านหนึ่งงอ แล้วดึงสะโพกด้านเดียวกันลง
7	12	ยืนเองได้ตามลำพังชั่วคราว 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินจัดเด็กยืนหันหน้าเข้าหาผู้ประเมิน โดยจับสะโพกเด็กทั้งสองข้าง 2. เมื่อเด็กยืนทรงตัวเองได้ให้ผู้ประเมินค่อยๆ ปล่อยมือ เกณฑ์ผ่าน เด็กยืนได้นานอย่างน้อย 10 วินาที แต่แขนอาจยังยกขึ้นเสมอไหล่ เพื่อช่วยพยุงตัว	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกจับมือเด็กทั้งสองข้างให้ยืน พูดคุยหรือร้องเพลงกับเด็ก พอเด็กสนุกและทรงตัวอยู่ได้ จึงปล่อยมือข้างหนึ่งเหลือจับหนึ่งข้างหนึ่ง 2. ผู้ฝึกนั่งคุกเข่าหลังเด็ก จับสะโพกเด็กทั้งสองข้างพร้อมกอดเบาๆ ให้เด็กลงน้ำหนักที่เท้ายืนทรงตัว เมื่อเด็กยืนมั่นคงแล้ว ผู้ฝึกลดความช่วยเหลือแค่ประคองป้องกันเด็กล้ม

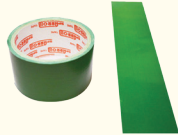
ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
8	15	เดินได้เอง 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตเด็กขณะเดิน เกณฑ์ผ่าน เด็กเดินไปตามลำพังแขนห้อยลง และแกว่งแขนตามสบาย	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกนั่งคุกเข่าอยู่ข้างหลังเด็ก ให้เด็กยืนอยู่กับที่ชั่วคราว จึงบอกให้เด็กเดินไปหาพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งนั่งคุกเข่าอยู่ข้างหน้าห่างเด็กออกไป 1-2 ก้าว เมื่อเด็กเดินไปถึงให้พ่อแม่ ผู้ปกครองบอกเด็กเดินกลับไปหาผู้ฝึก ทำหลายๆ ครั้ง จนเด็กมั่นใจและทรงตัวได้ดีพอที่จะเดินเองได้ 2-3 ก้าว โดยไม่ล้มแล้วจึงค่อยเพิ่มระยะห่างระหว่างผู้ฝึกกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง 2. เมื่อเด็กเดินได้คล่องแล้ว ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองชวนให้เด็กเดินบนพื้นผิวที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น เดินขึ้นลงที่ชันเล็กน้อย เดินบนทราย / หญ้า เดินบนที่นอน เดินลากของเล่นหรือสิ่งของได้ ฯลฯ เด็กจะได้เดินคล่องขึ้น
9	18	วิ่งได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินเล่นเกมเพื่อให้เด็กวิ่ง เช่น วิ่งแข่ง วิ่งไล่จับ เกณฑ์ผ่าน เด็กวิ่งได้	อุปกรณ์ ลูกบอล แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกกลิ้งลูกบอลไปกับพื้นแล้วชวนเด็กวิ่งไปเก็บ หรือเตะลูกบอลด้วยกัน อาจใช้มือแตะบริเวณบ่าเด็ก เพื่อคอยกระตุ้นให้เด็กวิ่งหรือเดินเร็วขึ้น 2. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง วิ่งเล่นไปกับเด็ก หรือร่วมวิ่งกับเด็กคนอื่นๆ คน เด็กจะสนุกแล้ววิ่งได้ดีขึ้น

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
10	21	หยุดเดินและหลีกเลี่ยงสิ่งกีดขวางได้ 	อุปกรณ์ สิ่งกีดขวาง เช่น เก้าอี้ ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินจัดเด็กยืนในที่ ที่มีสิ่งกีดขวาง เช่น เก้าอี้หลายตัว 2. ผู้ประเมินยืนอยู่ตามมุมต่างๆ ของห้อง แล้วเรียกเด็กให้เดินไปหา เกณฑ์ผ่าน เด็กสามารถหยุดเดินและหมุนตัวเดินหลบสิ่งกีดขวางได้	อุปกรณ์ สิ่งกีดขวาง เช่น เก้าอี้ แนวทางปฏิบัติ ผู้ฝึกวางเก้าอี้บนพื้นห้อง จูงมือเด็กให้เดินมาหยุดที่ข้างเก้าอี้ แล้วเดินอ้อมเพื่อไม่ให้ชนเก้าอี้ ค่อยๆ ปล่อยให้เด็กเดินเองโดยช่วยบอกให้เด็กหยุดเดินแล้วอ้อม เพื่อไม่ให้ชนเก้าอี้จนเด็กเรียนรู้ที่จะหยุดและเดินเลี่ยงเก้าอี้
11	24	เหวี่ยงขาเตะลูกบอลได้ 	อุปกรณ์ ลูกบอลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 ซม. ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินจัดเด็กยืนบน พื้นราบพร้อมทั้งวางลูกบอลบนพื้น 2. ผู้ประเมินเตะลูกบอลให้เด็กดู และบอกให้เด็กทำตาม เกณฑ์ผ่าน เด็กเหวี่ยงขาไปข้างหลังเตะลูกบอลไปข้างหน้า โดยไม่ล้ม ได้ 3 ใน 5 ครั้ง	อุปกรณ์ 1. ลูกบอลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 ซม. 2. เก้าอี้ หรือ ราว แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกให้เด็กยืนใช้มือข้างหนึ่งจับราวหรือพนักเก้าอี้ หรือเกาะฝาผนัง วางลูกบอลให้ห่างจากเท้าเด็กเล็กน้อย 2. ผู้ฝึกจับไหล่ข้างที่เกาะราวเพื่อให้เด็กลงน้ำหนักตัวที่ขาข้างนั้น แล้วเหวี่ยงขาอีกข้างเตะลูกบอล 3. ผู้ฝึกค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลง จนเด็กสามารถเหวี่ยงขาไปข้างหลังก่อนเตะลูกบอลได้เอง 4. เมื่อเด็กเตะลูกบอลได้เองแล้ว ให้พาเด็กออกไปเตะลูกบอลเล่นในสนามหรือที่โล่งๆ โดยวางลูกบอลห่างจากตัวเด็ก 1 เมตร และผู้ฝึกจูงมือเด็กวิ่งไปเตะบอล

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
12	30	กระโดด 2 เท้าอยู่กับที่ได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินกระโดดอยู่กับที่ได้เด็กดูแล้วบอกให้เด็กกระโดดตาม เกณฑ์ผ่าน เด็กกระโดดอยู่กับที่ได้เอง เท้าอาจลงพื้นไม่พร้อมกัน	อุปกรณ์ โต๊ะ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกยืนตรงข้ามเด็กและจับมือทั้ง 2 ข้าง พร้อมกับบอกให้เด็กย่อเข่าและติดตัวกระโดดให้เท้าพ้นพื้น 2. ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้ผู้ฝึกจัดให้เด็กยืนใช้มือเกาะขอบโต๊ะเพื่อให้เด็กทิ้งน้ำหนักตัวลงที่ขา แล้วบอกให้เด็กงอเข่าและกระโดด ถ้าเด็กไม่ยอมงอเข่าให้ผู้ฝึกจับเข่าเด็กงอเมื่อเด็กทำได้แล้ว จึงกลับไปฝึกในขั้นตอนแรกใหม่ฝึกซ้ำๆ จนเด็กกระโดดได้อย่างคล่องแคล่ว จึงลดการช่วยเหลือลงจนไม่ต้องจับมือให้เด็กกระโดด
13	36	เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้เอง (ยังจับราวบันได) 	อุปกรณ์ บันได ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินจัดให้เด็กยืนอยู่บนพื้นราบใกล้กับบันได แล้วบอกให้เด็กเดินขึ้นบันได เกณฑ์ผ่าน เด็กเดินขึ้นบันไดโดยก้าวเท้าสลับกัน ไม่พักเท้า แต่อาจจับราวบันไดได้ 4 ขั้น	อุปกรณ์ บันได แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกจับมือข้างหนึ่งของเด็กจับราวบันได 2. ผู้ฝึกยืนด้านหลังเด็ก จับมืออีกข้างของเด็กไว้บอกให้เด็กก้าวขาข้ามขึ้นบันได 1 ขั้น 3. ผู้ฝึกใช้มือข้างที่จับมือเด็กโยกไปด้านหน้า บอกให้เด็กก้าวขาอีกข้างขึ้นไปยังบันไดขั้นต่อไป ทำซ้ำโดยเลื่อนมือจับราวบันไดให้เด็ก ค่อยๆ ปลอมมือที่จับราวก้าวขาขึ้นบันได ถ้าเด็กพักเท้าผู้ฝึกใช้มือจับขาเด็กแต่ละข้างให้ขึ้นบันไดสลับกัน จนเด็กทำได้

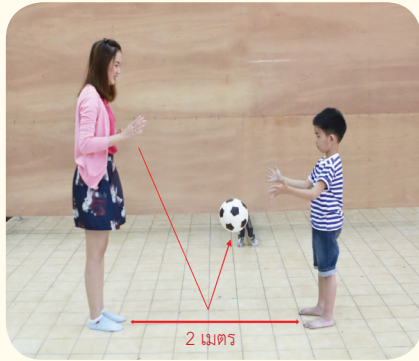

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
14	36	ยืนขาข้างเดียวได้นานอย่างน้อย 3 วินาที 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินยืนขาข้างเดียวโดยไม่เกาะให้เด็กดู และบอกให้เด็กทำตาม (อาจเปลี่ยนขาได้) เกณฑ์ผ่าน เด็กยืนบนขาข้างเดียวได้ทั้ง 2 ข้าง โดยไม่เกาะได้นาน 3 วินาที 1 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ โต๊ะหรือราวฝึกเดิน แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกจัดให้เด็กยืนเกาะโต๊ะหรือราวฝึกเดิน แล้วยืนขาข้างเดียวให้เด็กดูและบอกให้เด็กทำตาม อาจช่วยประคองเพื่อให้เด็กมั่นใจ 2. ให้เด็กจับมือผู้ฝึกทั้งสองข้างแทนโต๊ะหรือราวฝึกเดิน แล้วบอกให้เด็กยกขาข้างหนึ่งขึ้น ทำสลับกันทั้ง 2 ข้าง หลังจากนั้นก็ค่อยๆ ปล่อยมือเมื่อเด็กเริ่มทรงตัวได้ และค่อยๆ เพิ่มระยะเวลาจนถึง 3 วินาที
15	42	วิ่งอ้อมสิ่งกีดขวางได้ 	อุปกรณ์ สิ่งกีดขวาง 2-3 อย่าง เช่น กล่อง เก้าอี้ เสื่อ วางห่างกัน รวมระยะทาง 2-3 เมตร ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินสาธิตวิธีวิ่งอ้อมสิ่งกีดขวางให้เด็กดู 2. ผู้ประเมินจัดให้เด็กยืนบนพื้นราบ และบอกให้เด็กวิ่งอ้อมสิ่งกีดขวาง แล้วให้วิ่งกลับมาที่จุดเดิม เกณฑ์ผ่าน เด็กวิ่งอ้อมสิ่งกีดขวางได้ โดยไม่หกล้มหรือชน	อุปกรณ์ สิ่งกีดขวาง เช่น กล่อง เก้าอี้ เสื่อ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกวางสิ่งกีดขวางไว้บนพื้นราบ จับมือเด็กวิ่งไปพร้อมๆ กัน เมื่อต้องเลี้ยวก็พาวิ่งเลี้ยวเป็นมุมกว้างก่อน แล้วจึงหักมุมให้แคบลง 2. ผู้ฝึกบอกให้เด็กรู้จักจังหวะในการวิ่ง เช่น พูดว่า “หยุด” พร้อมพาเด็กหยุดวิ่ง พูดคำว่า “วิ่งอ้อม” พร้อมพาเด็กวิ่งอ้อมสิ่งกีดขวาง ทำเช่นนั้นจนกว่าเด็กวิ่งได้ แล้วจึงปล่อยมือให้เด็กวิ่งเอง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
16	42	วิ่งไปข้างหน้าโดยลงน้ำหนักที่ปลายเท้า และแกว่ง แขนสลับกัน 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินจัดให้เด็กยืนบนพื้นราบและบอกให้ เด็กวิ่งแข่งกับผู้ประเมิน เกณฑ์ผ่าน เด็กใช้ปลายเท้าวิ่ง โดยส้นเท้าไม่แตะพื้น และ แกว่งแขนสลับกัน เป็นระยะทาง 3 เมตรได้	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกยืนเขย่งปลายเท้า พร้อมบอกเด็กให้ยืนเขย่งปลายเท้า แล้วพาเด็กวิ่งโดยเขย่งปลายเท้าไปพร้อมๆ กัน 2. ผู้ฝึกบอกให้เด็กวิ่งเอง โดยใช้ปลายเท้าบ่อยๆ เช่น วิ่งเตะ ลูกบอล วิ่งเล่นกับเพื่อน หรือวิ่งเปลี่ยนทิศทางตามคำสั่ง เมื่อ เด็กทรงตัวได้ดีขึ้น
17	48	เดินบนเส้นตรงกว้าง 5 ซม. ได้ 3 เมตร 	อุปกรณ์ เทปติดสันหนังสือ หรือเทปกาวกว้าง 5 ซม. ยาว 3 เมตร ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินติดเทปสันหนังสือหรือเทปกาวกว้าง ไม่เกิน 5 ซม. ยาว 3 เมตร บนพื้นราบ 2. ผู้ประเมินเดินบนเส้นตรงให้เด็กดูแล้วบอกให้ เด็กทำตาม เกณฑ์ผ่าน เด็กเดินสลับเท้าบนเส้นตรงได้เองในระยะทาง 3 เมตร	อุปกรณ์ 1. รูปภาพรอยเท้าทั้ง 2 ข้าง (ข้างซ้าย 10 รูป ข้างขวา 10 รูป) 2. เทปติดสันหนังสือหรือเทปกาว แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกติดรูปภาพรอยเท้าวางต่อกันบนพื้นราบ แล้วจูงมือให้ เด็กเดินบนรอยเท้าที่ละข้างในระยะ 3-4 ก้าวก่อน แล้วค่อยๆ ปล่อยมือเด็กให้เด็กเดินเอง เมื่อเด็กเดินได้คล่องแล้ว จึงค่อยๆ เพิ่มระยะทางเป็นเดินทั้ง 10 ก้าว 2. ผู้ฝึกติดเทปสันหนังสือหรือเทปกาวบนพื้นเป็นเส้นขนาน กว้าง 30 ซม. ยาว 3 เมตร แล้วจูงมือเด็กเดินในระยะ 3-4 ก้าว ก่อน แล้วค่อยๆ ปล่อยมือให้เด็กเดินเองจนได้ระยะทาง 3 เมตร 3. ลดความกว้างของเส้นขนานลงจนเด็กสามารถเดินบนเส้นตรง กว้าง 5 ซม. ได้

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
18	48	กระโดดไปด้านข้าง และถอยหลังได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินกระโดดไปด้านข้างทีละข้างและกระโดดถอยไปด้านหลังให้เด็กดูแล้วบอกให้เด็กทำตาม เกณฑ์ผ่าน เด็กสามารถกระโดดไปด้านข้างทั้ง 2 ข้าง และกระโดดถอยหลังได้โดยเท้าทั้ง 2 ข้างไปพร้อมกัน	อุปกรณ์ 1. กระดาษ A4 หรือผ้าเช็ดเท้า 2. รูปภาพการ์ตูน หรือสติ๊กเกอร์รูปภาพต่างๆ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกยืนตรงข้ามเด็กและจับมือเด็กทั้ง 2 ข้าง พร้อมบอกให้เด็กย่อเข้ากระโดดมาข้างหน้าหาผู้ฝึก กระโดดไปทางซ้าย กระโดดไปทางขวา และกระโดดถอยหลัง จนเด็กเริ่มกระโดดได้ แล้วค่อยๆ ปล่อยมือเด็กให้กระโดดเองไปตามทิศทางที่ผู้ฝึกสั่ง 2. ผู้ฝึกติดรูปภาพการ์ตูนหรือสติ๊กเกอร์รูปภาพบนพื้นราบ พร้อมกระโดดไปยืนบนรูปภาพ โดยกระโดดไปด้านข้างทั้งซ้ายและขวา หน้าและถอยหลังให้เด็กดู พร้อมทั้งบอกให้เด็กเลียนแบบการกระโดดพอเด็กเริ่มสนุก ผู้ฝึกอาจสมมติให้เด็กเป็นตัวละครกระโดด เช่น กระต่าย แล้วกระโดดไปตามรูปภาพที่ติดไว้กับพื้นราบ 3. ผู้ฝึกวางวัตถุ เช่น กระดาษ A4 ผ้าเช็ดเท้า บนพื้นราบไว้ด้านหน้าเด็ก แล้วยืนตรงข้ามเด็กบอกให้เด็กกระโดดข้ามมาข้างหน้า ไปข้างหลัง จากนั้นวางวัตถุไว้ด้านข้างเด็ก บอกให้เด็กกระโดดข้ามไปข้างซ้าย ข้างขวา

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
19	54	ขว้างลูกบอลลงตะกร้าในระยะห่าง 1.5 เมตร 	อุปกรณ์ 1. ลูกบอลยางปับ 2. ตะกร้าปากกว้าง 50 ซม. ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินจัดให้เด็กยืนบนพื้นราบห่างจากตะกร้าที่วางบนพื้น 1.5 เมตร 2. ผู้ประเมินยื่นลูกบอลยางปับให้เด็ก และบอกให้เด็กขว้างลูกบอลยางปับลงตะกร้า เกณฑ์ผ่าน เด็กขว้างลูกบอลยางปับลงตะกร้าในระยะห่าง 1.5 เมตร ได้ 3 ใน 5 ครั้ง (โดยยกแขนขึ้นเหนือไหล่) เหยียงไปด้านหลัง	อุปกรณ์ 1. ลูกบอลยางปับ 2. ตะกร้าขนาดใหญ่ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกขว้างลูกบอลยางปับ โดยยกแขนขึ้นเหนือไหล่เหยียงไปข้างหลังให้เด็กดู 2. ผู้ฝึกยืนอยู่ข้างหลังเด็ก ยื่นลูกบอลยางปับให้เด็กและจับมือเด็กยกขึ้นเหนือไหล่เหยียงแขนไปข้างหลัง แล้วขว้างลูกบอลยางปับออกไปข้างหน้า ค่อยๆ ปล่อยมือเด็กจนเด็กเริ่มทำได้เอง 3. ผู้ฝึกให้เด็กขว้างลูกบอลยางปับแบบมีเป้าหมายโดยขว้างลงในตะกร้าใบใหญ่ โดยทำให้เด็กดูก่อน แล้วจัดให้เด็กยืนห่างจากตะกร้า 2-3 ก้าว จับมือเด็กขว้างลูกบอลยางปับลงตะกร้า ค่อยๆ ปล่อยมือเด็กจนเด็กทำได้เอง 4. ผู้ฝึกค่อยๆ เพิ่มระยะห่างจนถึง 1.5 เมตร
20	54	วิ่งมาเตะลูกบอลได้ 	อุปกรณ์ ลูกบอลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 ซม. ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินวางลูกบอลบนพื้นราบห่างจากเด็ก 3 เมตร แล้วบอกให้เด็กวิ่งมาเตะลูกบอล เกณฑ์ผ่าน เด็กวิ่งมาเตะลูกบอลได้โดยไม่ล้มและไม่หยุดเล่น	อุปกรณ์ ลูกบอลพลาสติกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 ซม. แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกวางลูกบอลบนพื้นราบห่างจากเด็ก 1 เมตร 2. ผู้ฝึกจับมือเด็กข้างหนึ่งวิ่งไปเตะลูกบอลที่วางไว้ โดยบอกให้เด็ก เหยียงขาไปข้างหลังเพื่อเตะลูกบอล เมื่อเด็กเริ่มเตะลูกบอลได้ถูก ค่อยๆ ปล่อยมือ และเพิ่มระยะห่างขึ้นเรื่อยๆ จนถึง 3 เมตร 3. ผู้ฝึกจับมือเด็กข้างหนึ่งวิ่งไปเตะลูกบอลที่วางไว้โดยไม่หยุดเล่น เมื่อเด็กเริ่มเตะลูกบอลได้ถูก ค่อยๆ ปล่อยมือและเพิ่มระยะห่างขึ้นเรื่อยๆ จนถึง 3 เมตร

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
21	60	รับลูกบอลขนาด 20 ซม. ที่กระดอนขึ้นมาได้ใน ระยะห่างจากเด็ก 1 เมตร 	อุปกรณ์ ลูกบอลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 ซม. ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินยืนหันหน้าเข้าหาเด็กห่างกัน 2 เมตร 2. ผู้ประเมินบอกเด็กให้เตรียมรับลูกบอล จากนั้น ปาลูกบอลให้กระทบพื้นตรงครึ่งทาง เพื่อให้ ลูกบอลกระดอนเข้าไปหาเด็ก 3. ผู้ประเมินบอกเด็กรับลูกบอลที่กระดอนขึ้น มาจากพื้น 4. ผู้ประเมินบอกให้เด็กปาลูกบอลกลับมาให้ ผู้ประเมินในลักษณะเดียวกัน เกณฑ์ผ่าน เด็กรับลูกบอลที่กระดอนขึ้นมาในระยะห่าง 1 เมตร ได้ด้วยมือสองข้าง 3 ใน 5 ครั้ง	อุปกรณ์ ลูกบอลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 ซม. แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกยืนอยู่ข้างหลังเด็ก ช่วยเด็กหงายมือและงอข้อศอกเป็น มุมฉากข้างลำตัวเพื่อรับบอล โดยให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง โยน ลูกบอลมาให้ และบอกให้เด็กรับลูกบอล และค่อยๆ เพิ่ม ระยะห่างจนครบ 1 เมตร 2. ผู้ฝึกยืนอยู่ข้างหลังเด็กให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ปาลูกบอลให้ กระทบพื้นตรงครึ่งทาง ให้ลูกบอลกระดอนขึ้นมาข้างหน้า ผู้ฝึกจับมือเด็ก ทั้ง 2 ข้าง ให้รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นมา และ ค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลง จนเด็กรับลูกบอลได้ จากนั้นค่อยๆ เพิ่มระยะห่างจนครบ 1 เมตร
22	60	กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ทีละข้าง ทั้ง 2 ข้าง 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินกระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่าง ต่อเนื่องให้เด็กดู แล้วบอกให้เด็กทำตามโดยให้ ทำทั้ง 2 ข้าง เกณฑ์ผ่าน เด็กกระโดดขาเดียวไปข้างหน้าทีละข้างอย่าง ต่อเนื่องได้ 2-3 ครั้ง ทั้ง 2 ข้าง	อุปกรณ์ ตุ๊กตา หรือลูกบอลยางป๊อป แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกให้เด็กจับมือหรือเกาะแขนแล้วบอกให้ยืนขาข้างเดียว เมื่อเด็กทรงตัวได้ จึงบอกให้เด็กกระโดดขาเดียวอยู่กับที่ เมื่อ เด็กเริ่มทรงตัวได้ดี บอกให้เด็กกระโดดขาข้างเดียวด้วยตัวเอง 2. ผู้ฝึกยืนอยู่ข้างหน้าเด็กห่างจากเด็ก 1 ก้าว บอกให้เด็ก กระโดดขาเดียวมาหา เมื่อทำได้แล้ว ค่อยๆ เพิ่มระยะห่างจาก เด็กมากขึ้น 3. ผู้ฝึกให้เด็กถือของไว้ในมือขณะกระโดด เช่น ตุ๊กตา ลูกบอล ยางป๊อปจะช่วยให้เด็กทรงตัวได้ดีขึ้น

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
23	66	เดินต่อส้นเท้าถอยหลังได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินเดินถอยหลังให้ปลายเท้าข้างหนึ่งไป ต่อชิดกับส้นเท้าอีกข้างหนึ่งให้เด็กดู แล้วบอก ให้เด็กทำตาม เกณฑ์ผ่าน เด็กเดินถอยหลังให้ปลายเท้าต่อกับส้นเท้าได้ 4 ก้าว โดยไม่เสียการทรงตัว	อุปกรณ์ รูปภาพรอยเท้าทั้ง 2 ข้าง (ข้างซ้าย 10 ข้าง ข้างขวา 10 ข้าง) แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกติดรูปภาพรอยเท้าทั้ง 2 ข้าง ต่อกันไว้บนพื้น จับมือเด็ก ให้เดิน ต่อส้นเท้ากับปลายเท้าไปข้างหน้า เมื่อเด็กเริ่มทรงตัว ได้ค่อยๆ ปล่อยมือเด็กให้เด็กเดินเอง จนเด็กเดินต่อส้นเท้าไป ข้างหน้าได้ 2. ผู้ฝึกเอารูปภาพรอยเท้าออกให้เด็กเดินต่อส้นเท้ากับปลาย เท้าไปข้างหน้า อาจจับมือถ้าเด็กยังทรงตัวได้ไม่ดี จากนั้นค่อยๆ ลดความช่วยเหลือจนเด็กเดินได้เอง 3. ผู้ฝึกยืนตรงเท้าชิด แล้วก้าวขาไปข้างหลังโดยปลายเท้าต่อ กับส้นเท้าให้เด็กดู 1 ก้าว แล้วบอกให้เด็กทำตาม 4. ผู้ฝึกเดินถอยหลังให้ปลายเท้าต่อกับส้นเท้าให้เด็กดู จับมือ เด็กให้เดินต่อปลายเท้ากับส้นเท้า ถอยหลังเมื่อเด็กเริ่มทรงตัว ได้ค่อยๆ ปล่อยมือเด็กให้เด็กเดินเองจนเด็กเดินต่อส้นเท้าถอย หลังได้
24	66	วิ่งควบเหมือนม้าได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินวิ่งควบเหมือนม้าโดยให้เท้าข้างหนึ่ง อยู่นำหน้าเท้าอีกข้างหนึ่งตลอดเวลาให้เด็กดู แล้วบอกให้เด็กทำตาม เกณฑ์ผ่าน เด็กวิ่งควบเหมือนม้าไปข้างหน้าได้ 3 เมตร	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกวิ่งควบเหมือนม้าให้เด็กดูแล้วบอกให้เด็กทำตาม 2. ถ้าเด็กทำไม่ได้ จัดท่าให้เด็กยืนโดยเท้าข้างหนึ่งนำอยู่ข้าง หน้า และอีกข้างอยู่ข้างหลัง จากนั้นให้เด็กย่อเข่าแล้วบอก ให้กระโดดไปข้างหน้า โดยมีเท้าข้างหนึ่งนำหน้าตลอดเวลา 3. ผู้ฝึกจับมือเด็กแล้ววิ่งควบมาช้าๆ ไปด้วยกัน เมื่อเด็กทำได้ ค่อย ๆ ปล่อยมือ พร้อมทั้งเพิ่มระยะทางจนถึง 3 เมตร

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
25	72	เดินลงบันไดโดยก้าวเท้าสลับกัน 	อุปกรณ์ บันได ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินจัดให้เด็กยืนที่บันไดชั้นบนสุด แล้วบอกให้เด็กเดินลงมา เกณฑ์ผ่าน เด็กเดินลงบันไดได้โดยก้าวเท้าสลับกัน อย่างน้อย 4 ขั้นโดยไม่จับราวบันได	อุปกรณ์ บันได แนวทางปฏิบัติ ผู้ฝึกยืนอยู่ที่บันไดชั้นต่ำกว่าเด็ก 1 ชั้น และหันหน้าเข้าหาเด็ก ให้เด็กใช้มือข้างหนึ่งจับราวบันไดไว้ และอีกข้างหนึ่งจับมือผู้ฝึก และบอกเด็กให้ก้าวขาลงบันไดมาหาผู้ฝึก โดยดึงมือเด็กมาข้างหน้า ทำเช่นนี้ซ้ำหลายๆ ครั้ง จนเด็กทำได้ หลังจากนั้นจึงลองให้เด็กให้ก้าวขาลงบันไดมาหาผู้ฝึกเองโดยไม่จับราว จนเด็กสามารถเดินลงบันไดเองได้คล่อง

การประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ

ทักษะด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา (Fine Motor Skills : FM) มี 29 ข้อ

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
1	2	มองตามสิ่งของผ่านเส้นกึ่งกลางลำตัวเด็ก	อุปกรณ์ ลูกบอลผ้าสีแดง ขั้นตอน/วิธีประเมิน - จัดเด็กในท่านอนหงายบนพื้นราบ - ผู้ประเมินกระตุ้นให้เด็กจ้องมองที่ลูกบอลผ้าสีแดง ซึ่งห่างจากหน้าเด็กประมาณ 30 ซม. และอยู่ในตำแหน่งเยื้องจากกึ่งกลางไปด้านข้าง - ผู้ประเมินค่อยๆ เคลื่อนลูกบอลผ้าสีแดงผ่านเส้นกึ่งกลางตัวเด็ก เกณฑ์ผ่าน เด็กมองตามลูกบอลผ้าสีแดง ผ่านกึ่งกลางลำตัวเด็กได้ตลอด โดยไม่หันไปมองทางอื่นได้ 1 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ ของเล่นสีสดใสไม่มีเสียง หรือรูปวาดหน้าคนลายเส้น หรือรูปภาพตาหมากรุก แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกถือของเล่นสีสดใสไม่มีเสียง หรือรูปวาดหน้าคนลายเส้น หรือรูปภาพตาหมากรุก ห่างจากหน้าเด็กประมาณ 30 ซม. โดยเยื้องจากกึ่งกลางลำตัวเด็กไปด้านข้าง - ผู้ฝึกเขย่าหรือเคลื่อนไหวของเล่นหรือรูป พร้อมเรียกชื่อเด็กกระตุ้นให้มอง จนเด็กมองของเล่นหรือรูป - ผู้ฝึกค่อยๆ เคลื่อนของเล่นหรือรูป ผ่านแนวเส้นกึ่งกลางตัวเด็กไปในด้านตรงข้าม พร้อมกับเรียกชื่อเด็กให้มอง ถ้าเด็กไม่มองผู้ฝึกประคองหน้าเด็กให้หันมองตามของเล่น

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
2	4	มองตามสิ่งของที่เคลื่อนที่ได้เป็นมุม 180 องศา 	อุปกรณ์ ลูกบอลผ้าสีแดง ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินจัดเด็กในท่านอนหงายบนพื้นราบ - ผู้ประเมินถือลูกบอลผ้าสีแดงห่างจากหน้าเด็กประมาณ 30 ซม. - กระตุ้นเด็กให้มองที่ลูกบอลผ้าสีแดง - ผู้ประเมินเคลื่อนลูกบอลผ้าสีแดงเป็นแนวโค้งทางด้านขวาหรือด้านซ้ายของเด็กอย่างช้าๆ แล้วเคลื่อนไปทางด้านตรงข้าม ประเมิน 3 ครั้ง เกณฑ์ผ่าน เด็กมองตามลูกบอลผ้าสีแดงเป็นมุม 180 องศาได้ 1 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ วัตถุสีสดใสไม่มีเสียง แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกจัดเด็กในท่านอนหงายศีรษะเด็กอยู่ในแนวกึ่งกลางลำตัว - ผู้ฝึกเรียกชื่อเด็ก พูดคุย ยิ้มกับเด็กโดยใบหน้าผู้ฝึกอยู่ห่างจากแนวเส้นกึ่งกลางตัวเด็กไปด้านข้างและห่างจากเด็กประมาณ 30 ซม. (หากเด็กไม่มองประคองหน้าเด็กให้หันมอง) - ผู้ฝึกเอียงใบหน้าให้เคลื่อนผ่านแนวเส้นกึ่งกลางตัวเด็กไปด้านตรงกันข้าม (หากเด็กไม่มองประคองหน้าเด็กให้หันมองตาม) - ฝึกเช่นเดียวกับข้อ 2 และข้อ 3 แต่เปลี่ยนจากใบหน้าผู้ฝึกเป็นวัตถุสีสดใสไม่มีเสียง จนเด็กทำได้ - ผู้ฝึกยื่นใบหน้าอยู่ทางด้านข้างด้านใดด้านหนึ่ง โดยห่างจากหน้าเด็กประมาณ 30 ซม. และเรียกชื่อเด็กให้เด็กมองหน้าผู้ฝึก - ผู้ฝึกค่อยๆ เคลื่อนหน้าช้าๆ เป็นแนวโค้งผ่านหน้าเด็กมาทางด้านตรงข้าม (ทำเช่นนี้ทั้งด้านซ้ายและด้านขวาโดยถ้าเด็กไม่มองให้ประคองหน้าเด็กให้หันมองตาม) จนเด็กทำได้ - ผู้ฝึกถือวัตถุสีสดใสไม่มีเสียงโดยถือห่างจากหน้าเด็กประมาณ 30 ซม. ไปทางด้านข้างด้านใดด้านหนึ่งของหน้าเด็กแล้วเรียกชื่อให้เด็กมองวัตถุ - ผู้ฝึกเคลื่อนวัตถุช้าๆ เป็นแนวโค้งจากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่งเป็นมุม 180 องศา ถ้าเด็กไม่มอง ประคองหน้าเด็กให้หันมองตาม

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
3	6	คว่ำของมือเดียว และเปลี่ยนมือถือวัตถุได้ 	อุปกรณ์ กรู้งกริ้งผ้า ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินจัดเด็กในท่านั่งหรือท่านอนหงายบนพื้นราบ ผู้ประเมินใช้ของเล่น เช่น กรู้งกริ้ง สัมผัสเบาๆ ที่หลังมือเด็ก สังเกตการคว่ำของเด็กจนเด็กถือของเล่นไว้ในมือได้ 2. ผู้ประเมินสังเกตการเปลี่ยนมือถือกรู้งกริ้ง เกณฑ์ผ่าน เด็กคว่ำกรู้งกริ้งโดยใช้มือเดียว และกำของเล่นไว้ จากนั้นเปลี่ยนไปถือในมืออีกข้างหนึ่งได้	อุปกรณ์ กรู้งกริ้ง 2 อัน หรือก้อนไม้ 2 ก้อน แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกนำกรู้งกริ้ง หรือก้อนไม้มาสัมผัสเบาๆ ที่หลังมือเด็ก หรือนำมาเขย่าข้างหน้าให้เด็กเอื้อมคว้า 2. ถ้าเด็กไม่คว้าผู้ฝึกนำกรู้งกริ้ง หรือก้อนไม้ใส่ในมือให้เด็กกำ ถ้าเด็กไม่กำ ผู้ฝึกช่วยจับมือเด็กให้กำของเล่นไว้ 3. ผู้ฝึกส่งกรู้งกริ้งอีกอันให้เด็กที่มือข้างเดิม และช่วยนำมืออีกข้างของเด็กมาจับกรู้งกริ้งอันแรก เพื่อเด็กจะได้ใช้มือข้างเดิมนั้นหยิบกรู้งกริ้งอันที่สอง ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง กระตุ้นเด็กด้วยของเล่นที่มีพื้นที่ผิวหลากหลาย
4	8	หยิบก้อนไม้จากพื้น/โต๊ะ และถือไว้มือละชิ้น 	อุปกรณ์ ก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ 2 ก้อน ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินจัดเด็กล้มตักพ่อแม่ ผู้ปกครอง 2. ผู้ประเมินวางก้อนไม้ไว้ที่พื้นหรือบนโต๊ะ 3. ผู้ประเมินบอกให้เด็กหยิบก้อนไม้ เกณฑ์ผ่าน เด็กหยิบก้อนไม้ทั้ง 2 ก้อนขึ้นและถือไว้ในมือข้างละ 1 ก้อน	อุปกรณ์ ก้อนไม้ 2 ก้อน หรือกรู้งกริ้ง 2 อัน แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกนำกรู้งกริ้งหรือก้อนไม้ใส่ในมือให้เด็กกำไว้ข้างละชิ้น ถ้าเด็กไม่กำ ผู้ฝึกช่วยจับมือเด็กให้กำของเล่นไว้ และอาจช่วยเขย่ากรู้งกริ้ง หรือเคาะก้อนไม้ 2. ผู้ฝึกนำก้อนไม้ 2 ก้อนวางบนโต๊ะ 3. ผู้ฝึกเคาะก้อนไม้กับโต๊ะที่ละก้อนเพื่อกระตุ้นให้เด็กหยิบ ถ้าเด็กไม่หยิบจับมือเด็กให้หยิบทำซ้ำๆ จนเด็กหยิบได้เองทั้งสองข้าง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
5	10	จ้องมองไปที่หนังสือพร้อมกับผู้ใหญ่ 2-3 วินาที 	อุปกรณ์ หนังสือรูปภาพที่มีภาพสีขนาดใหญ่พอสมควร ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินจัดเด็กนั่งตักพ่อแม่ ผู้ปกครอง - ผู้ประเมินบอกให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเปิดหนังสือพูดและชี้กับเด็กเกี่ยวกับรูปภาพนั้นๆ เกณฑ์ผ่าน เด็กจ้องมองที่รูปภาพขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครองพูดและชี้ได้ เป็นเวลา 2-3 วินาที	อุปกรณ์ หนังสือรูปภาพ แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกจัดเด็กนั่งตักให้ดูหนังสือรูปภาพ โดยเปิดหนังสือและพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับรูปภาพนั้นๆ - ถ้าเด็กไม่สนใจผู้ฝึกใช้มือเคาะที่หน้าหนังสือเบาๆ พร้อมนำมือเด็กมาแตะที่ภาพในหนังสือ - แนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกให้เด็กดูหนังสือรูปภาพ ในเวลาเดียวกันทุกวัน หรือให้ดูในช่วงเวลาที่เด็กสนใจ เช่น ก่อนนอน เรียกชื่อภาพและช่วยให้เด็กสนใจรูปภาพในหนังสือ เช่น ออกเสียงหรือร้องเพลงที่เกี่ยวข้องกับรูปภาพนั้น
6	12	จับนิ้วมือเพื่อยับวัตถุชิ้นเล็ก 	อุปกรณ์ วัตถุชิ้นเล็กๆ ขนาด 1 ซม. ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินวางวัตถุชิ้นเล็กไว้ตรงหน้าเด็กและสาธิตการหยิบให้เด็กดู - ผู้ประเมินชี้หรือเคาะใกล้ๆ วัตถุชิ้นเล็ก - ผู้ประเมินบอกให้เด็กหยิบวัตถุชิ้นเล็ก เกณฑ์ผ่าน เด็กหยิบวัตถุชิ้นเล็ก โดยใช้ปลายนิ้วหัวแม่มือและปลายนิ้วชี้ขึ้นมาได้ 1 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ ก้อนไม้ขนาดครึ่งนิ้วหรือวัตถุชิ้นเล็กๆ แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกวางก้อนไม้หรือวัตถุชิ้นเล็กๆ บนโต๊ะหน้าเด็ก - ผู้ฝึกเคาะโต๊ะใกล้ๆ วัตถุชิ้นเล็กๆ หรือเคาะก้อนไม้ให้เด็กใช้มือหยิบถ้าเด็กไม่หยิบ ช่วยจับมือเด็ก ให้หยิบจนหยิบได้เอง - ผู้ฝึกวางวัตถุชิ้นเล็กๆ หรือก้อนไม้บนโต๊ะ ช่วยจับรวบนิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อยของเด็กเข้าหาฝ่ามือของเด็กเอง เพื่อให้เด็กใช้ปลายนิ้วหัวแม่มือและปลายนิ้วชี้หยิบวัตถุชิ้นเล็กๆ หรือก้อนไม้พอเด็กทำได้ค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลง จนเด็กทำได้เอง - แนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้ฝึกเด็กหยิบขนมชิ้นเล็กๆ เข้าปาก โดยใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
7	12	ใส่วัตถุลงในถ้วยเล็กๆ ได้ 	อุปกรณ์ 1. ก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ขนาด 2.5 ซม. 3 ก้อน 2. ถ้วยปากกว้าง 9 เซนติเมตร 1 ใบ ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินวางถ้วยไว้บนโต๊ะในระยะที่เด็กเอื้อมถึง 2. ผู้ประเมินใส่ก้อนไม้ลงในถ้วยทีละก้อนให้เด็กดู 3. ผู้ประเมินยื่นก้อนไม้ให้เด็กทีละก้อน 4. ผู้ประเมินบอกให้เด็กนำก้อนไม้ใส่ถ้วย เกณฑ์ผ่าน เด็กหยิบวัตถุไปที่ถ้วยแล้วปล่อยลงในถ้วยได้ 1 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ 1. วัตถุสีสดใส เช่น ลูกปัดขนาดใหญ่ ตัวหุ้มนุ่ม หรือวัตถุชิ้นเล็กๆ 2. ภาชนะ เช่น ถ้วย กระป๋องพลาสติก แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกวางถ้วยไว้บนโต๊ะในระยะที่เด็กเอื้อมถึง 2. ผู้ฝึกใส่วัตถุลงในถ้วยทีละชิ้นให้เด็กดู แล้วยื่นวัตถุให้เด็กบอกให้เด็กใส่วัตถุลงในถ้วย 3. ถ้าเด็กกำวัตถุไม่ได้ ผู้ฝึกช่วยประคองข้อมือให้กระดกขึ้นเพื่อให้เด็กทำได้ 4. จากนั้นผู้ฝึกช่วยประคองมือเด็กให้นำวัตถุไปใส่ลงในถ้วย และกดข้อมือเด็กเล็กน้อยเพื่อให้เด็กวางนิ้วออกปล่อยวัตถุลงในถ้วย 5. เมื่อเด็กเริ่มทำได้ผู้ฝึกลดการช่วยเหลือลง เป็นพยางค์ที่ข้อมือหรือข้อศอก ถ้าเด็กยังไม่ปล่อยผู้ฝึกลูบหรือกดหลังมือให้เด็กปล่อยวัตถุ 6. ผู้ฝึกเปลี่ยนภาชนะที่รองรับวัตถุให้ห่างจากมือเด็กเพิ่มขึ้น จนเด็กทำได้เอง (ผู้ฝึกอาจให้เด็กหัดใส่ของเล่นในภาชนะที่บรรจุน้ำไว้ เพื่อเพิ่มความสนใจของเด็ก)

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
8	15	ขีดเขียน (เป็นเส้น) บนกระดาษได้ 	อุปกรณ์ 1. กระดาษ 2. สีเทียนแท่งใหญ่หรือดินสอ ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินขีดเขียนบนกระดาษให้เด็กดู 2. ผู้ประเมินส่งสีเทียน หรือดินสอให้เด็ก 3. ผู้ประเมินบอกให้เด็กขีดเขียนบนกระดาษ เกณฑ์ผ่าน เด็กสามารถขีดเขียนเป็นเส้นใดๆ ก็ได้บนกระดาษ	อุปกรณ์ 1. กระดาษ 2. สีเทียนแท่งใหญ่หรือดินสอ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกวางกระดาษเปล่าบนโต๊ะตรงหน้าเด็ก 2. ผู้ฝึกใช้สีเทียนแท่งใหญ่ หรือดินสอขีดเขียนให้เด็กดู 3. ผู้ฝึกช่วยจับมือเด็กเบาๆ ให้จับสีเทียนหรือดินสอขีดเขียนไปมาบนกระดาษ แล้วค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลงจนเด็กขีดเขียนบนกระดาษได้เอง
9	15	ต่อก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ ในแนวตั้งได้ 2 ก้อน 	อุปกรณ์ ก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ขนาด 2.5 ซม. จำนวน 4 ก้อน ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินต่อก้อนไม้ 2 ก้อน ในแนวตั้งให้เด็กดู 2. ผู้ประเมินวางก้อนที่ 3 บนโต๊ะ แล้วยื่นก้อนไม้อีกก้อนให้เด็ก และบอกให้เด็กทำตาม เกณฑ์ผ่าน เด็กต่อก้อนไม้ในแนวตั้งได้เอง 2 ก้อน 2 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ ก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ขนาด 2.5 ซม. จำนวน 4 ก้อน แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกวางก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ไว้ตรงหน้าเด็ก 2. ผู้ฝึกต่อก้อนไม้ 2 ก้อนเป็นท่อนสูงให้เด็กดู 3. ผู้ฝึกให้เด็กต่อก้อนไม้เป็นท่อนสูง สอนให้เด็กวางก้อนไม้เบาๆ โดยจับที่ข้อมือเด็กและบอกเด็กว่า “ค่อยๆ วาง” 4. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้ใช้อุปกรณ์อื่นๆ ทำแทนก้อนไม้ เช่น กล้องไม้ขีดไฟ กล้องสบู

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
10	18	คว้าขวดเทเพื่อเอาลูกปัดที่อยู่ในขวดได้เอง 	อุปกรณ์ - ลูกปัดเล็ก - ขวดพลาสติกขนาดเล็กเทลูกปัดออกได้ง่าย ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินเรียกเด็กให้มองขณะใส่ลูกปัดลงในขวด - ผู้ประเมินยื่นขวดให้เด็ก พร้อมบอกให้เด็กเอาลูกปัดออกมา (ไม่ใช่คำว่า “เท”) เกณฑ์ผ่าน เด็กคว้าขวดเทเพื่อเอาลูกปัดที่อยู่ในขวดได้ หมายเหตุ: ควรระมัดระวังไม่ให้เด็กนำเข้าปาก เพื่อป้องกันการสำลัก	อุปกรณ์ - วัตถุชิ้นเล็กๆ / ลูกปัดเล็กๆ - ขวดพลาสติกใสขนาดเล็กกว้าง 1.5 ซม. และสูง 8 ซม. 1 ขวด แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกใส่ลูกปัดลงในขวด พร้อมบอกเด็กว่า “เราจะเทลูกปัดออกจากขวดกันนะ” พร้อมทั้งทำให้เด็กดู - ผู้ฝึกใส่ลูกปัดกลับลงไปในขวดเหมือนเดิม ถามเด็กว่า “เราจะเอาลูกปัดออกมาจากขวดกันได้อย่างไร” - ผู้ฝึกยื่นขวดที่มีลูกปัดอยู่ข้างในให้เด็ก ถ้าเด็กใช้นิ้วแหย่เข้าไปในขวดหรือจับขวดกระแทกกับโต๊ะ ผู้ฝึกบอกเด็กว่า “ยังเอาออกมาไม่ได้ ต้องทำอะไร” พร้อมบอกเด็กว่า “เราต้องคว้าขวด” พร้อมช่วยจับมือเด็กคว้าขวดเพื่อเทลูกปัดออกจากขวด ทำเช่นนี้จนเด็กแก้ปัญหาด้วยการคว้าขวด เพื่อเทเอาลูกปัดให้ออกมาจากขวดได้ จึงลดการให้ความช่วยเหลือลงตามลำดับ - ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้เปลี่ยนลูกปัดเป็นวัตถุชิ้นเล็กๆ หรือเมล็ดพืช แล้วฝึกเช่นเดียวกัน

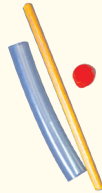

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
11	21	วางรูปวงกลมใส่ในช่องกระดานรูปแบบทรงเรขาคณิต ที่มี 3 แบบได้ คือ สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม วงกลม 	อุปกรณ์ กระดานรูปแบบที่มีรูปทรงเรขาคณิต 3 แบบ ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินเอารูปทรงทั้ง 3 ออกจากช่องกระดานรูปเรขาคณิต 2. ผู้ประเมินยื่นรูปทรงวงกลมให้เด็กและบอกเด็กว่า “หนูเอาอันนี้ไปใส่” โดยวางกระดานรูปแบบเรขาคณิตให้รูปทรงกลมอยู่ตำแหน่ง ดังนี้ - ครั้งที่ 1 วางแผ่นกระดานตั้งฉากกับเด็ก โดยให้รูปทรงกลมอยู่ด้านใกล้ตัวเด็ก - ครั้งที่ 2 วางแผ่นกระดานตั้งฉากกับเด็กในทิศทางตรงกันข้ามกับครั้งที่ 1 - ครั้งที่ 3 วางแผ่นกระดานในแนวนอน เกณฑ์ผ่าน เด็กสามารถวางรูปทรงวงกลมในช่องกระดานได้อย่างน้อย 2 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ กระดานรูปแบบที่มีรูปทรงเรขาคณิต 3 แบบ คือ วงกลม สีเหลี่ยมจัตุรัส และสามเหลี่ยม แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกวางกระดานรูปแบบที่มีรูปทรงเรขาคณิต 3 แบบ คือ วงกลม สีเหลี่ยม และสามเหลี่ยม อยู่ในช่องกระดานตรงหน้าเด็ก แล้วหยิบรูปวงกลมออกจากช่องกระดาน และใส่ลงไป ในช่องกระดานให้เด็กดู 2. ผู้ฝึกยื่นรูปวงกลมให้เด็กใส่ลงในช่องกระดาน ช่วยเหลือเมื่อเด็กทำไม่ได้และค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลงจนเด็กทำได้เอง 3. ผู้ฝึกเอารูปวงกลม และสีเหลี่ยมออกจากช่องกระดานรูปแบบเพื่อให้ มี 2 ตัวเลือก (คงเหลือสามเหลี่ยมไว้ในช่องกระดาน) 4. ผู้ฝึกยื่นรูปวงกลมให้เด็ก พร้อมบอกเด็ก “ใส่วงกลมในช่องวงกลม” ถ้าเด็กใส่วงกลมในช่องสีเหลี่ยมให้ผู้ฝึกบอกเด็กว่า “ยังไม่ใช่ ทำอย่างไรดีนะ” พร้อมบอกให้เด็กเอาวงกลมออกจากช่องสีเหลี่ยม ชี้และบอก “ใส่วงกลมกับวงกลม” จนเด็กใส่วงกลมได้เอง 5. ผู้ฝึกหมุนกระดานเพื่อให้ช่องวงกลมอยู่ในตำแหน่งต่างกัน แล้วฝึกตามขั้นตอนที่ 4 จนเด็กทำได้ 6. ผู้ฝึกเอาวงกลม และสามเหลี่ยมออกจากช่องกระดานรูปแบบเพื่อให้ มี 2 ตัวเลือก (คงเหลือสีเหลี่ยมไว้ในช่องกระดาน) และฝึกเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 4 และขั้นตอนที่ 5 จนเด็กทำได้เอง 7. ผู้ฝึกเอาวงกลม สีเหลี่ยม และสามเหลี่ยมออกจากช่องกระดานรูปแบบเพื่อให้มี 3 ตัวเลือก และฝึกเช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 4 และขั้นตอนที่ 5 จนเด็กทำได้เอง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
12	24	เปิดหนังสือที่ทำด้วยกระดาษบางได้ทีละแผ่น (70-90 แกรม) 	อุปกรณ์ หนังสือสำหรับเด็กที่ทำด้วยกระดาษบาง (แกรม 70-90) ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินวางหนังสือบนโต๊ะพร้อมกับเปิดหนังสือให้เด็กดู - ผู้ประเมินบอกให้เด็กเปิดหนังสือ เกณฑ์ผ่าน เด็กเปิดหนังสือทีละแผ่นได้อย่างน้อย 3 แผ่น	อุปกรณ์ - หนังสือรูปภาพที่มีสีสันขนาดใหญ่ชัดเจนทำด้วยกระดาษแข็ง หรือพลาสติก - หนังสือนิตยสารที่มีภาพสี - หนังสือสำหรับเด็กที่ทำด้วยกระดาษบาง (70-90 แกรม) แนวทางปฏิบัติ - เริ่มฝึกจากการเปิดหนังสือที่ทำด้วยกระดาษแข็งให้เด็กดู โดยผู้ฝึกใช้นิ้วชี้สอดหน้าหนังสือ ตรงมุมบนด้านขวา ค่อยๆ เลื่อนนิ้วมาตรงกลางแล้วเปิดหน้าหนังสือทั้งแผ่น - ผู้ฝึกสอดนิ้วที่มุมล่างของหน้าหนังสือ เพื่อให้เด็กพลิกหน้าหนังสือได้ง่าย แล้วให้เด็กใช้นิ้วชี้สอดหน้าหนังสือ ตรงมุมบนด้านขวา ค่อยๆ เลื่อนนิ้วมาตรงกลางแล้วเปิดหน้าหนังสือทั้งแผ่น เมื่อเด็กทำได้ลดการช่วยเหลือลง - ผู้ฝึกให้เด็กทำเอง ถ้าเปิดมากกว่าครั้งละ 1 แผ่น บอกเด็กว่า “เปิดทีละแผ่น” ค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลงจนเด็กทำได้เอง - ผู้ฝึกเปลี่ยนเป็นหนังสือนิทานที่ใช้กระดาษธรรมดา ฝึกเช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 - ผู้ฝึกชี้ชวนให้เด็กดูภาพในหนังสือพร้อม เล่าเรื่องเพื่อให้เด็กสนใจและอยากเปิดหนังสือหน้าต่อไปดู

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
13	24	แก้ปัญหาต่างๆ โดยใช้เครื่องมือ 	อุปกรณ์ 1. ท่อกลวงใสขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 ซม. ยาว 15 ซม. ที่มีปลายทั้ง 2 ข้างเปิด 2. แท่งไม้ 3. ลูกบอลไหมพรม ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินวางท่อที่มีลูกบอลไหมพรมอยู่ตรงกลาง และแท่งไม้ไว้ตรงหน้าเด็ก 2. ผู้ประเมินชี้ให้เด็กดูลูกบอลไหมพรม พร้อมบอกเด็กว่า “เอาลูกบอลไหมพรมออกมาจะคะ” เกณฑ์ผ่าน เด็กสามารถใช้แท่งไม้ดันเพื่อเอาลูกบอลไหมพรมออกมา (ในกระบวนการประเมินห้ามแสดงตัวอย่างให้เด็กเห็น)	อุปกรณ์ 1. ท่อกลวงใสขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 ซม. ยาว 15 ซม. ที่มีปลายทั้ง 2 ข้างเปิด 2. แท่งไม้หรือตะเกียบ 3. ของชิ้นเล็กๆ นิ่มๆ ที่ใส่ท่อได้พอดี หรือไหมพรมที่ใส่ท่อได้พอดี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกใส่ของชิ้นเล็กๆ นิ่มๆ หรือไหมพรมที่ใส่ท่อได้พอดี ไว้ในท่อโดยให้เด็กมองเห็น พร้อมทั้งวางแท่งไม้หรือตะเกียบไว้บนโต๊ะตรงหน้าเด็ก บอกเด็กว่า “เราจะเอาของออกมาจากท่อโดยใช้แท่งไม้หรือตะเกียบอันนี้นะ” 2. ผู้ฝึกหยิบแท่งไม้หรือตะเกียบมาแหย่ลงไปในท่อเพื่อเขี่ยหรือแทงของออกมาจากท่อให้เด็กดู 3. ผู้ฝึกใส่ของไว้ในท่อเหมือนเดิม พร้อมยื่นท่อที่มีของอยู่ข้างในให้เด็ก บอกเด็กให้เอาของออกมาจากท่อ ถ้าเด็กใช้นิ้วแหย่เข้าไปในท่อหรือจับท่อกระแทกกับโต๊ะ ผู้ฝึกบอกเด็กว่า “ยังเอาออกมาไม่ได้ต้องทำอะไร” พร้อมบอกเด็กว่า “เรามีแท่งไม้หรือตะเกียบนะ” 4. ผู้ฝึกบอกให้เด็กหยิบแท่งไม้หรือตะเกียบมาแหย่เข้าไปในท่อเพื่อเขี่ยหรือแทงของออกมาจากท่อ ถ้าเด็กทำไม่ได้จับมือเด็กทำและทำให้เด็กดูอีกครั้ง ทำเช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 พร้อมทั้งบอกเด็กว่าให้ใช้แท่งไม้หรือตะเกียบแหย่เข้าไปในท่อแล้วเขี่ยหรือแทงของออกมาจากท่อ ทำเช่นนี้จนเด็กแก้ปัญหาด้วยการหยิบแท่งไม้หรือตะเกียบมาเขี่ยหรือแทงเพื่อเอาของออกมาจากท่อได้เอง จึงลดการให้ความช่วยเหลือลงตามลำดับ

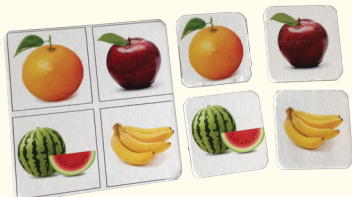

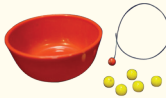
ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
				กิจกรรมเสริม ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง เปิดโอกาสเด็กทดลองแก้ปัญหา ในสถานการณ์อื่นๆ เช่น ใช้ไม้เขี่ยสิ่งของที่อยู่ใต้เตียง ยื่นบน แก้วน้ำเพื่อหยิบของบนหลังตู้ เป็นต้น
14	30	ต่อก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์เป็นท่อนสูงได้ 8 ก้อน 	อุปกรณ์ ก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ขนาด 2.5 ซม. จำนวน 8 ก้อน ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินต่อก้อนไม้ 8 ก้อนให้เด็กดู แล้วรื้อ แบบออก 2. ผู้ประเมินส่งก้อนไม้ 8 ก้อน ให้เด็กทำตาม เกณฑ์ผ่าน เด็กต่อก้อนไม้เป็นท่อนสูงโดยไม่ล้มจำนวน 8 ก้อน อย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ ก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ขนาด 2.5 ซม. จำนวน 8 ก้อน แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกวางก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ ไว้ตรงหน้าเด็ก 2. ผู้ฝึกต่อก้อนไม้ 8 ก้อนเป็นท่อนสูงให้เด็กดู จากนั้นรื้อแบบออก 3. ผู้ฝึกให้เด็กต่อก้อนไม้เป็นท่อนสูงโดยฝึกต่อเนื่องจากการต่อก้อนไม้ 2 ก้อน (ในช่วงอายุ 15 เดือน) โดยจับที่ข้อมือเด็ก และบอกเด็กว่า “วาง” เมื่อเด็กทำได้ค่อยๆ เพิ่มเป็น 3 4 5 6 7 และ 8 ก้อนตามลำดับ โดยบอกให้เด็กวางก้อนไม้เบาๆ ทีละก้อน 4. ผู้ฝึกจับข้อมือเด็กหยิบก้อนไม้ที่ออกทีละก้อน เพื่อไม่ให้เด็กผลักก้อนไม้ที่ต่อก้อนไม้สูงล้ม จนเด็กหยิบก้อนไม้ที่ออกได้เอง 5. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้ใช้อุปกรณ์อื่นๆ ทำแทนก้อนไม้ เช่น กล่องไม้ขีดไฟ กล่องสบู่

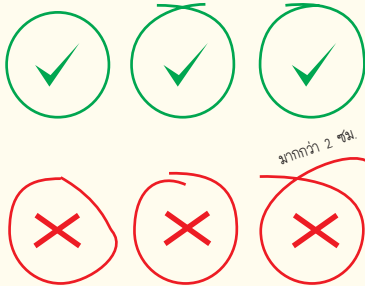

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
15	30	เลียนแบบลากเส้นเป็นวงๆ ต่อเนื่องกันได้ 	อุปกรณ์ - กระดาษ - สีเทียนแท่งใหญ่หรือดินสอ ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินวาดรูปเป็นวงๆ ต่อเนื่องบนกระดาษ ให้เด็กดูพร้อมกับพูดว่า “ลากเส้นเป็นวง” - ผู้ประเมินส่งสีเทียนหรือดินสอให้เด็ก แล้วบอกให้เด็กทำตาม เกณฑ์ผ่าน เด็กสามารถลากเส้นเป็นวงต่อเนื่องกันได้ 2 ใน 3 ครั้ง รูปตัวอย่างเกณฑ์ผ่าน 	อุปกรณ์ - สีเทียนหรือดินสอ - กระดาษ แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกใช้นิ้วชี้วาดรูปเป็นวงๆ บนโต๊ะ หรือในอากาศ พร้อมทั้งชวนและจับมือเด็กให้ใช้นิ้วชี้วาดรูปเป็นวงๆ บนโต๊ะ หรือในอากาศด้วยกัน - ผู้ฝึกใช้สีเทียนหรือดินสอวาดรูปเป็นวงๆ บนกระดาษให้เด็กดู สมมติเป็นรูปต่างๆ เช่น อมยิ้ม ก้นหอย เป็นต้น - ผู้ฝึกส่งสีเทียนหรือดินสอให้เด็ก พร้อมทั้งเรียกชื่อเด็ก บอกให้เด็กวาดรูปวงๆ เลียนแบบผู้ฝึก ถ้าเด็กวาดไม่ได้ช่วยจับมือทำแล้วค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลง จนกว่าเด็กจะเลียนแบบวาดได้ กิจกรรมเสริม - ผู้ฝึกให้เด็กใช้นิ้วจุ่มสีน้ำหรือแป้งเปียกผสมสี ลากเป็นวงๆ บนกระดาษ หรือบนพื้น - ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกเด็กเช่นเดียวกันนี้ที่บ้าน

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
16	36	จับคู่รูปภาพที่มี 4 ตัวเลือกได้ 	อุปกรณ์ - แผ่นภาพที่มีรูปภาพแตกต่างกัน 4 ภาพ รวมอยู่ในแผ่นเดียวกัน จำนวน 1 แผ่น - แผ่นภาพเดี่ยวที่แต่ละภาพ เหมือนข้อ 1 จำนวน 4 ภาพ ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินวางกระดาษที่มีรูปภาพ แตกต่างกัน 4 ภาพ รวมอยู่ในแผ่นเดียวกันไว้บนโต๊ะ - ผู้ประเมินจับคู่ภาพที่เหมือนกันให้เด็กดู 1 ภาพ โดยบอกว่า “วางรูป (...) ไว้กับรูป (...)” แล้วหยิบออก - ผู้ประเมินส่งภาพให้เด็กจับคู่ที่ละภาพจนครบทั้ง 4 ภาพ โดยให้หยิบภาพออกทุกครั้งหลังจากได้วางรูปภาพบนแผ่นภาพ - ทำข้อ 3 ซ้ำอีกครั้ง เกณฑ์ผ่าน เด็กจับคู่รูปภาพได้ถูกต้องจำนวน 7 ใน 8 ครั้ง	อุปกรณ์ - แผ่นภาพที่มีรูปภาพแตกต่างกัน 4 ภาพ รวมอยู่ในแผ่นเดียวกัน จำนวน 1 แผ่น - แผ่นภาพเดี่ยวที่แต่ละภาพเหมือนข้อ 1 จำนวน 4 ภาพ แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกบอกให้เด็กสังเกตรูปภาพที่เหมือนกันแต่ละรูป - ผู้ฝึกจับคู่ภาพที่เหมือนกันให้เด็กดูทีละภาพจนครบ 4 ภาพ - ผู้ฝึกส่งภาพเดี่ยวให้เด็กจับคู่ที่ละภาพ ถ้าเด็กวางไม่ถูกต้องให้ผู้ฝึกบอกว่า “รูปที่ถือเป็นรูป (...)” และ “รูป (...) อยู่ที่นี่” พร้อมชี้รูปที่เหมือนกันให้เด็กดู เพื่อให้เด็กวางใหม่อีกครั้ง - ถ้าเด็กยังวางไม่ได้ให้ผู้ฝึกจับมือเด็กชี้ภาพที่ถูกต้อง แล้วให้เด็กนำภาพที่เหมือนกันวางไว้ด้วยกัน เมื่อเด็กทำได้แล้วค่อยๆ เพิ่มจำนวนภาพเป็น 2 3 และ 4 ภาพ ตามลำดับ จนเด็กทำได้คล่องทั้ง 4 ภาพ - ผู้ฝึกเปลี่ยนอุปกรณ์เป็นภาพอื่นๆ ตามต้องการ โดยใช้วิธีฝึกเช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3

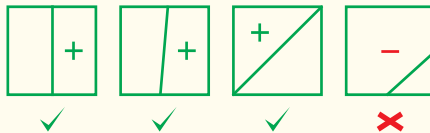
ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
17	36	ร้อยลูกปัด ขนาดเล็กได้ 4 เม็ด 	อุปกรณ์ - ลูกปัดขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 ซม. มีรูร้อยขนาด 0.2 ซม. จำนวน 5 เม็ด - เชือกที่มีปลายข้างหนึ่งแข็ง ปลายอีกข้างมีลูกปัดผูกติดอยู่ ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินร้อยลูกปัดให้เด็กดู 1 เม็ด - ผู้ประเมินให้เด็กร้อยลูกปัดโดยส่งเชือกและลูกปัดให้เด็กทีละเม็ดจนครบ 4 เม็ด เกณฑ์ผ่าน เด็กร้อยลูกปัดได้ 4 เม็ด	อุปกรณ์ - ลูกปัดขนาดต่างๆ ดังนี้ - ลูกปัดขนาดเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลาง 1 ซม. ที่มีรูร้อยขนาด 0.2 ซม. จำนวน 5 เม็ด - ลูกปัดขนาดกลาง เส้นผ่าศูนย์กลาง 2 ซม. มีรูร้อยขนาด 0.5 ซม. จำนวน 5 เม็ด - ลูกปัดขนาดใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลาง 3 ซม. มีรูร้อยขนาด 1 ซม. จำนวน 5 เม็ด - อุปกรณ์สำหรับร้อยลูกปัด ได้แก่ - ไม้เล็กๆ หรือลวดที่ร้อยเชือกยาว 6 ซม. สำหรับร้อยลูกปัดขนาดใหญ่ - เชือกที่มีปลายข้างหนึ่งแข็ง และปลายอีกข้างมีลูกปัดผูกติดอยู่ โดยมีขนาดพอเหมาะกับลูกปัดแต่ละขนาด สำหรับร้อยลูกปัดขนาดกลางและขนาดเล็ก แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกแนะนำอุปกรณ์ต่างๆ ให้เด็กรู้จัก - ผู้ฝึกร้อยลูกปัดขนาดต่างๆ ให้เด็กดู อย่างละ 1-2 เม็ด - ผู้ฝึกส่งลูกปัดและอุปกรณ์สำหรับร้อยลูกปัดให้เด็ก โดยเริ่มจาก 3.1 ลูกปัดขนาดใหญ่และไม้เล็กๆ ปลายไม้แหลม หรือลวดที่ร้อยเชือกยาว 6 ซม. โดยให้เด็กร้อยทีละเม็ด จนครบ 5 เม็ด ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้ผู้ฝึกจับมือเด็กทำ พร้อมทั้งบอกให้เด็กมองขณะร้อย และค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลงเมื่อเด็กทำได้ 3.2 เมื่อเด็กร้อยลูกปัดขนาดใหญ่ได้คล่อง แล้วจึงเปลี่ยนเป็นลูกปัดขนาดกลาง และฝึกให้เด็กทำด้วยวิธีเดิมจนคล่อง จึงเปลี่ยนเป็นลูกปัดขนาดเล็ก กิจกรรมเสริม ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้จัดกิจกรรมเสริมที่บ้าน โดยให้เด็กร้อย กระดุม หลอดด้าย กระดาษแข็งเจาะรู หลอดกาแฟ ที่ตัดเป็นท่อนๆ เป็นสายสร้อย

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
18	42	ลอก/เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ 	อุปกรณ์ - กระดาษ - สีเทียนแท่งใหญ่หรือดินสอ ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินวาดรูปร่างกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5 ซม. โดยไม่ให้เด็กเห็น เรียกชื่อเด็กให้เด็กดูภาพรูปร่างกลม - ผู้ประเมินส่งกระดาษและสีเทียนให้เด็ก พร้อมบอกให้เด็กวาดรูปตามแบบ เกณฑ์ผ่าน เด็กสามารถวาดรูปร่างกลม โดยไม่มีเหลี่ยมไม่เว้า และเส้นที่มาเชื่อมต่อซ้อนกันไม่เกิน 2 ซม. ได้ 2 ใน 3 ครั้ง 	อุปกรณ์ - ภาพรูปร่างกลม - สีเทียน ดินสอ หรือกระดาษ แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกใช้นิยามวาดรูปร่างกลมในอากาศหรือบนโต๊ะให้เด็กดู บอกเด็กใช้นิยามวาดรูปร่างกลมไปด้วยกันทั้งในอากาศและบนโต๊ะ - ผู้ฝึกวาดรูปร่างกลมบนกระดาษให้เด็กดู จับนิ้วเด็กลากตามรูปร่างกลม ส่งดินสอ/สีเทียนให้เด็กวาดรูปร่างกลมที่บร่ายรูปร่างกลมของผู้ฝึก - ผู้ฝึกวาดรูปร่างกลม 2 วงซ้อนกัน ดังภาพ บอกเด็กให้ใช้นิ้วมือลากตามรูปร่างกลม ส่งดินสอ/สีเทียน ให้เด็กวาดรูปร่างกลมให้เส้นอยู่ระหว่างวงกลมทั้งสองวง - ผู้ฝึกทำเส้นประเป็นรูปร่างกลมแล้วให้เด็กลากเส้นตามรอยประ ถ้าเด็กทำไม่ได้จับมือเด็กทำเมื่อเด็กทำได้คล่องให้เพิ่มระยะห่างของเส้นประ - ผู้ฝึกวาดรูปครึ่งวงกลม ส่งดินสอ/สีเทียน ให้เด็กวาดรูปวงกลมต่อจนเสร็จ ถ้าเด็กลากเส้นวนไม่หยุด ผู้ฝึกช่วยเหลือโดยบอกให้หยุด หรือผู้ฝึกยกมือเด็กขึ้นให้พ้นจากกระดาษเพื่อให้เด็กเข้าใจคำว่าหยุด - ผู้ฝึกกำหนดจุดบนกระดาษ ส่งดินสอ/สีเทียนให้เด็ก บอกเด็กวาดรูปร่างกลมโดยให้เริ่มต้นจากจุดเริ่มต้นแล้ววนกลับมาสิ้นสุดที่จุดกำหนดเดิม - ผู้ฝึกวาดรูปร่างกลมบนกระดาษ ส่งดินสอ/สีเทียน ให้เด็กวาดรูปร่างกลมเลียนแบบผู้ฝึก - ผู้ฝึกส่งกระดาษที่วาดรูปร่างกลมไว้แล้วให้เด็กดู แล้วบอกให้เด็กวาดรูปร่างกลมตามแบบ

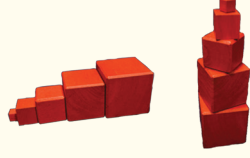

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
19	42	แยกทรงเรขาคณิตได้ 3 แบบ 	อุปกรณ์ รูปทรงเรขาคณิต วงกลม สี่เหลี่ยม และสามเหลี่ยม อย่างละ 3 ชิ้น โดยมีสีเหมือนกันทั้งหมด ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินวางรูปทรงเรขาคณิตทั้ง 9 ชิ้น ไว้ตรงหน้าเด็ก - ผู้ประเมินแสดงวิธีแยกทรงให้เด็กดู แล้วพูดว่า “ครูจะวางวงกลมไว้ที่เดียวกัน สี่เหลี่ยมไว้ที่เดียวกัน และสามเหลี่ยมไว้ที่เดียวกัน” - ยื่นรูปทรงทั้งหมดให้เด็กและบอกเด็กว่า “ลองทำเหมือนครูซิ” เกณฑ์ผ่าน เด็กแยกรูปทรงเรขาคณิตได้ถูกต้องทั้ง 9 ชิ้น	อุปกรณ์ - จานสีขาว 3 ใบ - รูปทรงเรขาคณิต วงกลม สามเหลี่ยม และสี่เหลี่ยม อย่างละ 3 ชิ้น แต่ละรูปทรงมีสีเดียวกันทั้งหมด แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกแนะนำให้เด็กรู้จักรูปทรงเรขาคณิตทั้ง 3 ชนิด พร้อมทั้งให้เด็กใช้มือสัมผัสตามขอบของรูปทรงแต่ละแบบ และเรียกชื่อตามผู้ฝึก - ผู้ฝึกเริ่มสอนจับคู่รูปทรงเรขาคณิตที่เหมือนกันให้เด็กดู โดยเริ่มจากวงกลม สี่เหลี่ยม และสามเหลี่ยมทีละรูปทรงจนครบ - ผู้ฝึกส่งรูปทรงเรขาคณิตให้เด็กจับคู่ทีละรูปทรง ถ้าเด็กวางไม่ถูกต้อง ให้ผู้ฝึกบอกว่า “รูปทรงที่ถือเป็นรูป (...)” และ “รูปทรง (...) อยู่ที่นี่” พร้อมชี้รูปทรงที่เหมือนกันให้เด็กดู พร้อมทั้งให้เด็กวางใหม่อีกครั้ง ถ้ายังวางไม่ได้ ให้จับมือเด็กชี้รูปทรงที่ถูกต้อง แล้วให้เด็กนำรูปทรงที่เหมือนกันวางไว้ด้วยกันแล้วค่อยๆ เพิ่มจำนวนรูปทรงเป็น 2 และ 3 รูปทรงตามลำดับ จนเด็กทำได้คล่องทั้ง 3 รูปทรง - ผู้ฝึกวางรูปทรงเรขาคณิตทั้ง 3 แบบคละกันไว้บนโต๊ะตรงหน้าเด็ก แยกรูปทรงทั้ง 3 แบบให้เด็กดู จากนั้นเอาออกจากจานวางคละกันใหม่ บอกเด็กให้ทำตาม โดยผู้ฝึกให้ความช่วยเหลือเด็กทั้งคำพูด และจับมือทำ (ระยะแรกอาจใช้รูปทรงที่มีสีเดียวกัน) ค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลงจนเด็กทำได้เอง - เมื่อเด็กทำได้คล่องแล้ว ผู้ฝึกเพิ่มความยากโดยใช้รูปทรงเรขาคณิตคละสีต่างกัน เช่น รูปวงกลมสีแดง สี่เหลี่ยมสีน้ำเงิน รูปสี่เหลี่ยมสีแดง สี่เหลี่ยมสีน้ำเงิน และรูปสามเหลี่ยมสีแดง สี่เหลี่ยมสีน้ำเงิน เพื่อให้เด็กแยกโดยดูจากรูปทรงไม่ใช่ดูจากสี โดยใช้อุปกรณ์ที่มีรูปทรง ขนาด และสีต่างกัน

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
20	48	ตัดกระดาษรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 10 ซม. ออก เป็น 2 ชิ้นได้ 	อุปกรณ์ - กรรไกรสำหรับเด็กปลายมน - กระดาษสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 10 ซม. ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินแสดงวิธีตัดกระดาษรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสออกจากกันเป็น 2 ชิ้น ให้เด็กดู โดยตัดจากด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่งที่อยู่ตรงข้าม - ผู้ประเมินยื่นกรรไกรและกระดาษให้เด็กและบอกเด็กตัดกระดาษให้ขาดเป็น 2 ชิ้น ประเมิน 3 ครั้ง เกณฑ์ผ่าน เด็กใช้กรรไกรตัดกระดาษขนาด 10 ซม. ขาดเป็น 2 ชิ้น ได้ 2 ใน 3 ครั้ง 	อุปกรณ์ - กรรไกรสำหรับเด็กปลายมน - กระดาษสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 10 ซม. - กระดาษสีสนสวยงาม แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกฝึกให้เด็กบีบลูกบอลอย่างด้วยนิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ และนิ้วกลาง หรือให้เด็กฝึกกางนิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ และนิ้วกลางเป็นจิ้งหะ จากนั้นให้ฝึกกางหุบกรรไกร - ผู้ฝึกใช้กระดาษที่ทรงรูปอยู่ได้และตัดง่าย เช่น กระดาษวาดเขียน กระดาษสีสนสวยงาม แล้วสอดกระดาษระหว่างคมกรรไกร และพูดว่า “ตัด” ถ้าเด็กทำไม่ได้จับมือเด็กทำ - ผู้ฝึกอยู่ด้านหลังของเด็ก ช่วยกางนิ้วมือเด็ก แล้วจับนิ้วสอดเข้าไปในหุกรรไกร - ผู้ฝึกจับกระดาษให้เด็กช่วยเหลือเด็กให้จับกรรไกรให้ถูกตำแหน่ง โดยช่วยจับที่ข้อนิ้วเด็ก - เมื่อเด็กทำได้ผู้ฝึกลดการช่วยเหลือลง โดยให้เด็กตัดกระดาษด้วยกรรไกร และถือกระดาษเองด้วยมืออีกข้างหนึ่ง ในระยะแรกถ้าเด็กยังจับกระดาษเองไม่อยู่ ผู้ฝึกช่วยประคองมือเด็กให้จับกระดาษ - ผู้ฝึกเพิ่มความยากด้วยการให้เด็กตัดกระดาษเป็นรูปทรงต่างๆ และให้เด็กตัดกระดาษให้มีความยาวเป็น 2 3 4 5... และ 9 ซม. ตามลำดับ

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
21	48	วางก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ 5 ก้อน ที่มีขนาดต่างกัน เรียงตามลำดับ 	อุปกรณ์ ก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ 5 ก้อน ที่มีขนาดต่างกัน ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินวางก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ 5 ก้อน ขนาดต่างกันตรงหน้าเด็ก และบอกให้เด็กว่า “วางก้อนไม้จากก้อนใหญ่ไปหาก้อนเล็กนะคะ” เกณฑ์ผ่าน เด็กสามารถวางก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์เรียง ตามลำดับขนาดได้เอง หมายเหตุ : สามารถเรียงแนวตั้งหรือแนวนอน ก็ได้	อุปกรณ์ ก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ 5 ก้อน ที่มีขนาดต่างกัน แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกวางก้อนไม้ 2 ก้อน ที่มีขนาดเล็กและใหญ่ต่างกัน 2. ผู้ฝึกพูดอธิบายและเน้นคำว่า “ใหญ่” และ “เล็ก” เช่น “(....)อันนี้ใหญ่ และ (....)อันนี้เล็ก” พร้อมทั้งชี้ให้เด็กดู 3. ผู้ฝึกบอกเด็ก “หยิบ(....)อันใหญ่” ถ้าเด็กหยิบไม่ได้จับมือ เด็กหยิบและพูดซ้ำว่า “(....)อันใหญ่” จากนั้นวางลงสลับที่ แล้วสั่งให้เด็กหยิบอีกครั้งว่า “(....)อันใหญ่” ทำบ่อยๆ จนเด็ก สามารถหยิบได้ถูกต้อง 4. ผู้ฝึกสอนเหมือนข้อ 2. แต่เปลี่ยนเป็น “หยิบ(....)อันเล็ก” 5. ผู้ฝึกวางก้อนไม้ไว้คละกันตรงหน้าเด็ก และต่อก้อนไม้เรียง ตามขนาดให้เด็กดู 6. ผู้ฝึกจับมือเด็กและบอกให้เด็กเลือกก้อนไม้ก้อนใหญ่ที่สุด ออกมาวางอีกด้านหนึ่ง จากนั้นให้เด็กเลือกก้อนไม้ก้อนที่ ใหญ่ที่สุดที่เหลือออกมาอีก และนำไปวางเรียงไว้อีกตาม ลำดับจากใหญ่ไปเล็กจนครบทั้ง 5 ก้อน 7. ผู้ฝึกลดความช่วยเหลือลง เป็นออกคำสั่งให้เด็กเลือกก้อน ไม้ก้อนใหญ่ที่สุดออกมาวางอีกด้านหนึ่ง จากนั้นให้เด็กเลือก ก้อนไม้ก้อนที่ใหญ่ที่สุดจากที่เหลือออกมาอีก และนำไปวาง เรียงไว้อีก ตามลำดับจากใหญ่ไปเล็กจนครบทั้ง 5 ก้อน จนเด็ก สามารถทำตัวเอง 8. ขณะเล่นหรือทำกิจกรรมในบ้านอาจใช้ของใช้ในบ้าน เช่น ถ้วยที่มีขนาดต่างๆ กัน 5 ขนาด

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
22	54	ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ตัดออกเป็นส่วนๆ 8 ชิ้นได้ 	อุปกรณ์ รูปภาพที่มีชิ้นส่วนต่อกัน 8 ชิ้น ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินวางรูปภาพที่ต่อแล้วไว้ตรงหน้าเด็ก แล้วพูดกับเด็กว่า “หนูดูรูปภาพนี้” 2. ผู้ประเมินนำชิ้นส่วนรูปภาพวางคละกันแล้ว บอกกับเด็กว่า “ต่อให้เป็นรูปภาพนะคะ” เกณฑ์ผ่าน เด็กประกอบชิ้นส่วนรูปภาพได้ถูกต้องทั้งหมด 8 ชิ้น	อุปกรณ์ รูปปริศนาที่มีชิ้นส่วนต่อกัน 8 ชิ้น แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกใช้รูปปริศนาที่ตัดออกเป็นชิ้นๆ 8 ชิ้น ถอดชิ้นที่ไม่วางติดกันออก 3 ชิ้น เช่น รูปคนเอาหน้า แขน และขาออก 2. ผู้ฝึกใส่ชิ้นส่วนคืนกลับไปในรูป 1 ชิ้น โดยเลือกส่วนที่เป็นหน้าก่อน พร้อมบอกเด็กว่าหน้าคือส่วนที่สำคัญที่สุด จากนั้นใส่ 2 ส่วนที่เหลือให้เด็กดูแล้วเอาออก จากนั้นบอกให้เด็กทำ 3. ผู้ฝึกให้เด็กเลือกชิ้นส่วนที่สำคัญที่สุดก่อน เช่น ในรูปสิ่งมีชีวิตส่วนสำคัญที่สุด คือ หน้าบอกเด็กให้ใส่ ถ้าใส่ไม่ตรงช่องให้ถามว่า ต้องทำอะไร พร้อมบอกเอาออกก่อนแล้วหาใหม่ หรือถ้าใส่ได้แต่ไม่ถูกทิศทางหรือไม่พอดีบอกให้หมุนไปอีกทาง หรือขยับอีกนิด 4. ผู้ฝึกบอกเด็กให้มองหาชิ้นที่ยากกว่าก่อน เก็บชิ้นที่ยากไว้ทีหลัง 5. ผู้ฝึกให้เด็กลองใส่หลายๆ ครั้ง และใช้รูปปริศนาแบบต่างๆ จนเด็กทำได้คล่อง 6. ผู้ฝึกค่อยๆ ถอดจำนวนชิ้นปริศนาจาก 3 ชิ้น เป็น 4 5 6 7 และ 8 ชิ้น ตามลำดับ จนเด็กทำได้คล่อง 7. ผู้ฝึกกำหนดเวลาในการทำสำหรับรูปที่เด็กเคยทำได้

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
23	54	วาดรูปคนที่มีส่วนของร่างกายได้อย่างน้อย 3 ส่วน 	อุปกรณ์ 1. กระดาษ 2. สีเทียนแท่งใหญ่หรือดินสอ ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินวางกระดาษบนโต๊ะ 2. ผู้ประเมินส่งสีเทียนหรือดินสอให้เด็ก พร้อมบอกให้เด็กวาดรูปคน เกณฑ์ผ่าน เด็กวาดรูปคนที่มีส่วนของร่างกายอย่างน้อย 3 ส่วน ดังภาพตัวอย่าง (อวัยวะที่มี 2 ข้างให้นับเป็น 1 ส่วน เช่น วงกลมตา 2 ข้าง ขา 2 ข้าง ให้เป็น 1 ส่วน) 	อุปกรณ์ 1. สีเทียนหรือดินสอ 2. กระดาษ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกให้เด็กดูรูปใบหน้าคน และเริ่มวาดรูปคนง่ายๆ ให้เด็กดู และให้เด็กบอกส่วนประกอบของรูปภาพใบหน้าคน 2. ผู้ฝึกวาดรูปคนให้เด็กดู พร้อมทั้งบอกว่า “นี่คือใบหน้า มีตา 2 ข้าง และปาก” 3. ผู้ฝึกวาดรูปหน้าที่มีบางส่วนขาดหายไปดังตัวอย่าง แล้วบอกให้เด็กเติมส่วนประกอบที่ขาดหายไป 4. ผู้ฝึกบอกให้เด็กวาดรูปคนด้วยตัวเอง ดังนี้ 4.1 วาดรูปวงกลมใหญ่เป็นใบหน้า 4.2 วาดรูปวงกลมเล็กๆ 2 วงในวงกลมใหญ่ เป็นตา 2 ข้าง 4.3 วาดรูปสามเหลี่ยมเป็นจมูก ไว้ตรงกลางใบหน้าถัดลงมาระหว่างตาทั้ง 2 ข้าง 4.4 ลากเส้นแนวนอนข้างใต้จมูกเป็นปาก 4.5 เมื่อเด็กวาดรูปหน้าได้แล้ว ผู้ฝึกบอกให้เด็กวาดส่วนอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น แขน ขา ตามลำดับ 2. ผู้ฝึกให้เด็กวาดรูปง่ายๆ ที่เด็กชอบ เช่น รูปรถ รูปบ้าน เป็นต้น และชวนเด็กพูดคุยเกี่ยวกับภาพ โดยถามว่า “นี่รูปอะไร” หรือให้เด็กบอกส่วนประกอบของภาพว่ามีอะไรบ้าง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
24	60	ชี้ส่วนที่หายไปในภาพ 	อุปกรณ์ รูปภาพ 3 รูป - รูปคนที่มีขา 1 ข้าง - รถจักรยานมีล้อ 1 ล้อ - แมวที่มีหู 1 หู ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินให้เด็กดูภาพทีละภาพ 2. ผู้ประเมินถามเด็กว่า “ส่วนไหนในภาพที่หายไป” 3. ผู้ประเมินทำเช่นนี้จนครบทั้ง 3 ภาพ เกณฑ์ผ่าน เด็กบอกหรือชี้ส่วนที่หายไปในภาพได้ 2 ใน 3 ภาพ	อุปกรณ์ รูปภาพที่มีส่วนประกอบที่ขาดหายไป เช่น - รูปคนที่มีขา 1 ข้าง - รถไม่มีล้อ - แมวที่มีหู 1 หู - รถจักรยานมีล้อ 1 ล้อ - กรรไกรที่มีด้าม 1 ด้าม แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกให้เด็กดูรูปภาพที่มีส่วนประกอบบางส่วนขาดหายไป เปรียบเทียบกับรูปภาพที่มีส่วนประกอบครบ 2. ผู้ฝึกบอกให้เด็กค้นหาส่วนประกอบส่วนที่หายไป ถ้าเด็กบอกไม่ได้ให้ผู้ฝึกชี้บอกถึงส่วนที่หายไปว่า “ดูซิ รูปนี้มีตาไหม ส่วนไหนหายไป” 3. ผู้ฝึกให้เด็กฝึกกับภาพอื่นๆ ที่สังเกตส่วนที่หายไปได้อย่างชัดเจน เช่น บ้านไม่มีหลังคา ม้าไม่มีขา ข้างไม่มีหาง โดยทำเช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 1 และ 2

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
25	60	จับดินสอได้ถูกต้องและเขียนรูปสามเหลี่ยมตาม แบบได้ 	อุปกรณ์ - กระดาษ - สีเทียนแท่งใหญ่หรือดินสอ - กระดาษที่มีรูปสามเหลี่ยมขนาด 4x4 ซม. ตามแบบ ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินยื่นรูปสามเหลี่ยมขนาด 4x4 ซม. ให้เด็กดู และบอกเด็กให้วาดรูปสามเหลี่ยมตาม แบบ - สังเกตการจับดินสอ ขณะเด็กกำลังวาดรูป สามเหลี่ยม เกณฑ์ผ่าน เด็กสามารถวาดรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้ โดยจับดินสอสูงกว่าจากปลายดินสอประมาณ 1-2 ซม. และดินสออยู่ระหว่างนิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ และนิ้วกลาง 	อุปกรณ์ - ดินสอหรือสีเทียน - กระดาษ - กระดาษที่มีรูปวาดสามเหลี่ยมขนาด 4x4 ซม. แนวทางปฏิบัติ - การจับดินสอ - ผู้ฝึกจับดินสอให้เด็กดู บอกให้เด็กทำตาม ถ้าเด็กทำไม่ได้จับมือเด็กให้จับดินสอ โดยใช้ปลายนิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ และนิ้วกลาง - การเขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบ - ผู้ฝึกวาดรูปสามเหลี่ยมบนกระดาษให้เด็กดู จับนิ้วเด็ก ลากตาม รูปสามเหลี่ยม ส่งดินสอ/สีเทียนให้เด็ก แล้ว ให้เด็กวาดรูปสามเหลี่ยมทับรอยรูปสามเหลี่ยมของผู้ฝึก - ผู้ฝึกวาดรูปสามเหลี่ยมซ้อนกัน 2 รูป ดังภาพ บอกให้เด็กใช้นิ้วมือลากตามรูปสามเหลี่ยม ส่งดินสอ/สีเทียนให้เด็ก แล้วให้เด็ก วาดรูปสามเหลี่ยมทับให้เส้นอยู่ใน รูปสามเหลี่ยมทั้ง 2 รูป - ผู้ฝึกทำเส้นประเป็นรูปสามเหลี่ยมแล้วให้เด็กลากเส้น ตามรอยประ ถ้าเด็กทำไม่ได้จับมือเด็กทำ เมื่อเด็กทำได้ คล่องให้เพิ่มระยะห่างของเส้นประ - ผู้ฝึกเขียนเพียงบางส่วนให้ดังภาพ แล้วให้เด็กลากเส้น เติมภาพให้เป็นรูปสามเหลี่ยม

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
26	66	ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ตัดออกเป็นส่วนๆ 10 ชิ้น ได้เสร็จภายใน 3 นาที 	อุปกรณ์ รูปภาพที่ตัดออกเป็นส่วนๆ 10 ชิ้น ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินวางรูปภาพที่ต่อแล้วไว้ตรงหน้าเด็ก แล้วพูดกับเด็กว่า “หนูดูรูปภาพนี้” 2. ผู้ประเมินช่วยเด็กเอาชิ้นส่วนต่างๆ ของรูปภาพ ออกและบอกให้เด็กประกอบเข้าไปใหม่ 3. ผู้ประเมินเริ่มจับเวลา เมื่อเด็กหยิบรูปภาพ ติดต่อกันแรก เกณฑ์ผ่าน เด็กประกอบรูปภาพได้ครบ 10 ชิ้น ภายใน 3 นาที	อุปกรณ์ รูปปริศนาที่มีชิ้นส่วนต่อกัน 8 และ 10 ชิ้น แนวทางปฏิบัติ 1. เริ่มฝึกจากรูปปริศนาที่ตัดออกเป็น 8 ชิ้น 2. ผู้ฝึกต่อชิ้นส่วน 8 ชิ้น ให้เด็กดูแล้วรื้อออก 3. จากนั้นให้เด็กลองทำ ถ้าเด็กทำไม่ได้ช่วยแนะนำเด็กเลือก ให้ครบทั้ง 8 ชิ้น 4. ผู้ฝึกให้เด็กลองใส่ประกอบภาพหลายๆ ครั้ง และใช้รูปปริศนาแบบต่างๆ จนเด็กทำได้คล่อง 5. ผู้ฝึกค่อยๆ เพิ่มจำนวนชิ้นปริศนาจาก 8 ชิ้น เป็น 9 และ 10 ชิ้น ตามลำดับ จนเด็กทำได้คล่อง 6. ผู้ฝึกกำหนดเวลาในการทำสำหรับรูปที่เด็กเคยทำได้

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
27	66	วาดรูปคนโดยมีส่วนประกอบของร่างกายได้ อย่างน้อย 6 ส่วน 	อุปกรณ์ - กระดาษ - สีเทียนแท่งใหญ่หรือดินสอ ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินวางกระดาษบนโต๊ะ ส่งดินสอหรือสีเทียนให้เด็ก และบอกให้วาดรูปคน เกณฑ์ผ่าน เด็กวาดรูปคนโดยมีศีรษะแขนขาและส่วนของหน้ารวม 6 ส่วน โดยนับอวัยวะ 2 ข้าง เป็นอย่างละ 1 ส่วน	อุปกรณ์ - สีเทียนหรือดินสอ - กระดาษ แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกเริ่มจากการวาดรูปคนง่ายๆ ให้เด็กดู และบอกให้เด็กบอกส่วนประกอบของรูปภาพ - ผู้ฝึกบอกให้เด็กวาดรูปคนที่ละส่วน โดยเริ่มต้นดังนี้ - วาดรูปวงกลมใหญ่เป็นใบหน้า - วาดรูปวงกลมเล็กๆ 2 วง ในวงกลมใหญ่ เป็นตา 2 ข้าง - วาดรูปสามเหลี่ยมไว้ตรงกลางใบหน้าถัดลงมาระหว่างตาทั้ง 2 ข้าง เป็นจมูก - ลากเส้นแนวนอนข้างใต้จมูกเป็นปาก - ลากเส้นเป็นลำตัว แขน และขา ตามลำดับ - ผู้ฝึกให้เด็กวาดรูปคนด้วยตนเอง และชวนเด็กพูดคุยเกี่ยวกับรูป โดยถามว่า “นี่รูปใคร” หรือให้เด็กบอกส่วนประกอบของรูปว่ามีอะไรบ้าง อย่างน้อย 6 ส่วน

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
28	72	เรียงรูปภาพ 3 ภาพ ตามลำดับเหตุการณ์ได้ 	อุปกรณ์ รูปภาพที่มีลำดับเหตุการณ์ 3 ชุด ชุดละ 3 ภาพ ชุดที่ 1 ภาพหน้าจากเหยือกใส่แก้ว ชุดที่ 2 ภาพเด็กเป่าลูกโป่ง ชุดที่ 3 ภาพการเจริญเติบโตของต้นไม้ ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินวางภาพตัวอย่าง 1 ชุดบนโต๊ะ และเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ของรูปภาพชุดนั้น - ผู้ประเมินเก็บภาพชุดแรกแล้ววางภาพชุดที่ 2 คละกันบนโต๊ะ และบอกเด็กให้เรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์ - ผู้ประเมินเก็บภาพชุดที่ 2 แล้ววางภาพชุดที่ 3 คละกันบนโต๊ะ บอกเด็กให้เรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์ เกณฑ์ผ่าน เด็กเรียงภาพได้ถูกต้องตามลำดับเหตุการณ์ 2 ชุด	อุปกรณ์ รูปภาพที่มีลำดับเหตุการณ์ 3 ชุด แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกใช้ภาพเหตุการณ์ต่างๆ ลำดับภาพให้เด็กดู พร้อมเล่าเรื่องให้เด็กฟัง เช่น การแปรงฟันที่มีภาพ 3 ภาพดังนี้ ภาพที่ 1 ภาพแปรงสีฟัน กับ ยาสีฟัน ภาพที่ 2 ภาพยาสีฟันอยู่บนแปรงสีฟัน ภาพที่ 3 ภาพเด็กกำลังแปรงฟัน - ผู้ฝึกเล่าเรื่องการแปรงฟันโดยบรรยายไปตามภาพทั้ง 3 ภาพ จากนั้นถามเด็กว่า การแปรงฟันต้องทำอะไรบ้าง ชี้ไปที่ภาพที่ 1 2 และ 3 ตามลำดับ - ผู้ฝึกวางคละภาพเหตุการณ์ในข้อ 1 หลังจากนั้นนำภาพที่ 1 และ 2 วางเรียงตามลำดับ พร้อมถามเด็กว่า “ต่อไปจะเป็นภาพอะไร” ถ้าเด็กตอบไม่ได้ให้เด็กดูรูปภาพที่ 3 พร้อมกับอธิบายบอกเด็ก และให้เด็กนำภาพที่ 3 วางเรียงต่อ - ผู้ฝึกวางภาพที่ 1 ไว้บนโต๊ะ ถามเด็กว่าต่อไปจะเป็นภาพอะไร โดยให้เด็กเลือกระหว่าง 2 ภาพที่เหลือ ทำซ้ำจนเด็กทำได้ - ผู้ฝึกวางคละภาพเหตุการณ์ทั้ง 3 ภาพบนโต๊ะให้เด็กเรียงลำดับภาพตามเหตุการณ์ - ผู้ฝึกเปลี่ยนภาพชุดเหตุการณ์เป็นเหตุการณ์อื่นๆ ให้หลากหลาย - ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกเด็กในชีวิตประจำวัน โดยให้เด็กบอกว่า “ต่อไปจะต้องทำอะไร” เช่น ซักผ้า แล้วต่อไปทำอะไร (บิดผ้า) แล้วต่อไปทำอะไร (ตากผ้า)

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
29	72	เขียนชื่อ (ชื่อเล่นหรือชื่อจริงก็ได้) และตัวเลขอารบิก 1-10 ตามแบบได้ 	อุปกรณ์ - กระดาษ - สีเทียนแท่งใหญ่หรือดินสอ ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินเขียนชื่อเด็ก และตัวเลขอารบิก 1-10 บนกระดาษ ตัวบรรจงขนาด 1 ซม. บนกระดาษโดยไม่让孩子เห็น - ผู้ประเมินบอกให้เด็กเขียนชื่อเด็ก และตัวเลขอารบิก ตามแบบ เกณฑ์ผ่าน เด็กเขียนชื่อตามแบบได้ถูกเป็นส่วนใหญ่ (อาจมีผิดได้บ้าง เช่น พยัญชนะหัว เข้าออก ตำแหน่งของสระ) และเขียนเลขอารบิก 1-10 ตามแบบได้ถูกต้องทุกตัว	อุปกรณ์ - ดินสอหรือสีเทียน - กระดาษ - บัตรภาพตัวเลข 1-10 และบัตรอักษร ก-ฮ แนวทางปฏิบัติ - การเขียนชื่อตามแบบ - ผู้ฝึกเขียนชื่อเด็กบนกระดาษให้เด็กดู จับนิ้วชี้เด็กลากตามตัวอักษร ส่งดินสอ/สีเทียน แล้วให้เด็กเขียนชื่อทับรอยชื่อที่ผู้ฝึกเขียนไว้ - ผู้ฝึกเขียนชื่อเด็ก โดยเขียนอักษรทีละตัว แล้วให้เด็กเขียนตามแบบ ถ้าเขียนไม่ได้ช่วยจับมือเขียนเพื่อให้เขียนได้ถูกต้องตามทิศทางของตัวอักษร จนเด็กเขียนได้ - การเขียนเลขอารบิก 1-10 ตามแบบ ผู้ฝึกฝึกเช่นเดียวกันกับการเขียนชื่อตามแบบ เช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 1.1 1.2

การประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ

ทักษะด้านการเข้าใจภาษา (Receptive Language : RL) มี 29 ข้อ

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
1	2	มองหน้าและปากผู้ที่พูดด้วยได้นาน 5 วินาที 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินอุ้มเด็กหรือจัดเด็กนอนหงายหันหน้าเข้าหาผู้ประเมินโดยหันห่างกันประมาณ 30 ซม. - ในขณะที่เด็กไม่มองหน้าให้ผู้ประเมินพูดคุยกับเด็ก เช่น ว่าใจจะ, ใจเอ๋ เกณฑ์ผ่าน เด็กมองหน้าและปากผู้ประเมินได้นานอย่างน้อย 5 วินาที (อาจทำปากตามได้)	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกอุ้มเด็กหันหน้าเข้าหาผู้ฝึก หันห่างกันระยะไม่เกิน 30-60 ซม. ยิ้ม เรียกชื่อหรือพูดคุยกับเด็กอย่างอ่อนโยน โดยพูดเสียงดังปกติซ้ำๆ หากเด็กสะดุ้งหรือขยับตัวให้ผู้ฝึกยิ้มและสัมผัสตัวเด็ก - ถ้าเด็กไม่มีปฏิกิริยาใดๆ ให้ผู้ฝึกพูดเสียงดังเพิ่มขึ้น - ถ้าเด็กไม่มองหน้า ผู้ฝึกประคองหน้าเด็กให้มองสบตาและกระตุ้นให้เด็กสนใจ เช่น ทำตาโต ขยับริมฝีปาก ยิ้ม หัวเราะ
2	4	หันตามเสียงได้ 	อุปกรณ์ กรู้งกริ้ง ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินจัดเด็กในท่านอนหงายหรืออุ้มนั่งบนตักหันหน้าออกจากผู้ประเมิน - ผู้ประเมินเขย่ากรู้งกริ้งด้านซ้ายและขวาของตัวเด็กโดยห่างประมาณ 60 ซม. และไม่ให้เด็กเห็นกรู้งกริ้ง	อุปกรณ์ กรู้งกริ้ง กระดิ่ง แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกจัดเด็กอยู่ในท่านอนหงาย หรืออุ้มเด็กนั่งบนตัก โดยหันหน้าออกจากผู้ฝึก - ผู้ฝึกเขย่ากรู้งกริ้งหรือสั่นกระดิ่งตรงหน้าเด็กระดับสายตา เพื่อให้เด็กสนใจ ห่างจากหน้าเด็กประมาณ 30-45 ซม. แล้วค่อยๆ เคลื่อนออกไปในแนวราบเพื่อให้เด็กหันมามอง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			เกณฑ์ผ่าน เด็กหันตามเสียงได้ทั้ง 2 ข้าง หมายเหตุ : เด็กที่ไม่ผ่านข้อนี้ควรส่งพบแพทย์เพื่อตรวจคัดกรองการได้ยิน	3. ผู้ฝึกเขย่ากริ่ง/กระดิ่ง โดยไม่ให้เด็กเห็น ถ้าเด็กไม่หัน ผู้ฝึกประคองหน้าเด็กเพื่อให้หันตามเสียงหรือสั่นกระดิ่งตรงหน้าเด็กในระดับสายตา แล้วค่อยๆ เคลื่อนกระดิ่งออกไปในแนวราบ หมายเหตุ : ขณะฝึกอย่าให้มีเสียงอื่นรบกวน
3	6	สนใจมองคนพูด และสิ่งของที่นำเสนอได้นาน 5 วินาที "ตุ๊กตาใส่หมวกสีแดง" 	อุปกรณ์ ตุ๊กตาผ้า ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินนั่งหันหน้าเข้าหาเด็กแล้วเรียกชื่อเด็ก 2. เมื่อเด็กมองแล้วผู้ประเมินหยิบตุ๊กตาผ้าให้เด็กเห็นในระดับสายตาเด็ก 3. ผู้ประเมินกระตุ้นให้เด็กสนใจตุ๊กตาผ้าด้วยคำพูด 4. ถ้าเด็กไม่สนใจให้ผู้ประเมินซ้ำได้อีก รวม 3 ครั้ง เกณฑ์ผ่าน เด็กสบตากับผู้ประเมินและมองที่ตุ๊กตาผ้าได้นาน 5 วินาที อย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ 1. ของเล่นสีสดใสไม่มีเสียง เช่น รถ ลูกบอล ตุ๊กตา ของเล่นไขลานที่ไม่มีเสียง 2. หนังสือที่มีภาพสีสดใสและชัดเจน แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกกระตุ้นให้เด็กสบตา แล้วนำของเล่นมาอยู่ในระดับสายตาเด็กในระยะที่เด็กเอื้อมถึง กระตุ้นให้เด็กสนใจของเล่นด้วยเสียงสูงๆ ต่ำๆ และขยับของเล่นไปมาเพื่อให้เด็กสนใจ 2. เมื่อเด็กมองที่ของเล่นให้เด็กแตะหรือเล่นของเล่น 3. เมื่อเด็กเริ่มสนใจสิ่งของที่นำมาเล่นด้วย ผู้ฝึกอาจเปลี่ยนเป็นหนังสือที่มีภาพสีสดใสและชัดเจน เปิดให้เด็กดูทีละแผ่นพร้อมพูดคุยเกี่ยวกับภาพนั้นๆ 4. เมื่อเด็กสนใจมองจับมือเด็กชี้หรือสัมผัสรูปภาพพร้อมทั้งเล่าเรื่องจากภาพด้วยน้ำเสียงตื่นเต้น จนเด็กสนใจและมองได้นาน 5 วินาที

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
4	8	หันตามเสียงเรียกชื่อ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินสอบถามพ่อแม่ ผู้ปกครองเรียกเด็กว่าอะไร 2. ขณะที่เด็กกำลังเล่นหรือพ่อแม่ ผู้ปกครองกำลังอุ้มผู้ประเมินยืนอยู่ด้านข้างและเอียงไปด้านหลังห่างจากเด็กประมาณ 120 ซม. โดยไม่让孩子เห็น เรียกชื่อเด็กด้วยเสียงปกติที่ละข้าง ทั้งด้านซ้ายและขวา เกณฑ์ผ่าน เด็กหันมามองผู้ประเมินทั้ง 2 ข้าง หมายเหตุ : เด็กที่ไม่ผ่านข้อนี้ควรส่งพบแพทย์เพื่อตรวจคัดกรองการได้ยิน	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอบถามชื่อเด็กจากพ่อแม่ ผู้ปกครองเรียกแทนตัวเด็กว่าอย่างไร 2. ผู้ฝึกให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง อยู่ด้านหลังระยะห่างประมาณ 30 ซม. เรียกชื่อเด็กเพื่อให้เด็กหันมามอง 3. ผู้ฝึกจัดเด็กล้ม และผู้ฝึกอยู่ด้านหลังห่างจากเด็กประมาณ 30 ซม. ผู้ฝึกเรียกชื่อเด็กด้วยน้ำเสียงปกติ เมื่อเด็กหันมามองให้ยิ้มและเล่นกับเด็ก 4. ผู้ฝึกค่อยๆ เพิ่มระยะห่าง จนเด็กสามารถหันตามเสียงเรียกได้ในระยะ 120 ซม. 5. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองให้เรียกชื่อเด็กที่บ้านเวลาทำกิจกรรมกับเด็ก
5	10	ทำตามคำสั่งง่ายๆ เมื่อใช้ท่าทางประกอบ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินบอกให้เด็กทำตามคำสั่ง โดยยังไม่แสดงท่าทางประกอบ เช่น “ตบมือ” “จับปุดา” ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้แสดงท่าทางประกอบ เช่น ทำท่าตบมือ หรือ จับปุดา เกณฑ์ผ่าน เด็กทำตามคำสั่งได้อย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง (ถ้าเด็กทำตามคำสั่งโดยไม่ใช้ท่าทางประกอบให้ถือว่าผ่านเกณฑ์ข้อนี้ด้วย)	อุปกรณ์ ของเล่น เช่น ก้อนไม้ ลูกบอล ตุ๊กตา รถของเล่น แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกออกคำสั่งง่ายๆ เช่น “หยิบก้อนไม้” พร้อมทั้งทำท่าทางประกอบถ้าเด็กไม่ทำให้จับมือเด็กทำ และพูดซ้ำว่า “หยิบก้อนไม้ให้หน่อย” ค่อยๆ ลดความช่วยเหลือลง จนเด็กสามารถทำได้เอง 2. เมื่อเด็กทำตามคำสั่งที่มีท่าทางประกอบได้คล่องแล้ว ผู้ฝึกให้เด็กทำตามคำสั่ง โดยไม่ใช้ท่าทางประกอบ

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
6	12	รู้จักมองหรือชี้วัตถุ / คนที่คุ้นเคย เมื่อถูกถามว่า อยู่ไหน 	อุปกรณ์ วัตถุที่เด็กคุ้นเคย เช่น รถ หวี แปรงสีฟัน ช้อน บอล ถ้วย ตุ๊กตา ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองถึงวัตถุที่เด็ก คุ้นเคย แล้วเลือกมา 1 ชิ้น 2. ผู้ประเมินวางวัตถุห่างจากเด็ก 1 เมตร ให้เด็กมองเห็นวัตถุนั้น และชวนเด็กพูดคุย 3. ผู้ประเมินถามเด็กว่า "...อยู่ไหน" หรือถาม ถึงคนที่เด็กคุ้นเคยซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกันว่า เช่น "พ่อหรือแม่ อยู่ไหน" เกณฑ์ผ่าน เด็กชี้หรือมองไปที่วัตถุหรือคนที่คุ้นเคยได้ อย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ วัตถุที่เด็กคุ้นเคย เช่น ช้อน ถ้วย ของเล่นต่างๆ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนให้เด็กรู้จักชื่อของเล่นหรือวัตถุที่เด็กคุ้นเคยตาม สถานการณ์ เช่น ขณะป้อนข้าวสอนให้เด็กรู้จักภาชนะ เช่น ช้อน ถ้วย 2. ผู้ฝึกถามเด็กว่า "...อยู่ไหน" แล้วรอให้เด็กชี้หรือมองที่วัตถุ 3. ถ้าเด็กยังไม่รู้จักให้ผู้ฝึกจับมือเด็กชี้ไปที่ของเล่นหรือวัตถุนั้น พร้อมกับเรียกชื่อสิ่งนั้น ค่อยๆ ลดความช่วยเหลือจนเด็ก สามารถชี้หรือมองที่วัตถุได้ถูกต้อง และเพิ่มชนิดของวัตถุให้ เด็กรู้จักหลากหลายขึ้น 4. ผู้ฝึกสอนให้เด็กรู้จักชื่อสมาชิกในบ้านและเล่นเกมถามถึง สมาชิก เช่น "พ่ออยู่ไหน" หรือ "แม่อยู่ไหน" หากเด็กไม่ชี้ หรือมอง กระตุ้นให้เด็กมองและชี้ไปที่บุคคลที่กล่าวถึง เช่น "พ่อนี่" หรือ "แม่นี่"

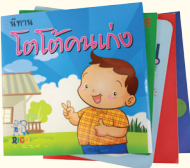
ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
7	12	ตอบสนองต่อคำสั่งที่หนักแน่น โดยหยุดการกระทำ 	อุปกรณ์ วัตถุที่เด็กคุ้นเคย เช่น รถ หวี แปรงสีฟัน ช้อน บอล ถ้วย ตุ๊กตา ขั้นตอน/วิธีประเมิน ขณะที่เด็กกำลังเล่นของเล่นให้ผู้ประเมินออกคำสั่งห้ามอย่างหนักแน่นว่า “หยุด” หรือ “วางลง” หรือถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า เด็กสามารถหยุดการกระทำเมื่อถูกถามได้หรือไม่ เกณฑ์ผ่าน เด็กหยุดการกระทำนั้นได้	อุปกรณ์ ตุ๊กตา แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกเล่นบทบาทสมมติกับเด็ก โดยใช้ตุ๊กตาจำลองเหตุการณ์ให้ตุ๊กตาร้อง แล้วบอก “วิ้งๆๆๆ” แล้วบอก “หยุด” 2. ผู้ฝึกสอนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น ขณะกำลังชกชุนและอาจทำให้เกิดอันตราย เมื่อต้องการให้อยู่ในระเบียบเริ่มแรกให้ดึงตัวเด็กออกจากการกระทำที่ก่อให้เกิดอันตราย พร้อมกับส่งด้วยน้ำเสียงที่หนักแน่น เช่น หยุด ไม่เปิด เป็นต้น
8	15	เลือกวัตถุตามคำสั่งได้ถูกต้อง 2 ชนิด 	อุปกรณ์ วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กคุ้นเคย 2 ชนิด เช่น ตุ๊กตา ลูกบอลยางป๊อป ถ้วย รถ ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า เด็กรู้จักของเล่นหรือวัตถุอะไรบ้าง เลือกมา 2 ชนิด	อุปกรณ์ วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กคุ้นเคย 2 ชนิด เช่น ตุ๊กตา บอล ถ้วย รถ แนวทางปฏิบัติ 1. ฝึกวางวัตถุที่เด็กคุ้นเคย 1 ชนิด ตรงหน้าเด็กกระตุ้นให้เด็กมองพร้อมกับบอกชื่อวัตถุทีละชิ้น 2. ผู้ฝึกบอกให้เด็กหยิบวัตถุ ถ้าเด็กหยิบถูกต้องให้พูดชมเชย ถ้าไม่หยิบให้เลื่อนของไปใกล้ จับมือเด็กให้หยิบ จนเด็กทำได้ 3. ผู้ฝึกเพิ่มวัตถุเป็น 2 ชนิด บอกให้เด็กหยิบวัตถุทีละชิ้น ถ้าเด็กจะเอื้อมไปหยิบชิ้นที่ไม่ตรงกับคำสั่ง ให้จับมือเด็กไปหยิบชิ้นที่ถูกต้อง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			2. ผู้ประเมินวางวัตถุทั้ง 2 ชนิดไว้ตรงหน้าเด็ก แล้วถามว่า “บอกลูอยู่ไหน” รอให้เด็กชี้หรือเลือก แล้วถามว่า “รถอยู่ไหน” เกณฑ์ผ่าน เด็กสามารถเลือกวัตถุตามคำสั่งได้ทั้ง 2 ชนิด	4. ถ้าเด็กเลือกหยิบขึ้นที่ไม่ตรงกับคำสั่ง ให้บอกชื่อสิ่งของนั้น แล้วบอกให้หยิบของชิ้นที่ถูก 5. ผู้ฝึกทำเช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 3 จนเด็กทำได้ทั้ง 2 ชนิด
9	15	ชี้ไปที่วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กคุ้นเคยตามคำสั่งได้ 	อุปกรณ์ วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กคุ้นเคยและรู้จักชื่อ เช่น ตุ๊กตา ลูกบอลยางบิ๊บ ถ้วย รถ ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า เด็กรู้จักวัตถุหรือสิ่งของอะไรบ้าง ให้เลือกมา 1 ชนิด 2. ผู้ประเมินวางของเล่นไว้ตรงหน้าเด็กชวนเด็กพูดคุย แล้วพูดว่า “ชี้ซิ.....อยู่ไหน” เกณฑ์ผ่าน เด็กชี้ไปยังวัตถุหรือสิ่งของนั้นได้ถูกต้อง 2 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กคุ้นเคยและรู้จักชื่อ เช่น ตุ๊กตา บอล ถ้วย รถ หนังสือนิทาน แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกจัดวางวัตถุหรือสิ่งของที่เด็กคุ้นเคยให้อยู่ประจำที่ บอกชื่อวัตถุหรือสิ่งของ และชี้ให้เด็กดูทุกครั้งก่อนหยิบให้เด็ก 2. ผู้ฝึกจับมือเด็กชี้ไปที่วัตถุหรือสิ่งของพร้อมเรียกชื่อ แล้วพาเด็กไปหยิบวัตถุหรือสิ่งของนั้น 3. ผู้ฝึกสอนเด็กชี้ของเล่นพร้อมๆ กัน เริ่มแรกให้ช่วยจับมือเด็กเพื่อช่วยให้เด็กชี้ได้ถูกต้อง แล้วค่อยๆ ลดความช่วยเหลือลงโดย 3.1 เลือกของเล่นหรือหนังสือที่เด็กคุ้นเคยและชอบ 1 อย่าง 3.2 วางของเล่นหรือหนังสือให้เด็กเห็นห่างประมาณ 1 เมตร 3.3 เปียงเบนความสนใจของเด็กขณะเล่นชั่วคราว โดยการพูดคุยแล้ว ถามเด็ก “.....อยู่ไหน” 3.4 ถ้าเด็กไม่ ชี้/หยิบ/มองดู ผู้ฝึกดึงความสนใจเด็กไปที่ของเล่นหรือหนังสือนั้น และพูด “.....อยู่ที่นี่” 3.5 เมื่อเด็กชี้ของเล่นหรือหนังสือได้แล้วให้เปลี่ยนเป็นวัตถุอื่นๆ ที่คุ้นเคย ฝึกวิธีเดียวกัน

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
				4. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองสอนให้เด็กชี้รูปภาพในหนังสือหรือวัตถุทั้งภายในและภายนอกบ้าน พร้อมบอกชื่อวัตถุให้เด็กรู้หรือเมื่อเด็กต้องการวัตถุบางอย่าง ให้จับมือเด็กชี้ทุกครั้งก่อนหยิบ
10	18	เด็กทำตามคำสั่งง่ายๆ 2-3 คำได้ 3 คำสั่ง (โดยไม่ใช้ท่าทางประกอบ) ขว้างลูกบอลสี 	อุปกรณ์ ตุ๊กตา ลูกบอลยางป๊อป รถ ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินวางของเล่นทุกชิ้นแล้วเล่นกับเด็ก 2. ผู้ประเมินมองหน้าเด็ก แล้วสั่ง 3 ครั้ง แตกต่างกัน เช่น “ส่ง (....) ให้ครู” “กอด (....) จิ” “ขว้าง (....) จิ” เกณฑ์ผ่าน เด็กทำตามคำสั่งที่ต่างกันได้ถูกต้องทั้ง 3 คำสั่ง	อุปกรณ์ ตุ๊กตา ลูกบอลยางป๊อป รถ ถ้วย และของเล่นอื่นๆ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกหยิบของให้เด็ก แล้วบอกว่า “(สรรพนามแทนตัวผู้ฝึก) ส่งของให้หนู” แล้วบอกให้เด็กส่งของให้ผู้ฝึกบ้าง 2. ขณะที่เด็กเล่นของเล่น ผู้ฝึกมองหน้าเด็กบอกเด็ก “ส่ง (....) ให้ผู้ฝึก” 3. ถ้าเด็กทำไม่ได้ผู้ฝึกจับมือเด็กยื่นของใส่มือแล้วพูดว่า “ส่ง (....) ให้ผู้ฝึก” แล้วลดการช่วยเหลือโดยออกคำสั่งเพียงอย่างเดียว 4. ผู้ฝึกสอนจนเด็กทำตามคำสั่งได้ ค่อยๆ เพิ่มเป็นคำสั่งอื่นจนครบ 3 อย่าง ตามสถานการณ์ เช่น “ขว้างบอลสี” “หอมแก้มน้องจิ” “ตบมือจิ”

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
11	18	ชี้อวัยวะบนใบหน้าได้ 1 ส่วน "ปากอยู่ไหน" 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองก่อนว่า “เด็กรู้จักอวัยวะของร่างกายส่วนไหนบ้าง” 2. ผู้ประเมินถามเด็กว่า “(...) อยู่ไหน” เกณฑ์ผ่าน เด็กชี้อวัยวะ 1 ส่วน ได้ถูกต้อง 2 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ ตุ๊กตา หรือรูปภาพคน กระเจ๊กเงา แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกเริ่มสอนเด็กจากอวัยวะที่ละ 1 ส่วน ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้ง่าย เช่น ปาก ตา โดยฝึกที่หน้ากระเจก เพื่อให้เด็กมองเห็นง่าย 2. ผู้ฝึกสอนชี้ที่อวัยวะของเด็ก พร้อมกับบอกชื่ออวัยวะนั้น แล้วให้เด็กชี้ตาม 3. ถ้าเด็กชี้ไม่ได้ให้จับมือเด็กชี้ และลดการช่วยเหลือลงจนเด็กสามารถชี้ได้เอง 4. ผู้ฝึกสอนให้เด็กชี้อวัยวะของผู้ฝึกรูปภาพคนหรือตุ๊กตา
12	21	แสดงการกระทำ 2 อย่างตามคำสั่ง (ต่อวัตถุ 1 ชนิด) "กอดตุ๊กตา" 	อุปกรณ์ วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กคุ้นเคยและรู้จักชื่อ เช่น ตุ๊กตา ลูกบอล ยางบีบ ถ้วย รถ ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่าเด็กคุ้นเคยของเล่นอะไรบ้าง เลือกมา 1 ชนิด 2. ผู้ประเมินวางของเล่นไว้ตรงหน้าเด็กในระยะที่เด็กหยิบถึง ออกคำสั่ง เช่น “กอดตุ๊กตา” “หอมตุ๊กตา” สั่ง 3 ครั้ง โดยสลับการออกคำสั่ง เกณฑ์ผ่าน เด็กทำตามคำสั่งได้ถูกต้อง คำสั่งละ 2 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กคุ้นเคยและรู้จักชื่อ เช่น ตุ๊กตา ลูกบอล ยางบีบ ถ้วย รถ แนวทางปฏิบัติ 1. ขณะที่เล่นกับเด็ก ผู้ฝึกบอกให้เด็กแสดงการกระทำกับของเล่น เช่น ผลักรถ ชี้อรถ 2. ถ้าเด็กไม่ทำผู้ฝึกช่วยจับมือแล้วลดการช่วยเหลือลง เมื่อเด็กทำตามคำสั่งได้ดีขึ้นให้เพิ่มคำสั่งอื่น เช่น หยิบรถ เป่ารถ ฯลฯ 3. ผู้ฝึกหมั่นทบทวนแสดงการกระทำกับวัตถุอื่นในสถานการณ์ต่างๆ ที่เหมาะสม

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
13	24	เลือกรูปภาพตามคำสั่งได้ (4 ตัวเลือก) 	อุปกรณ์ รูปภาพที่เด็กคุ้นเคย เช่น ภาพสัตว์ ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินวางรูปภาพทั้ง 4 รูปภาพ ไว้ตรงหน้าเด็กในระยะที่เด็กหยิบถึง 2. ผู้ประเมินสั่งว่า “หยิบรูป (...) ให้ผู้ประเมิน” 3. สั่งเด็กให้หยิบรูปแต่ละรูป และวางคืนที่เดิมจนครบ 4 รูป (นับเป็น 1 ชุด) และสลับตำแหน่งในชุดที่ 2 และ 3 เกณฑ์ผ่าน เด็กเลือกแต่ละรูปได้ถูกต้องทั้ง 4 รูป อย่างน้อย 2 ใน 3 ชุด	อุปกรณ์ รูปภาพที่เด็กคุ้นเคย เช่น ภาพสัตว์ ภาพเครื่องใช้ของเด็ก แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกเริ่มเตรียมรูปภาพที่เด็กคุ้นเคย 2 รูป (รูปที่เลือกได้ถูกต้อง 1 รูป และที่เลือกไม่ถูกต้อง 1 รูป) แล้วกระตุ้นให้เด็กดูพร้อมกับบอกชื่อรูปภาพทีละรูป 2. ผู้ฝึกนำรูปภาพทั้ง 2 รูปวางตรงหน้าเด็ก แล้วบอกให้เด็กหยิบรูปภาพตามคำสั่ง โดยสั่งทีละรูป 3. ถ้าเด็กหยิบไม่ถูกต้องให้เลื่อนรูปภาพไปใกล้ และจับมือเด็กหยิบพร้อมกับย้ำชื่อแต่ละรูป ค่อยๆ ลดความช่วยเหลือจนเด็กทำได้เอง 4. เมื่อเด็กเลือกรูปภาพได้ 2 ตัวเลือก แล้วให้เพิ่มเป็น 3 และ 4 รูปภาพตามลำดับ
14	24	ฟังนิทานได้นาน 2 นาที 	อุปกรณ์ นิทานที่มีรูปภาพประมาณ 12 รูป และมีคำอธิบายรูปละ 1 หรือ 2 ประโยค ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินเล่านิทานตามภาพให้เด็กฟัง	อุปกรณ์ นิทานที่มีรูปภาพประมาณ 12 รูป และมีคำอธิบายรูปละ 1 หรือ 2 ประโยค แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกเลือกหนังสือนิทานที่มีเรื่องและรูปภาพเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ประจำวันของเด็ก 2. ผู้ฝึกพูดคุ้ยหรือร้องเพลงที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับภาพในหนังสือ

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			เกณฑ์ผ่าน เด็กสนใจฟังนิทานโดยดูรูปภาพและมองหน้าผู้เล่าได้นาน 2 นาที	3. ผู้ฝึกเล่า/อ่านนิทานสั้นๆ ให้เด็กฟังทุกวันด้วยน้ำเสียงที่สนุกสนาน ชี้ชวนให้เด็กดูและให้เด็กชี้รูปภาพไปด้วยกัน เมื่อเด็กเริ่มสนใจฟัง ให้เพิ่มการเล่าด้วยถ้อยคำยาวขึ้นทีละน้อยจนเล่าได้จบเรื่อง 4. ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง เมื่อพาเด็กไปในสถานที่ต่างๆ ให้ชี้ชวนหรือเล่าเรื่องเกี่ยวกับป้ายและสถานที่นั้นๆ
15	30	ชี้/เลือกวัตถุได้ อย่างน้อย 2 ใน 4 ชนิด จากการบอกประโยชน์ของวัตถุ (ห้ามมีชื่อวัตถุอยู่ในคำสั่ง เช่น อันไหนใช้หิว้ม อันไหนใช้แปรงฟัน) 	อุปกรณ์ วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กรู้จัก 4 ชนิด เช่น ถ้วย ช้อน ลูกบอลยางบีบ แก้วน้ำ ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินวางวัตถุ 4 ชนิดตรงหน้าเด็ก แล้วถามว่า “อันไหนที่เราใช้เตะ” “อันไหนที่เราใช้ใส่ข้าว” “อันไหนที่เราใช้ตักข้าว” “อันไหนที่เราใช้ตักน้ำ” โดยนำวัตถุที่หยิบแล้วมาวางรวมกับวัตถุที่เหลือ เกณฑ์ผ่าน เด็กชี้/เลือกวัตถุได้ถูกต้องอย่างน้อย 2 ใน 4 ชนิด ชนิดละ 2 ครั้ง	อุปกรณ์ วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กรู้จัก เช่น ลูกบอลยางบีบ ถ้วย ช้อน กระบอก แปรงสีฟัน ดินสอ หนังสือ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ว่าใช้ทำอะไรทุกครั้งที่มีโอกาส และให้เด็กได้ใช้สิ่งของนั้นด้วย 2. ผู้ฝึกสอนตามสถานการณ์ เช่น ขณะรับประทานอาหาร ผู้ฝึกถามเด็ก “อันไหนที่เราใช้ตักน้ำ” “อันไหนที่เราใช้ตักข้าว” ถ้าชี้ได้ถูกต้องให้พูดชมเชย ถ้าทำไม่ได้ให้เลื่อนของไปใกล้และจับมือเด็กชี้พร้อมกับย้ำชื่อและหน้าที่ของแต่ละชิ้น 3. เมื่อเด็กทำได้แล้วให้เพิ่มวัตถุอื่นๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเด็กมากขึ้น

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
16	30	ชื่อวัยวะได้ 10 ส่วน	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่าเด็กรู้จักอวัยวะส่วนใดบ้าง - ผู้ประเมินถามเด็กว่า “(...) อยู่ไหน” โดยถามทีละส่วนจนครบ 10 ส่วน (ถามซ้ำได้อีก 1 ครั้งในส่วนที่ชี้ไม่ถูกต้อง) เกณฑ์ผ่าน เด็กชื่ออวัยวะของร่างกายได้ถูกต้อง 10 ส่วนและถูก 1 ใน 2 ครั้ง	อุปกรณ์ ตุ๊กตา รูปภาพคน หนังสือ แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกชี้ที่อวัยวะพร้อมกับบอกชื่ออวัยวะนั้น แล้วให้เด็กชี้ตาม โดยเริ่มฝึกจากอวัยวะที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้ง่าย เช่น ตา จมูก ปาก โดยฝึกทีละส่วน - ถ้าชี้ไม่ได้ให้จับมือเด็กชี้ให้ถูกต้อง และลดการช่วยเหลือจนเด็กสามารถชี้ได้เอง - ผู้ฝึกสอนให้ชื่ออวัยวะเพิ่มขึ้นทีละส่วนจนครบ 10 ส่วน โดยสอนในกิจวัตรประจำวันระหว่างอาบน้ำ แต่งตัว อาจใช้ตุ๊กตาหรือรูปภาพประกอบการชื่ออวัยวะของเด็กด้วย หรือเล่นเกมอะไรเอ่ย? ทายชื่ออวัยวะ โดยชี้ไปที่อวัยวะต่างๆ ทีละส่วน แล้วให้เด็กตอบ - ผู้ฝึกบอกหน้าที่ของอวัยวะแต่ละส่วน เช่น “ตามีไว้ดู ถ้าปิดตาเราจะมองไม่เห็น”
17	36	เลือกวัตถุขนาดใหญ่ และขนาดเล็กได้	อุปกรณ์ วัตถุขนาดใหญ่เล็ก 3 ชนิด ชนิดละ 2 ชิ้น แต่ละชิ้นมีขนาดที่ต่างกันอย่างชัดเจน ดังนี้ ชุดรูปทรงเรขาคณิต - วงกลมอันใหญ่ 1 ชิ้น และอันเล็ก 1 ชิ้น - สามเหลี่ยมอันใหญ่ 1 ชิ้น และอันเล็ก 1 ชิ้น - สี่เหลี่ยมอันใหญ่ 1 ชิ้น และอันเล็ก 1 ชิ้น	อุปกรณ์ วัตถุขนาดใหญ่-เล็ก 3 ชนิด ชนิดละ 2 ชิ้น แต่ละชิ้นมีขนาดที่ต่างกันอย่างชัดเจน เช่น ลูกบอลขนาดใหญ่-เล็ก ก้อนไม้ขนาดใหญ่-เล็ก แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกเตรียมวัตถุ 3 ชนิด ชนิดละ 2 ชิ้น ให้มีขนาดเล็ก และใหญ่ต่างกันชัดเจน - ผู้ฝึกสอนทีละชนิด พูดอธิบาย และเน้นคำว่า “ใหญ่” และ “เล็ก” เช่น “(...) อันนี้ใหญ่และ (...) อันนี้เล็ก” พร้อมทั้งชี้ให้เด็กดู

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินวางรูปทรงชุดแรก ตรงหน้าเด็ก 2. สังเกตเลือก “อันไหนอันใหญ่” “อันไหนอันเล็ก” 3. เปลี่ยนรูปทรงและวางขนาดสลับที่กันและถามคำถามเดิม เกณฑ์ผ่าน เด็กเลือกวัตถุขนาดใหญ่ขนาดเล็กได้ถูกต้องอย่างน้อย 2 ใน 3 ครั้ง	3. ผู้ฝึกบอกเด็ก “หยิบ(...)อันใหญ่” ถ้าเด็กหยิบไม่ได้ จับมือเด็กหยิบ และพูดซ้ำว่า “(...)อันใหญ่” จากนั้นวางลงสลับที่ แล้วสั่งให้เด็กหยิบอีกครั้งว่า “หยิบ(...)อันใหญ่” ทำบ่อยๆ จนเด็กสามารถหยิบได้ถูกต้อง 4. เมื่อเด็กทำได้ผู้ฝึกเปลี่ยนเป็นวัตถุชนิดอื่น เช่น ลูกบอล ก้อนไม้ โดยทำเช่นเดิมจนเด็กหยิบขนาดใหญ่ได้ถูกต้อง 5. ผู้ฝึกเปลี่ยนเป็นให้เด็กหยิบวัตถุขนาดเล็ก และทำเช่นเดียวกับวัตถุขนาดใหญ่ จนเด็กสามารถเลือกวัตถุขนาดเล็กได้ถูกต้อง 6. ผู้ฝึกสั่งให้เด็กหยิบวัตถุทั้งขนาดใหญ่และเล็กสลับกัน โดยใช้วัตถุชนิดเดียวกัน จนเด็กสามารถทำได้ถูกต้อง
18	36	นำวัตถุ 2 ชนิด ในห้องมาให้ได้ตามคำสั่ง 	อุปกรณ์ วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กคุ้นเคย 6 ชนิด เช่น รถ หวี แปรงสีฟัน ช้อน ถ้วย ลูกบอลยางบีบ ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินนำวัตถุทั้ง 6 ชนิด วางไว้ในที่ต่างๆ ในห้อง โดยให้ห่างจากตัวเด็กประมาณ 3 เมตร 2. ผู้ประเมินสั่งให้เด็กหยิบวัตถุ 2 ชนิด เช่น แปรงสีฟันและหรีมาให้ (ครั้งที่ 1)	อุปกรณ์ วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กคุ้นเคย เช่น ลูกบอลยางบีบ ตุ๊กตา หวี ถ้วย กระดาษ ดินสอ กระดาษ หนังสือ ถุงเท้า รองเท้า แปรงสีฟัน ช้อนน้ำ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกวางวัตถุหรือสิ่งของ 6 ชิ้นตรงหน้าเด็ก 2. ผู้ฝึกชี้วัตถุหรือสิ่งของ และบอกชื่อของวัตถุหรือสิ่งของให้เด็กรู้จักทีละชิ้น 3. เมื่อเด็กรู้จักวัตถุหรือสิ่งของแล้ว ให้บอกเด็กหยิบของทีละ 2 ชนิดให้ผู้ฝึก จนเด็กหยิบได้เอง 4. ผู้ฝึกเอาวัตถุหรือสิ่งของไปวางไว้ที่จุดต่างๆ ภายในห้องห่างจากเด็กประมาณ 1 เมตร

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			3. ผู้ประเมินนำวัตถุทั้ง 2 ชนิด กลับไปวางไว้ในตำแหน่งใหม่ 4. ผู้ประเมินทำซ้ำในข้อ 2 และ 3 อีก 2 ครั้ง หมายเหตุ : หากคำสั่งชุดแรกไม่ผ่าน ให้เด็กหยิบวัตถุชนิดอื่นแต่ให้ทดสอบซ้ำ 3 ครั้งในวัตถุชนิดนั้น เกณฑ์ผ่าน เด็กสามารถนำวัตถุ 2 ชนิดมาให้ได้ถูกต้องอย่างน้อย 2 ใน 3 ครั้ง	5. ผู้ฝึกให้เด็กไปหาและหยิบวัตถุหรือสิ่งของมาให้ทีละ 1 ชิ้น โดยใช้คำสั่ง “...(ชื่อเด็ก)...หยิบ....มาให้หน่อย” 6. ถ้าเด็กหยิบไม่ถูก ให้ชี้บอกหรือจูงมือเด็กพาไปหยิบของ 7. ผู้ฝึกสอนชี้จนเด็กหยิบของได้ถูกต้อง ค่อยๆ เพิ่มระยะทางและสั่งให้เด็กหยิบของครั้งละ 2 ชนิด โดย “...(ชื่อเด็ก)...หยิบ...และ...มาให้หน่อย” 8. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง เก็บของใช้ในบ้านให้เป็นทีและสอนให้เด็กไปหยิบ
19	42	ทำตามคำสั่งต่อเนื่องได้ 2 กริยากับวัตถุ 2 ชนิด 	อุปกรณ์ วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กคุ้นเคย เช่น รถ หวี แปรงสีฟัน ช้อน ลูกบอลยางบีบ ถ้วย ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินเลือกวัตถุ 4 ชนิด วางตรงหน้าเด็ก ในระยะที่เด็กหยิบได้แล้วสั่งว่า “หยิบหวีให้ครู แล้วช้อนแปรงสีฟันซิ” - ผู้ประเมินวางสลับวัตถุทั้ง 4 ชนิดใหม่	อุปกรณ์ วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กคุ้นเคย เช่น ลูกบอลยางบีบ ตุ๊กตา หวี ช้อน จาน ถ้วย กระดาษ ดินสอ กระดาษ หนังสือ ถุงเท้า รองเท้า แปรงสีฟัน ชันน้ำ แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกออกคำสั่งทีละคำสั่งขณะเล่นกับเด็ก เช่น “กอดตุ๊กตาซิ” “หยิบหวีซิ” “ช้อนซิ” ฝึกจนเด็กทำตามคำสั่งได้ถูกต้อง - ผู้ฝึกเริ่มสั่งคำสั่งต่อเนื่อง “หวีผมตุ๊กตาแล้วเอารถให้แม่” “ช้อนแล้วหยิบช้อน” เป็นต้น

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			3. ผู้ประเมินสั่งคำสั่งเดิมอีก 2 ครั้ง โดยสลับตำแหน่งวัตถุก่อนสั่งทุกครั้ง (กรณีที่เด็กไม่ผ่านคำสั่งชุดแรก ให้เปลี่ยนคำสั่ง เช่น “ผลักรถแล้วบีบลูกบอลสี” และทำซ้ำ ข้อ 2) เกณฑ์ผ่าน เด็กทำตามคำสั่งต่อเนื่องได้อย่างน้อย 2 ใน 3 ครั้ง	3. ถ้าเด็กทำได้เพียงคำสั่งเดียว ผู้ฝึกกระตุ้นเตือน เช่น “ต่อไปทำอะไรอีกนะ?” หรือสั่งซ้ำได้จนเด็กสามารถทำตามคำสั่งได้ถูกต้อง 4. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกเด็กในชีวิตประจำวัน โดยเน้นคำที่เป็นชื่อสิ่งของ และการกระทำ เช่น ขณะอาบน้ำ “..(ชื่อเด็ก)..เอาสบู่ใส่สระกร้า และหยิบผ้าเช็ดตัวมา” ขณะแต่งตัว “..(ชื่อเด็ก)..หวีผมแล้วไปหยิบกางเกงมา” ขณะรับประทานอาหาร “..(ชื่อเด็ก)..เก็บจานแล้วเอาผ้าไปเช็ดโต๊ะ”
20	42	เลือกรูปภาพเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง 	อุปกรณ์ รูปภาพเด็กผู้หญิง 3 ภาพ เด็กผู้ชาย 3 ภาพ (ที่ทรงผมและการแต่งกายแตกต่างกันอย่างชัดเจน) ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินวางรูปภาพที่ละชุด (รูปเด็กผู้ชาย 1 รูป รูปเด็กผู้หญิง 1 รูป) ตรงหน้าเด็ก 2. ผู้ประเมินสั่งให้เด็ก “ชี้ภาพเด็กผู้ชาย” รอให้เด็กชี้แล้วสั่งเด็กว่า “ชี้ภาพเด็กผู้หญิง” 3. เปลี่ยนภาพชุดใหม่อีก 2 ชุด ทำซ้ำทีละชุด โดยวางภาพสลับที่กัน เกณฑ์ผ่าน เด็กเลือกรูปภาพเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงได้ถูกต้อง 2 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ รูปภาพเด็กผู้หญิง 3 ภาพ เด็กผู้ชาย 3 ภาพ (ที่ทรงผมและการแต่งกายแตกต่างกันอย่างชัดเจน) แนวทางปฏิบัติ 1. เตรียมรูปภาพเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงอย่างละ 1 รูป 2. ผู้ฝึกนำรูปภาพทั้ง 2 รูป วางตรงหน้าเด็กพร้อมกับชี้บอกและอธิบายลักษณะเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง 3. บอกให้เด็กหยิบรูปภาพตามคำสั่งทีละรูป ถ้าเด็กหยิบไม่ถูกต้องให้เลื่อนรูปภาพไปใกล้ และจับมือเด็กหยิบพร้อมกับย้ำชื่อแต่ละรูป ค่อยๆ ลดความช่วยเหลือจนเด็กทำได้เองและเปลี่ยนรูปภาพเด็กผู้ชาย เด็กผู้หญิง เป็นภาพใหม่ 4. ฝึกตามสถานการณ์จริง เช่น โดยการชี้ตัวเองและเพื่อน พร้อมบอกว่าเป็นเด็กผู้ชายหรือเด็กผู้หญิง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
21	48	เลือกวัตถุที่มีขนาดใหญ่กว่าและเล็กกว่า 	อุปกรณ์ รูปทรงเรขาคณิตที่มีสีเดียวกันและขนาดต่างกัน 3 ชิ้น 3 ชุด ได้แก่ ทรงกลม 1 ชุด สี่เหลี่ยม 1 ชุด สามเหลี่ยม 1 ชุด ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินวางวัตถุนับได้ละชุด โดยไม่ต้องเรียงขนาด 2. ผู้ประเมินชี้วัตถุชิ้นที่มีขนาดกลาง แล้วถามว่า “อันไหนใหญ่กว่าอันนี้” รอให้เด็กตอบแล้วถามว่า “อันไหนเล็กกว่าอันนี้” โดยเริ่มจากทรงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม เกณฑ์ผ่าน เด็กเลือกวัตถุที่มีขนาดใหญ่กว่าและเล็กกว่าได้ถูกต้อง 2 ใน 3 ชุด	อุปกรณ์ วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กคุ้นเคยชนิดเดียวกัน 3 ชิ้น ที่มีขนาดต่างกัน เช่น รูปทรงเรขาคณิต ตุ๊กตา ลูกบอลเล็ก แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนต่อเนื่องจากข้อ 17 โดยทบทวนวัตถุขนาดใหญ่-เล็ก แล้วให้เด็กเลือกวัตถุขนาดใหญ่-เล็ก ตามคำสั่ง 2. ผู้ฝึกเตรียมวัตถุนิตเดียวกัน 3 ชิ้น ให้มีขนาดเล็กและใหญ่ต่างกันจนเห็นได้ชัด เช่น ทรงกลม 3. ผู้ฝึกให้เด็กรู้จักขนาดใหญ่กว่าและเล็กกว่าโดยชี้ที่ทรงกลมขนาดใหญ่ที่สุดและบอกว่า “อันนี้ใหญ่กว่าอันนี้” พร้อมชี้ที่ทรงกลมขนาดกลางหรือชี้ที่ทรงกลมขนาดกลางพร้อมพูดว่า “อันนี้ใหญ่กว่าอันนี้” พร้อมชี้ที่ทรงกลมขนาดเล็กที่สุดสอนหลายครั้ง จนเด็กจำได้ 4. ผู้ฝึกชี้ทรงกลมขนาดกลาง แล้วถามว่า “อันไหนใหญ่กว่าอันนี้” ถ้าเด็กหยิบหรือชี้ไม่ถูกต้องให้จับมือเด็กหยิบหรือชี้จนกว่าเด็กทำได้เอง 5. ผู้ฝึกให้เด็กรู้จักขนาดเล็กกว่า โดยสอนเช่นเดียวกับขนาดใหญ่ โดยชี้ที่ทรงกลมขนาดเล็กที่สุดและบอกว่า “อันนี้เล็กกว่าอันนี้” พร้อมชี้ที่ทรงกลมขนาดกลางหรือชี้ที่ทรงกลมขนาดกลางและบอกเด็กว่า “อันนี้เล็กกว่าอันนี้” พร้อมชี้ที่ทรงกลมขนาดใหญ่ที่สุด 6. ผู้ฝึกชี้ทรงกลมขนาดกลางแล้วถามว่า “อันไหนเล็กกว่าอันนี้” ถ้าเด็กหยิบหรือชี้ไม่ถูกต้องให้จับมือเด็กหยิบ หรือชี้จนกว่าเด็กทำได้เอง 7. ผู้ฝึกสอนต่อให้เด็กรู้จักอันที่เล็กที่สุดและใหญ่ที่สุด 8. ผู้ฝึกสามารถฝึกเด็กบ่อยๆ ตามสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น ขนาดผลไม้ ช้อน จาน ถ้วย เสื้อผ้า รองเท้า

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
22	48	เลือกรูปภาพที่แสดงสีหน้ามีความสุข เศร้า โกรธ หรือแสดงสีหน้าได้เอง 	อุปกรณ์ ชุดรูปภาพแสดงสีหน้า จำนวน 1 ชุด - สีหน้ายิ้ม 1 ภาพ - ร้องไห้ 1 ภาพ - หน้าบึ้งหรือโกรธ 1 ภาพ ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินให้เด็กดูรูปภาพทั้ง 3 ภาพ 2. ผู้ประเมินถามให้เด็กชี้รูปภาพที่แสดงสีหน้ามีความสุข เศร้าและโกรธ 3. ผู้ประเมินสลับรูปภาพแล้วให้เด็กชี้ภาพที่แสดงสีหน้ามีความสุข เศร้า และโกรธอีกครั้งหรืออาจทดสอบโดยบอกให้เด็กแสดงสีหน้าต่างๆ เกณฑ์ผ่าน เด็กเลือกได้ถูกต้องทั้ง 2 ครั้งในแต่ละลักษณะหรือถ้าเด็กแสดงสีหน้าได้ถูกต้องชัดเจนทั้ง 3 ลักษณะ	อุปกรณ์ 1. ชุดภาพแสดงสีหน้าคน สีหน้ายิ้ม 1 ภาพ ร้องไห้ 1 ภาพ หน้าบึ้งหรือโกรธ 1 ภาพ หรือรูปภาพเด็กได้รับของขวัญ รูปพ่อแม่พาไปเที่ยว รูปภาพเด็กโดนแย่งของเล่น ฯลฯ 2. หนังสือนิทานเกี่ยวกับความรู้สึก แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนให้เด็กรู้จักคำกริยาพื้นฐานก่อน เช่น ร้องไห้ ยิ้ม หัวเราะ โดย 1.1 นำรูปภาพสีหน้ายิ้มให้เด็กดู บอกเด็กว่า “เขากำลังยิ้ม” พร้อมถามเด็กว่า “อะไรทำให้เขายิ้ม” ถ้าเด็กไม่ตอบหรือตอบไม่ได้ให้บอกเด็กถึงเหตุการณ์ที่ทำให้คนยิ้ม แล้วถามเด็กซ้ำจนเด็กตอบได้ 1.2 เปลี่ยนเป็นรูปภาพคนร้องไห้ คนโกรธ ฝึกเช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 1.1 จนเด็กทำได้ 2. ผู้ฝึกบอกเด็กว่า ขณะนี้ผู้ฝึกกำลังมีความรู้สึกอย่างไร พร้อมทั้งแสดงออกทางสีหน้า แล้วย้อนถามเด็กว่า “ผู้ฝึกมีความรู้สึกอย่างไร” ถ้าเด็กไม่ตอบหรือตอบไม่ได้ให้บอกเด็กซ้ำอีกครั้งแล้วถามเด็กซ้ำจนเด็กตอบได้ 3. ผู้ฝึกสังเกตสีหน้าเด็ก แล้วถามเด็กว่าขณะนี้เด็กรู้สึกอย่างไร “มีความสุขหรือเศร้าหรือโกรธ” ถ้าเด็กไม่ตอบให้ช่วยเหลือเด็กโดยตอบนำ เช่น “หนูยิ้มแสดงว่าหนูกำลังมีความสุข” เป็นต้น

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
				4. ผู้ฝึกนำรูปภาพหน้ายิ้มหรือเด็กได้รับของขวัญให้เด็กดู แล้วถามเด็กว่า “อะไรทำให้เขายิ้มหรือเวลาได้รับของขวัญเราจะรู้สึกอย่างไร” ทำซ้ำกับรูปภาพแสดงความรู้สึกต่างๆ 5. ผู้ฝึกนำหนังสือนิทานเกี่ยวกับความรู้สึกต่างๆ มาเล่าให้เด็กฟัง พร้อมทั้งให้เด็กแสดงสีหน้าตามรูปภาพในหนังสือ แล้วผลัดกันถามตอบเกี่ยวกับความรู้สึกต่างๆ ด้วย เช่น ตกใจ ตื่นเต้น กลัว และควรสอนให้เด็กเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นด้วย 6. ผู้ฝึกนำรูปภาพสีหน้าแสดงความรู้สึกต่างๆ มาชวนเด็กเล่นแสดงสีหน้าตามความรู้สึก เช่น “ถ้าหนูดีใจจะได้ ไปเที่ยว หนูจะทำหน้าอย่างไร” “ถ้าหนูทำของเล่นหาย หนูจะรู้สึกเสียใจ หนูจะทำหน้าอย่างไร” หรือถ้าเพื่อนแย่งของเล่นของหนู หนูโกรธเพื่อน หนูจะทำหน้าอย่างไร” เป็นต้น ถ้าเด็กไม่ตอบหรือตอบไม่ได้ให้ผู้ฝึกชี้ไปที่รูปภาพแสดงสีหน้าที่ตรงกับความรู้สึกนั้นๆ ให้เด็กดู แล้วถามซ้ำจนเด็กทำได้ 7. เมื่อเด็กเข้าใจความรู้สึกสุข เศร้า โกรธ แล้วให้สอนเพิ่มในความรู้สึกอื่นๆ ด้วย เช่น ตกใจ ตื่นเต้น กลัว และควรสอนให้เด็กเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นด้วย

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
23	54	เลือกลำดับแรกและลำดับสุดท้าย “คนไหนยืนลำดับแรก คนไหนยืนลำดับสุดท้าย” 	อุปกรณ์ บัตรภาพ 3 ชุด ชุดที่ 1 เด็กยืนเข้าแถวตอนลึก ชุดที่ 2 สัตว์กำลังเดินตามกันไปเป็นลำดับ ชุดที่ 3 เด็กกำลังเดินตามกันไปเป็นลำดับ ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินนำบัตรภาพ ชุดที่ 1 วางบนโต๊ะตรงหน้าเด็ก 2. ผู้ประเมินถามให้เด็กบอกหรือชี้ลำดับแรกและลำดับสุดท้าย 3. ผู้ประเมินทำเช่นเดียวกันกับภาพชุดที่ 2 และ 3 โดยถามให้เด็กบอกหรือชี้ลำดับแรกและลำดับสุดท้าย เกณฑ์ผ่าน เด็กบอกหรือชี้ได้ถูกต้องลำดับละ 2 ใน 3 ครั้ง	อุปกรณ์ 1. บัตรภาพ 3 ชุด - ชุดที่ 1 เด็กยืนเข้าแถวตอนลึก - ชุดที่ 2 รูปคนกำลังเดินตามกันไปเป็นลำดับ - ชุดที่ 3 รูปสัตว์กำลังเดินตามกันไปเป็นลำดับ 2. รอยอย่างน้อย 3 คันสีต่างกัน 3. ตุ๊กตาสัตว์อย่างน้อย 3 ตัว 4. กระดาษขาว แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนเด็กเล่นรถแข่งหรือตุ๊กตาสัตว์วิ่งแข่งกัน 1.1 สอนให้เด็กรู้จักจุดเริ่มต้นและเส้นชัย ผู้ฝึกพูดกับเด็กว่า “เราจะเริ่มให้รถวิ่งจากตรงนี้พร้อมกันนะ” 1.2 ค่อยๆ เคลื่อนรถไปข้างหน้าทีละคันจนครบ 2 คัน โดยเรียงรถให้ต่อกันตามลำดับ 1.3 ถามเด็กว่า “คันไหนถึงเส้นชัยลำดับแรก” และ “คันไหนถึงเส้นชัยลำดับสุดท้าย” 1.4 ถ้าเด็กตอบไม่ได้ผู้ฝึกสอนให้รู้จักรับลำดับแรก ลำดับสุดท้าย ผู้ฝึกสอนทั้งเด็กตอบได้ด้วยตนเอง 1.5 เมื่อเด็กทำได้แล้ว เพิ่มรถเป็น 3 คัน 2. ผู้ฝึกสอนรูปภาพทีละชุดมาเล่าเรื่องเกี่ยวกับรูปภาพกับเด็กถามเด็กว่า “คนไหนอยู่ลำดับแรก คนไหนอยู่ลำดับสุดท้าย” ถ้าเด็กไม่ตอบหรือตอบผิดให้ถามซ้ำพร้อมชี้ให้เด็กดู แล้วให้เด็กตอบอีกครั้ง ทำซ้ำจนเด็กตอบได้ 3. ผู้ฝึกสอนแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ฝึกสอนตามสถานการณ์จริงเพื่อให้เด็กรู้จักลำดับ และการรอคอย เช่น การออกกำลังกายวิ่งเปี้ยว เข้าแถวซื้อของ เข้าคิวจ่ายเงิน เป็นต้น

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
24	54	เด็กวางวัตถุไว้ ข้างหน้า ข้างหลัง ข้างใน ข้างนอก ข้างบน และข้างใต้ได้ตามคำสั่ง "วางก้อนไม้ไว้ข้างในกล่อง" 	อุปกรณ์ - กล่องมีฝาปิด 1 ใบ - ก้อนไม้ 1 ก้อน - ตุ๊กตา 1 ตัว ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินวางตุ๊กตาตรงหน้าเด็ก ส่งก้อนไม้ให้เด็กพูดว่า "วางก้อนไม้ไว้ข้างหน้าตุ๊กตา" "วางก้อนไม้ไว้ข้างหลังตุ๊กตา" - ผู้ประเมินวางกล่องตรงหน้าเด็กส่งก้อนไม้ให้เด็ก แล้วพูดว่า "วางก้อนไม้ไว้ข้างในกล่อง" "วางก้อนไม้ไว้ข้างนอกกล่อง" - ผู้ประเมินส่งก้อนไม้ให้เด็ก แล้วพูดว่า "วางก้อนไม้ไว้บนโต๊ะ/เก้าอี้" "วางก้อนไม้ไว้ใต้โต๊ะ/เก้าอี้" - ประเมินตำแหน่งละ 1 ครั้ง เกณฑ์ผ่าน เด็กวางก้อนไม้ได้ถูกต้องทุกตำแหน่ง	อุปกรณ์ - ถ้วยหรือกล่อง - เก้าอี้ของเล่น/โต๊ะ - ของเล่นที่เด็กคุ้นเคย เช่น ตุ๊กตา ก้อนไม้ รถ ฯลฯ แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกเริ่มสอนทีละ 2 ตำแหน่ง เริ่มจากข้างบน ข้างใต้ - นำของเล่นที่เด็กคุ้นเคย วางไว้บนโต๊ะ บนเก้าอี้ แล้วบอกเด็กว่า ".....อยู่บนโต๊ะ" ".....อยู่บนเก้าอี้" พร้อมถามเด็กว่า "อะไรอยู่บนโต๊ะ" "อะไรอยู่บนเก้าอี้" ตามลำดับ ถ้าเด็กตอบไม่ได้ให้ชี้บอกเด็กว่าอะไรอยู่ข้างบน แล้วถามซ้ำจนเด็กทำได้ - เปลี่ยนตำแหน่งของเล่นเป็นวางไว้ข้างใต้แล้วสอนเช่นเดียวกันกับข้อ 1.1 จนเด็กบอกหรือชี้ได้ว่าอะไรอยู่ข้างใต้ - ส่งของเล่นให้เด็กแล้วบอกให้เด็กวางของเล่นตามตำแหน่งที่สั่งโดยเริ่มจากตำแหน่งข้างบนก่อน เช่น วางก้อนไม้ไว้บนเก้าอี้ วางรถไว้บนโต๊ะ วางตุ๊กตาไว้บนโต๊ะ ถ้าเด็กวางไม่ถูกต้องให้จับมือหรือชี้ที่ตำแหน่งที่ถูกต้องให้เด็กวาง จนเด็กทำได้คล่อง จึงสอนให้เด็ก วางของเล่นตามตำแหน่งข้างใต้ โดยสอนเช่นเดียวกัน จนเด็กทำได้

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
				2. ผู้ฝึกสอนตำแหน่งข้างใน ข้างนอก 2.1 วางถ้วยหรือกล่องไว้ตรงหน้าเด็ก 2.2 นำก้อนไม้ 1 ก้อน ใส่ไว้ข้างในถ้วยหรือกล่อง และนำรถอีก 1 คันวางไว้ข้างนอกข้างๆ ถ้วยหรือกล่อง 2.3 บอกเด็กว่า “ก้อนไม้อยู่ข้างในถ้วยหรือกล่อง” “รถอยู่ข้างนอกถ้วยหรือกล่อง” แล้วถามเด็กว่า “.....อยู่ที่ไหน” ถ้าเด็กตอบไม่ได้ ให้บอกเด็กว่าอยู่ข้างในหรือข้างนอก จนเด็กตอบได้ 2.4 ให้เด็กวางก้อนไม้หรือรถตามตำแหน่งที่สั่ง เช่น “นำก้อนไม้ใส่ไว้ในถ้วยหรือกล่อง” ถ้าเด็กวางไม่ถูกต้องตำแหน่ง ให้ชี้บอกหรือจับมือเด็กวาง พอเด็กวางไว้ได้แล้ว ให้หยิบก้อนไม้ออก แล้วสั่งให้ “นำรถวางไว้ข้างนอกถ้วยหรือกล่อง” ถ้าเด็กวางไม่ถูกต้องตำแหน่งให้ชี้บอกหรือจับมือเด็กวางทำซ้ำๆ จนเด็กทำได้ 3. ผู้ฝึกสอนตำแหน่งข้างหน้า ข้างหลัง 3.1 วางเก้าอี้ไว้ตรงหน้าเด็ก 3.2 นำก้อนไม้ 1 ก้อนวางไว้ข้างหน้าเก้าอี้ และนำรถอีก 1 คันวางไว้ข้างหลังเก้าอี้ 3.3 บอกเด็กว่า “ก้อนไม้อยู่ข้างหน้าเก้าอี้” “รถอยู่ข้างหลังเก้าอี้” แล้วถามเด็กว่า “.....อยู่ที่ไหน” ถ้าเด็กตอบไม่ได้ ให้บอกเด็กว่าอยู่ข้างหน้าหรือข้างหลัง จนเด็กตอบได้

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
				3.4 ให้เด็กวางก้อนไม้หรือรถตามตำแหน่งที่ตั้ง เช่น “นำก้อนไม้วางไว้ข้างหน้าเก้าอี้” ถ้าเด็กวางไม่ถูกต้องตำแหน่งให้ชี้บอกหรือจับมือเด็กวาง พอเด็กวางไว้ได้แล้วให้หยิบก้อนไม้ออก แล้วสั่งให้ “นำรถมาวางไว้ข้างหลังเก้าอี้” ถ้าเด็กวางไม่ถูกต้องตำแหน่งให้ชี้บอกหรือจับมือเด็กวาง ทำซ้ำๆ จนเด็กทำได้ 4. เมื่อเด็กเริ่มรู้จักตำแหน่งต่างๆ ทั้ง 6 ตำแหน่งแล้วผู้ฝึกเริ่มสอนจาก 3 ตำแหน่ง แล้วเพิ่มเป็น 4, 5 และ 6 ตำแหน่งตามลำดับ โดยสอนเช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 1-3 5. ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองบอกถึงตำแหน่งสิ่งของหรือวัตถุทุกครั้งที่ต้องการให้เด็กไปหยิบ เช่น “หนูไปหยิบแก้วน้ำที่วางอยู่บนโต๊ะให้หน่อย” “หนูไปหยิบกางเกงในตู้มาให้หน่อย” เป็นต้น
25	60	เลือกวัตถุได้ 4 ประเภท ได้แก่ สัตว์ ผลไม้ ยานพาหนะ เครื่องครัว 	อุปกรณ์ ของเล่น 4 ชุด 16 ชิ้น - สัตว์ 4 ชนิด - ผลไม้ 4 ชนิด - ยานพาหนะ 4 ชนิด - เครื่องครัว 4 ชนิด 	อุปกรณ์ ของเล่น 4 ชุด 16 ชิ้น - สัตว์ 4 ชนิด - ผลไม้ 4 ชนิด - ยานพาหนะ 4 ชนิด - เครื่องครัว 4 ชนิด แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนให้เด็กรู้จักประเภทของวัตถุที่ละชุด พร้อมบอกว่าวัตถุแต่ละชนิดคืออะไร มีประโยชน์อย่างไร ได้แก่ - สัตว์ เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย ยีราฟ สิงโต เสือ ปลาโลมานกฮูก กบ เป็นต้น - ผลไม้ เช่น ส้ม แอปเปิ้ล ฝรั่ง องุ่น เป็นต้น

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินวางวัตถุทั้งหมด 16 ชิ้น ลงตรงหน้าเด็ก แล้วพูดว่า “เลือกอันที่เป็นสัตว์” เก็บวัตถุกลับมาวางคืนที่เดิม แล้วสั่งซ้ำโดยเปลี่ยนให้เลือกวัตถุในประเภทอื่น “เลือกอันที่เป็นผลไม้” “เลือกอันที่เป็นยานพาหนะ” “เลือกอันที่เป็นเครื่องครัว” (วางของทั้งหมดรวมกันเหมือนเดิมก่อนสั่งทุกครั้ง) เกณฑ์ผ่าน เด็กเลือกวัตถุแต่ละประเภทได้ถูกต้องอย่างน้อย 3 ใน 4 ชิ้น	- ยานพาหนะ เช่น รถยนต์ เครื่องบิน เรือและรถจักรยานยนต์ เป็นต้น - เครื่องครัว เช่น เตาแก๊ส หรือ เตาถ่าน กระทะ ตะหลิว จาน หม้อ เป็นต้น 2. ผู้ฝึกให้เลือกวัตถุ 2 ประเภท โดยใส่วัตถุเป็นตัวอย่างงานละ 1 ชิ้น แล้วบอกให้เด็กเอาวัตถุที่เป็นของประเภทเดียวกันมาใส่รวมกัน เช่น “ส้มเป็นผลไม้ หนูหยิบผลไม้มาใส่ไว้ด้วยกันซิ” ถ้าเด็กทำไม่ได้จับมือเด็กทำ ค่อยๆ ลดการช่วยเหลือจนเด็กทำได้เอง 3. ค่อยๆ เพิ่มวัตถุเป็น 3 ประเภท และ 4 ประเภท 4. เวลาเด็กเล่นเสร็จบอกเด็กเก็บของลงตะกร้าเดียวกันแยกเป็นประเภท สัตว์ ผลไม้ ยานพาหนะ เครื่องครัว 5. เมื่อเด็กทำได้คล่องแล้วให้ถามเด็กเพิ่มเติมว่าในหมวดเดียวกันยังมีอะไรอีกหรือสอนจัดหมวดหมู่เพิ่มเติม เช่น สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก
26	60	เด็กเลือกสีตามคำสั่งได้ 8 สี 	อุปกรณ์ ก้อนไม้สี 10 ก้อน : สีนํ้าเงิน สีเขียว สีชมพู สีดำ สีขาว สีแดง สีส้ม สีเหลือง สีนํ้าตาล สีม่วง 	อุปกรณ์ วัตถุสีต่างๆ ที่มีอยู่ในบ้าน เช่น สีนํ้าเงิน สีเขียว สีชมพู สีดำ สีขาว สีแดง สีส้ม สีเหลือง สีนํ้าตาล สีม่วง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินหยิบก้อนไม้สี วางบนโต๊ะตรงหน้าเด็ก 2. ผู้ประเมินบอกเด็กว่า “หยิบก้อนไม้สีน้ำเงิน” 3. ผู้ประเมินนำก้อนไม้ที่เด็กหยิบกลับไปวางที่เดิม และส่งซ้ำในสีอื่นจนครบ 8 สี (สีน้ำเงิน สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีดำ สีชมพู สีขาว สีส้ม) เกณฑ์ผ่าน เด็กหยิบก้อนไม้ได้ถูกต้องตามคำสั่ง 8 สี ตามคำสั่งแต่ละครั้ง	แนวทาง 1. ผู้ฝึกนำสิ่งของที่มีอยู่ใกล้ตัวสีละ 1 ชิ้น และสอนให้เด็กรู้จักสีโดยเริ่มต้นทีละสี 2. หากเด็กรู้จักสีแล้ว ให้เพิ่มจำนวนสีขึ้นเรื่อยๆ จนครบทั้ง 10 สี (สีน้ำเงิน สีเขียว สีชมพู สีดำ สีขาว สีแดง สีเหลือง สีน้ำตาล สีม่วง สีส้ม) 3. ผู้ฝึกนำสิ่งของที่อยู่ใกล้ตัว และมีสีต่างกัน 2 สี มาให้เด็กเลือก เมื่อเด็กทำได้แล้ว ค่อยๆ เพิ่มทีละสี จนครบ 10 สี 4. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองสอนให้เด็กรู้จักสีจากสิ่งของที่มีอยู่ในบ้าน เช่น ผัก ผลไม้ เสื้อผ้า ของใช้ โดยผู้ฝึกพูดบอกเด็กในแต่ละสี แล้วให้เด็กพูดตาม
27	66	รู้จักความหมายของคำว่า “ต่อจาก” “ระหว่าง” “ข้างหน้า” “ข้างหลัง” “ไว้กับ” และ “อันกลาง” 	อุปกรณ์ วัตถุ 5 ชนิด เช่น ตุ๊กตา รถ ถ้วย ก้อนไม้ ช้อน ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินวางวัตถุ 3 ชนิด ดังนี้ ก้อนไม้ ถ้วย ตุ๊กตา (นั่งหรือยืนหันหน้าเข้าหาเด็ก) บนโต๊ะไว้ตรงหน้าเด็ก โดยเรียงแถวให้มีช่องว่างห่างกัน	อุปกรณ์ วัตถุ 5 ชนิด เช่น ก้อนไม้ ช้อน ตุ๊กตา รถ ถ้วย ช้อน แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกวางวัตถุ 3 ชนิด ดังนี้ ก้อนไม้ ถ้วย ตุ๊กตา (นั่งหรือยืนหันหน้าเข้าหาเด็ก) บนโต๊ะไว้ตรงหน้าเด็ก โดยเรียงแถวให้มีช่องว่างห่างกัน 2. ผู้ฝึกสอนให้เด็กรู้จักความหมายของตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ “ต่อจาก” “ระหว่าง” “ข้างหน้า” “ข้างหลัง” “ไว้กับ” โดยอธิบายทีละตำแหน่ง เช่น (ผู้ฝึก) วางรถต่อจากถ้วย แล้วบอกว่า “รถอยู่ต่อจากถ้วย” จนครบ 5 ตำแหน่ง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			2. ผู้ประเมินส่งวัตถุอีกชนิดหนึ่งให้เด็กพร้อมสั่งที่ละคำสั่ง ดังนี้ “วาง(รถ)ต่อจากถ้วย” “วางรถไว้ระหว่างก้อนไม้กับถ้วย” “วาง(รถ)ไว้ข้างหน้าตุ๊กตา” “วาง(รถ)ไว้ข้างหลังตุ๊กตา” “วาง(รถ)ไว้กับตุ๊กตา” (เมื่อเด็กวางแล้วให้หยิบรถออกทุกครั้งก่อนสั่งคำสั่งต่อไป) 3. ผู้ประเมินวางวัตถุทั้ง 5 ชนิดไว้ตรงหน้าเด็ก แล้วถามเด็กว่า “อันไหนเป็นอันกลาง” 4. ผู้ประเมินสั่ง 3 ครั้ง ในแต่ละตำแหน่ง เกณฑ์ผ่าน เด็กทำได้ถูกต้องตามตำแหน่ง แต่ละตำแหน่งได้ 2 ใน 3 ครั้ง	3. ผู้ฝึกบอกให้เด็กวางวัตถุที่ละตำแหน่ง หากเด็กทำไม่ได้ให้จับมือเด็กวาง และลดการช่วยเหลือจนเด็กวางได้เองจนครบ 5 ตำแหน่ง 4. ผู้ฝึกวางวัตถุทั้ง 5 ชนิดไว้ตรงหน้าเด็ก แล้วชี้บอกเด็กว่า “นี่อันกลาง” 5. ผู้ฝึกถามเด็กว่า “อันไหนเป็นอันกลาง” หากเด็กชี้ไม่ถูกต้องให้จับมือเด็กชี้ และลดการช่วยเหลือลง จนเด็กสามารถชี้ได้เอง
28	72	ทำตามคำสั่งต่อเนื่องที่ประกอบด้วยการกระทำ 1 อย่าง ตามตำแหน่งที่อยู่ 3 แห่ง กับวัตถุที่มีสีต่างกัน 3 สี 	อุปกรณ์ 1. กล่องพลาสติก ขนาดเท่ากัน 2 ใบ 2. ก้อนไม้สีเหลือง แดง เขียว อย่างละ 1 ก้อน 	อุปกรณ์ 1. กล่องพลาสติก ขนาดเท่ากัน 2 ใบ 2. รถของเล่น 3 คัน สีต่างกัน

‘เอาก้อนไม้สีเหลืองวางในกล่อง
สีเขียววางบนกล่องสีแดง
วางข้างกล่อง’

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินวางกล่องตรงหน้าเด็กคว่ำ 1 ใบ หาย 1 ใบ - ผู้ประเมินยื่นก้อนไม้ให้เด็ก 3 ก้อน พูดสั่งอย่างต่อเนื่องว่า “เอาก้อนไม้สี...วางในกล่อง ก้อนไม้สี...วางบนกล่อง และเอาก้อนไม้สี...วางข้างกล่อง” - ผู้ประเมินสั่ง 3 ครั้ง โดยสลับสีก้อนไม้ในแต่ละครั้ง เกณฑ์ผ่าน เด็กทำตามคำสั่งได้ถูกต้อง 2 ใน 3 ชุด	แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกทบทวนเรื่องสีโดยให้เด็กบอกชื่อสีที่ละสีให้ได้ถูกต้องก่อน ถ้าเด็กตอบไม่ได้ให้กลับไปสอนเรื่องการเลือกสีตามคำสั่ง ตามขั้นตอนในข้อ 26 ก่อน - ผู้ฝึกทบทวนเรื่องการวางตำแหน่งทั้ง 3 ตำแหน่ง จนเด็กทำได้ถูกต้อง ถ้าเด็กวางตำแหน่งไม่ถูกต้องให้กลับไปสอนเรื่องการวางตำแหน่ง ตามคำสั่ง ตามขั้นตอนในข้อ 24 ก่อน - เมื่อเด็กรู้จักสีและตำแหน่งแล้ว ผู้ฝึกสาธิตและพูดเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำ เช่น “.....หยิบรถสีแดงใส่ในกล่อง รถสีเขียววางข้างกล่อง และรถสีเหลืองวางบนกล่อง” - ผู้ฝึกพูดสั่งให้เด็กทำตามทีละคำสั่ง เช่น “หยิบรถสีแดงใส่ในกล่อง” ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้ชี้/บอกให้เด็กทำให้ถูกต้อง ทำซ้ำๆ จนเด็กทำได้ จึงเริ่มคำสั่งต่อไป “หยิบรถสีเขียววางข้างกล่อง” และ “หยิบรถสีเหลืองวางบนกล่อง” ตามลำดับ - ผู้ฝึกเพิ่มการทำตามคำสั่งเป็น 2 คำสั่ง โดยฝึกเช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 4 ถ้าเด็กทำได้คำสั่งเดียวให้ผู้ฝึกทวนคำสั่งใหม่ต่อเนื่องทั้ง 2 คำสั่งอีกครั้ง หรือถ้าเด็กพูดได้ให้เด็กทวนคำสั่งว่าให้ทำอะไรบ้าง ถ้าเด็กบอกไม่ครบให้ผู้ฝึกบอก “ทำ.....แล้วต้องทำอะไรอีก” ทำซ้ำจนกว่าเด็กจะทำได้ - เมื่อเด็กทำตามคำสั่งต่อเนื่อง 2 ตำแหน่งได้คล่องแล้ว ผู้ฝึกเพิ่มการทำตามคำสั่งเป็น 3 คำสั่ง โดยฝึกเช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 4 - ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกสอนเด็กทำตามคำสั่งในชีวิตประจำวันบ่อยๆ เช่น “หนูไปหยิบเสื้อสีเหลืองไปใส่ในตะกร้า หยิบเสื้อสีฟ้าไปให้พ่อ แล้วไปหยิบเสื้อสีแดงมาให้แม่ซิ” เป็นต้น

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
29	72	จับใจความได้ถูกต้องในเรื่องที่ฟัง หรือดูแล้วพูดหรือตอบคำถามที่เหมาะสมกับเรื่อง 	อุปกรณ์ หนังสือนิทาน/เรื่องสั้นที่มีรูปภาพประกอบประมาณ 5 ประโยค ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินอ่านหนังสือนิทาน/เรื่องสั้นให้เด็กฟัง 1 รอบ 2. ผู้ประเมินบอกให้เด็กเล่าเรื่องนั้นให้ฟัง 3. ผู้ประเมินถามคำถามในเรื่อง แล้วรอฟังคำตอบว่าตรงกับเรื่องที่ฟังหรือไม่ เช่น ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เกณฑ์ผ่าน เด็กจับใจความเรื่องที่เล่าได้ถูกต้อง และ/หรือถาม/ตอบได้เหมาะสมกับเรื่อง	อุปกรณ์ หนังสือนิทาน/เรื่องสั้นที่มีรูปภาพประกอบประมาณ 5 ประโยค แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกเล่านิทานหรือเล่าเรื่องให้เด็กฟัง ชวนเด็กพูดคุย และตั้งคำถาม (เช่น ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร) เกี่ยวกับเรื่องที่เล่า เปิดโอกาสให้เด็กถามและแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ได้ฟัง 2. ถ้าเด็กเล่าเรื่องไม่ตรงกับเนื้อหาผู้ฝึกต้องดึงเด็กกลับเข้าสู่เนื้อหาให้สัมพันธ์กับเรื่องที่เล่า 3. ถ้าเด็กตอบไม่ตรงคำถามให้ผู้ฝึกพูดแนะหรือให้ตัวเลือกกับเด็ก 4. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้เล่าเรื่องต่างๆ ให้เด็กฟัง และฝึกให้เด็กตอบคำถามจับใจความจากเรื่องที่เล่า

การประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ

ทักษะด้านการใช้ภาษา (Expressive Language : EL) มี 31 ข้อ

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
1	2	ทำเสียงในลำคอ (เสียง “อุ” หรือ “อือ” หรือ “อา”) อย่างชัดเจน 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินฟังเสียงเด็กขณะประเมิน โดยอยู่ห่างจากเด็กประมาณ 30 ซม. 2. ถ้าเด็กไม่ออกเสียงให้ได้ยิน ให้ถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่าเด็กทำเสียง “อุ” หรือ “อือ” หรือ “อา” ได้หรือไม่ เกณฑ์ผ่าน เด็กทำเสียงในลำคอ (เสียง “อุ” หรือ “อือ” หรือ “อา”) อย่างชัดเจนได้	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกจัดเด็กอยู่ในท่านอนหงาย ผู้ฝึกนั่งข้างเด็กและยื่นหน้าเข้าไปหาเด็กในระยะห่างประมาณ 30 ซม. (1 ไม่บรรทัด) 2. ผู้ฝึกสบตาและพูดคุยให้เด็กสนใจ แล้วทำเสียง “อุ” หรือ “อือ” หรือ “อา” ในลำคอให้เด็กได้ยินหยุดฟัง เพื่อรอจังหวะให้เด็กส่งเสียงตาม 3. เมื่อเด็กออกเสียง “อุ” ได้ ให้ผู้ฝึกเปลี่ยนไปฝึกเสียง “อือ” และรอให้เด็กออกเสียงตาม เมื่อเด็กออกเสียงได้แล้วให้เพิ่มเสียง “อา” และเสียงอื่นๆ 4. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองพูดหรือส่งเสียงเล่นกับเด็ก เช่น ขณะป้อนนม ขณะเปลี่ยนผ้าอ้อม และขณะเล่นกับเด็ก

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
2	4	เปล่งเสียงเพื่อแสดงความรู้สึก 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินสังเกตการเปล่งเสียงเด็กขณะประเมิน - ถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า เวลาเด็กดีใจ โกรธ หงุดหงิด เสียใจ เด็กเปล่งเสียงอย่างไร (ที่ไม่ใช่ร้องไห้และหัวเราะ) เกณฑ์ผ่าน เด็กเปล่งเสียงเพื่อแสดงความรู้สึกได้แตกต่างกันอย่างน้อย 2 ความรู้สึก	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกจัดเด็กอยู่ในท่านอนหงาย ผู้ฝึกนั่งข้างเด็กและยื่นหน้าเข้าไปหาเด็ก ในระยะห่างประมาณ 60 ซม. (2 ไม่บรรทัด) - ผู้ฝึกมองสบตาเด็ก พูดคุย ยิ้ม เล่น หัวเราะกับเด็ก หรือสัมผัสจุดต่างๆ ของร่างกายเด็ก เช่น ใช้นิ้วมือสัมผัสเบาๆ ที่ฝ่าเท้า ท้อง เอว หรือใช้จุกสัมผัสหน้าผาก แก้ม จมูก ปาก และท้องเด็ก โดยการสัมผัสแต่ละครั้ง ควรมีจังหวะหนัก-เบาแตกต่างกันไป และหยุดรอเวลาให้เด็กเปล่งเสียงโต้ตอบกลับ
3	6	เลียนแบบการเล่นเสียงคล้ายคำพูดได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน - สังเกตการเล่นเสียงของเด็ก ขณะผู้ปกครองคุยกับเด็ก - ถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กเลียนแบบการเล่นเสียงคล้ายคำพูดได้หรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กสามารถเลียนแบบการเล่นเสียงคล้ายคำพูดได้ โดยการเปล่งเสียงสูงๆ ต่ำๆ เช่น อาอ้า...อ้า...อ้า	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ ผู้ฝึกพูดคุยกับเด็กทำเสียงสูงๆ ต่ำๆ อย่างชัดเจน เช่น อาอ้า อ้าอ้า รอให้เด็กเปล่งเสียงสูงๆ ต่ำๆ ตาม ทำซ้ำจนเด็กเปล่งเสียงตาม

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
4	8	เปล่งเสียงคำพยางค์เดียวที่ไม่มีความหมาย (ออกเสียงสระผสมกับพยัญชนะ) ได้อย่างน้อย 4 เสียง ดา บา มา ตา จา ปา	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตเด็กขณะประเมินหรือถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กเปล่งเสียงพยางค์เดียวต่างๆ กันได้อย่างน้อย 4 เสียง หรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กเปล่งเสียงพยางค์เดียวที่ต่างกันได้อย่างน้อย 4 เสียง เช่น ดา บา มา ตา จา ปา	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกจัดทำให้เด็กล็อกหน้าเข้าหาผู้ฝึก 2. ผู้ฝึกเล่นกับเด็ก ทำเสียงให้เด็กเลียนแบบ เช่น อา อี อุ โอ โดยทำเสียงสูงๆ ต่ำๆ ให้เด็กสนใจ และกระตุ้นให้เด็กออกเสียงตาม 3. เมื่อเด็กออกเสียง อา อี อุ ได้ ให้ผู้ฝึกออกเสียงคำพยางค์เดียวให้เด็กเลียนเสียงตามที่ละเสียง เช่น ดา มา ตา บา จา ปา 4. เมื่อเด็กออกเสียงได้ ให้ผู้ฝึกสบตา ยิ้ม และพยักหน้าให้เด็ก รอจนเด็กหยุด แล้วเลียนเสียงเด็ก 1-2 ครั้ง เพื่อให้เด็กเปล่งเสียงซ้ำอีก 5. ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกซ้ำๆ ทุกวันและเพิ่มเสียงอื่นๆ ที่หลากหลาย กรณีเด็กไม่อ้าปาก ให้นำของเล่น/ผลไม้ ขนาดใหญ่กว่าปากเล็กน้อย เอาไว้ใกล้ริมฝีปากเด็ก หลังจากนั้นผู้ฝึกออกเสียง “อ้า” โดยอ้าปากให้กว้างกว่าปกติ ร่วมกับบอกให้เด็กอ้าปาก “อ้า” หรือในขณะที่บ้วนข้าว เมื่อเด็กอ้าปากให้ผู้ปกครองอ้าปากกว้างๆ พร้อมออกเสียง “อ้า” กรณีเด็กไม่เปล่งเสียง พยัญชนะ ผู้ฝึกทำเสียง วาวา พร้อมทั้งเอามือกระทบริมฝีปากเด็กเป็นจังหวะเบาๆ ให้เด็กออกเสียง วาวา พร้อมผู้ฝึก

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
5	10	เปล่งเสียงเป็นพยางค์ซ้ำๆ ได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินสังเกตหรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กเปล่งเสียงเป็นพยางค์ซ้ำๆ ได้หรือไม่ เช่น หม่ำหม่ำ ปาปา มามา จาจา ดาดา” - ผู้ประเมินนั่งหันหน้าเข้าหาเด็กทำเสียงนั้นให้เด็กฟัง เกณฑ์ผ่าน เด็กเปล่งเสียงเป็นพยางค์ซ้ำๆ ได้ 1 เสียง เช่น หม่ำหม่ำ ปาปา มามา จาจา ดาดา	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ - จัดท่าให้เด็กล้มหน้าเข้าหาผู้ฝึก - ผู้ฝึกพูดคุ้ยและออกเสียงพยางค์เดียวซ้ำๆ ให้เด็กฟัง เช่น หม่ำหม่ำ ปาปา มามา และรอให้เด็กออกเสียงตาม - ผู้ฝึกเปล่งเสียงคล้ายคำที่มีความหมายและให้เด็กเลียนเสียงตาม เช่น แม่แม่ ไปไป มามา - ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกต่อเนื่องโดยกระตุ้นให้เด็กเปล่งเสียง เพื่อสื่อความต้องการในชีวิตประจำวัน
6	12	แสดงความต้องการ / ปฏิเสธ โดยทำท่าทาง หรือ เปล่งเสียง 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตหรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เมื่อเด็กต้องการ / ปฏิเสธสิ่งต่างๆ เด็กทำอย่างไร” เกณฑ์ผ่าน เด็กแสดงความต้องการ / ปฏิเสธ ด้วยการท่าทาง เช่น ยื่นมือให้อุ้ม ชี้ จูงมือผู้ใหญ่ไปหยิบสายหิ้ว ใช้มือปิด หรือเปล่งเสียง	อุปกรณ์ - ของเล่น - อาหาร แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกสอนเด็กในขณะที่รับประทานอาหารสังเกตเมื่อเด็กอ้อมแล้วถามเด็กว่า “กินอีกไหม” “เอาข้าวอีกไหม” หรือขณะเล่นของเล่น ถามเด็กว่า “เล่น...ไหม” - ผู้ฝึกสอนเด็กปฏิเสธ โดยสายหิ้วพร้อมกับพูดว่า “ไม่เอา” หรือ “ไม่เล่น” ให้เด็กเลียนแบบตาม - ผู้ฝึกสอนเด็กตอบรับโดยพยักหน้าพร้อมกับพูดว่า “เอา” หรือ “เล่น” ให้เด็กเลียนแบบตาม - ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกในสถานการณ์อื่นๆ เพื่อให้เด็กเรียนรู้เพิ่มขึ้น

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
7	12	พูดคำเดียวที่มีความหมายได้ 1 คำ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตหรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กพูดคำที่มีความหมายได้กี่คำ อะไรบ้าง” เกณฑ์ผ่าน เด็กพูดคำที่มีความหมายได้ 1 คำ (ไม่ใช่ ปาปา มามา ชื่อของคนในครอบครัวและสัตว์เลี้ยงใน บ้าน)	อุปกรณ์ 1. ของเล่น 2. อาหาร แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนให้เด็กพูดคำสั้นๆ ตามสถานการณ์จริง เช่น ขณะ เล่นของเล่นนั้น ให้พูดชื่อของเล่นและให้เด็กออกเสียงตาม 2. ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ผู้ปกครองสอนให้เด็กพูดคำสั้นๆ ตาม สถานการณ์จริง เช่น นม แม่ พ่อ ไป ข้าว เอา ฯลฯ
8	15	เด็กพูดคำเดียวที่มีความหมายได้อย่างน้อย 2 คำ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตหรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กพูดคำที่มีความหมายได้กี่คำ อะไรบ้าง” เกณฑ์ผ่าน เด็กพูดคำเดียว (ไม่ใช่ ปาปา มามา ชื่อของคนใน ครอบครัวและสัตว์เลี้ยงในบ้าน) ที่มีความหมายได้ อย่างน้อย 2 คำ ถึงแม้จะยังไม่ชัด	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกออกเสียงพูดคำง่ายๆ ขณะเล่นหรือในสถานการณ์จริง ให้เด็กฟัง และกระตุ้นให้เด็กเลียนคำพูดตาม เช่น บอล โยน เตะ แมว 2. ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกเด็กพูดคำสั้นๆ ตาม เหตุการณ์จริง เช่น ในขณะรับประทานอาหาร ก่อนป้อนข้าว พูด “ปลา” “ข้าว” “ไข่” “น้ำ” ให้เด็กพูดตาม

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
9	15	ทักทาย / ลา โดยการพูดเปล่งเสียง พร้อมกับทำท่าทางได้เหมาะสมกับสถานการณ์ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีการประเมิน ผู้ประเมินสังเกต หรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กทักทายหรือลาผู้อื่น เด็กทำอะไร” เกณฑ์ผ่าน เด็กทำเสียงและท่าทางเป็นการทักทายหรือลาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนให้เด็กพูดว่า “รู้จัก” พร้อมยกมือไหว้เมื่อพบกัน และพูดว่า “บาย บาย” พร้อมโบกมือเมื่อจากกัน 2. ถ้าเด็กทำไม่ถูกต้องผู้ฝึกจับมือเด็กทำ และลดการช่วยเหลือลงจนเด็กทำได้เอง
10	18	เปล่งเสียงพร้อมทั้งแสดงท่าทางที่ต้องการสื่อความหมาย 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีการประเมิน ผู้ประเมินสังเกตหรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เมื่อเด็กต้องการ/ปฏิเสธสิ่งต่างๆ เด็กทำอะไร” เกณฑ์ผ่าน เด็กออกเสียงพร้อมท่าทางได้ เช่น ชี้ไปที่ของเล่นพร้อมออกเสียง “อะ/เอา/อว” เพื่อจะเอาของนั้น	อุปกรณ์ 1. ลูกบอล 2. รถ 3. ตุ๊กตา แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกส่งของที่เด็กขอมาให้เด็กแล้วถามว่า “เอาไหม” ถ้าเด็กพยักหน้า ผู้ฝึกกระตุ้นให้เด็กออกเสียง “เอา” แล้วจึงส่งของให้เด็ก 2. เมื่อเด็กทำ ข้อ 1 ได้ ผู้ฝึกเพิ่มโดยการกระตุ้นเด็กให้แบมือพร้อมกับพูดว่า “ขอ” แล้วจึงส่งของให้เด็ก

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
11	18	บอกชื่อวัตถุที่คุ้นเคยได้ถูกต้องอย่างน้อย 1 อย่าง 	อุปกรณ์ รถ หวี แปรงสีฟัน ช้อน บอล ถ้วย ตุ๊กตา ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินนำอุปกรณ์ทั้งหมดให้พ่อแม่ ผู้ปกครองดู 2. ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กคุ้นเคยของเล่น อะไรบ้าง” 3. ผู้ประเมินชี้ไปที่ของเล่นที่เด็กคุ้นเคยแล้วถามว่า “นี่อะไร” เกณฑ์ผ่าน เด็กบอกชื่อวัตถุได้ถูกต้องอย่างน้อย 1 อย่าง (อาจพูดไม่ชัดแต่ออกเสียงได้ใกล้เคียง)	อุปกรณ์ รถ หวี แปรงสีฟัน ช้อน บอล ถ้วย ตุ๊กตา นม ขนม น้ำ ฯลฯ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกเตรียมสิ่งของหรือของเล่นที่เด็กคุ้นเคย และรู้จักชื่อ โดยเริ่มฝึกทีละชิ้น โดยหยิบสิ่งของหรือของเล่นให้เด็กดู พร้อมกับบอกชื่อ และให้เด็กพูดตาม 2. ผู้ฝึกหยิบสิ่งของหรือของเล่นให้เด็กดู ถามว่า “นี่อะไร” รอให้เด็กพูด ถ้าเด็กไม่พูด ให้ผู้ฝึกบอกชื่อสิ่งของหรือของเล่น และกระตุ้นให้เด็กพูดตามจนเด็กพูดได้เอง 3. ผู้ฝึกให้เด็กพูดชื่อสิ่งของ หรือของเล่นทุกครั้งก่อนที่จะให้สิ่งของหรือของเล่นนั้นแก่เด็กจนเด็กพูดได้เอง
12	21	ใช้คำพูดแสดงความต้องการและปฏิเสธ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตหรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กใช้คำพูดแสดงความต้องการ และปฏิเสธได้หรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กใช้คำพูดแสดงความต้องการและปฏิเสธ (อาจพูดไม่ชัดแต่ออกเสียงใกล้เคียง)	อุปกรณ์ บอล รถ ช้อน นม ขนม น้ำ หรือของเล่นที่เด็กชอบ แนวทางปฏิบัติ 1. ฝึกตามสถานการณ์จริง เช่น - ผู้ฝึกถามเด็กว่า “ไปเที่ยวไหม” รอให้เด็กตอบว่า “ไป” หรือ “ไม่” - เปลี่ยนเป็นคำถามอื่น เช่น เมื่อเด็กหิว ถามเด็กว่า “เอานมไหม” ถ้าต้องการให้พูดว่า “เอา” หรือไม่ต้องการให้พูดว่า “ไม่” 2. ถ้าเด็กไม่ตอบให้ผู้ฝึกถามซ้ำ และพูดนำ กระตุ้นให้เด็กพูดตามจนเด็กพูดได้ 3. ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกเด็กใช้คำพูดแสดงความต้องการและปฏิเสธในสถานการณ์ต่างๆ

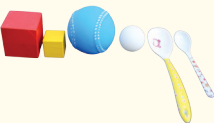
ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
13	21	พูดคำเดียวได้ 10 คำ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กพูดคำที่มีความหมายอะไรได้บ้าง” และสังเกตเด็กในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อดูว่าเด็กพูดคำอะไรบ้าง เกณฑ์ผ่าน เด็กพูดคำต่างๆ หรือออกเสียงได้ใกล้เคียงตัวเอง 10 คำ	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนให้เด็กพูดคำเดียว โดยพูดคุยนขณะทำกิจกรรมต่างๆ กับเด็ก เช่น ขณะรับประทานอาหารก่อนป้อนข้าวพูด “ข้าว” ให้เด็กพูดตาม คำว่า “ข้าว” ขณะกำลังดูหนังสือฝึกให้เด็กพูดคำต่างๆ ตามรูปภาพ เช่น “ปลา” ขณะแต่งตัว ฝึกให้พูด “เสื้อ” 2. เมื่อเด็กพูดได้ ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองให้สอนเด็กพูดคำศัพท์ต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น เมื่อต้องการสิ่งของให้กระตุ้นให้เด็กพูดชื่อสิ่งของนั้นก่อน จึงให้ของแก่เด็ก
14	24	พูดวลีประกอบด้วย 2 คำต่อกันได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตขณะเล่นกับเด็ก หรือถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กพูดวลี 2 คำต่อกันได้หรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กเลียนคำพูดที่เป็นวลี 2 คำ ได้เอง เช่น “รถพ่อ” “กลับบ้าน” “หิวข้าว”	อุปกรณ์ 1. หนังสือนิทาน 2. บัตรภาพเหตุการณ์ต่างๆ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนให้เด็กพูดวลีที่มี 2 คำ ตามสถานการณ์จริง โดยพูดคุยนขณะทำกิจกรรมต่างๆ กับเด็ก เช่น ผู้ฝึกถามเด็กว่า “กินอะไร” ให้เด็กตอบว่า “กินข้าว/กินน้ำ/กินนม” 2. ถ้าเด็กพูดได้ทีละคำ ผู้ฝึกขยายคำพูดของเด็กให้เป็น 2 คำ เช่น เด็กพูด “ไป” ผู้ฝึกพูดต่อว่า “ไปนอน” หรือ “ฟังนิทาน” และให้เด็กพูดตาม 3. ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกเด็กจากการอ่านหนังสือนิทานประกอบภาพให้เด็กฟัง และใช้คำถามเกี่ยวกับเรื่องราวในนิทานให้เด็กตอบ หรือร้องเพลงเด็กที่ใช้คำพูดง่ายๆ ให้เด็กฟังบ่อยๆ พร้อมทำท่าทางตามเพลง เว้นวรรคให้เด็กร้องต่อ เช่น “จับ...(ปูดา) ขยำ...(ปูนา)”

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
15	24	พูดตอบรับและปฏิเสธได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินถามคำถามเพื่อให้เด็กตอบรับ หรือปฏิเสธ เช่น “เอานมไหม” “เอาของเล่นไหม” “ฟังนิทานไหม” 2. ผู้ประเมินถาม 3-4 คำถาม จนแน่ใจว่าเด็กรู้ความแตกต่างของคำตอบรับและปฏิเสธ 3. หากเด็กไม่ตอบ ให้ถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กสามารถพูดตอบรับ และปฏิเสธได้หรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กพูดตอบรับ และปฏิเสธได้	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกถามคำถามเพื่อให้เด็กตอบรับหรือปฏิเสธ เช่น “เอา...ไหม” ตอบ “เอา/ไม่เอา” “เล่น...ไหม” ตอบ “เล่น/ไม่เล่น” “กิน....ไหม” ตอบ “กิน/ไม่กิน” 2. ผู้ฝึกกระตุ้นให้เด็กตอบรับ หรือปฏิเสธคำชวนต่างๆ ข้างต้น รอจนแน่ใจว่าเด็กตอบรับหรือปฏิเสธ คำชวนต่างๆ จึงตอบสนองสิ่งที่เด็กต้องการ 3. ถ้าเด็กตอบไม่ได้ ให้ผู้ฝึกตอบนำ แล้วถามเด็กซ้ำเพื่อให้เด็กพูดตอบรับและปฏิเสธ
16	30	พูดชื่อเล่น หรือสรรพนามแทนตัวเองได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกต หรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กใช้ชื่อเล่น/สรรพนาม แทนตัวเองได้หรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กพูดชื่อเล่น/สรรพนามแทนตัวเองได้ เช่น “แดงชอบน้ำส้ม” “หนู/ผมชอบน้ำส้ม”	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ ผู้ฝึกเรียกชื่อเล่นเด็กทุกครั้งที่พูดด้วย และให้เด็กชี้ตัวเอง พร้อมพูดชื่อเล่นหรือสรรพนาม เช่น หนู/ผม แทนตัวเอง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
17	30	พูดได้ตอบเป็นวลีที่ประกอบด้วยคำ 3 คำ ติดต่อกัน ได้อย่างน้อย 4 ความหมาย 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตขณะทดสอบทักษะต่างๆ หรือถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง เกณฑ์ผ่าน เด็กพูดวลีที่ประกอบด้วยคำ 3 คำติดต่อกัน ได้อย่างน้อย 4 ความหมาย เช่น “ขอน้ำอีก” “น้ำหมดแล้ว” “ไม่เอาน้ำ” “ขอนมอีก”	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ ผู้ฝึกสอนเด็กในชีวิตประจำวัน เช่น 1. ถ้าเด็กพูดได้ 1 คำ เช่น “กิน” “แม่” ให้ผู้ฝึกขยายคำพูด ของเด็กให้เป็น 2 คำ “กินข้าว” “หาแม่” แล้วให้เด็กพูดตาม 2. ถ้าเด็กพูดได้ 2 คำ เช่น “กินข้าว” “หาแม่” ให้ผู้ฝึกขยาย คำพูดของเด็กให้เป็น 3 คำ “ไปกินข้าว” “ไปหาแม่” แล้วให้ เด็กพูดตาม 3. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง พูด 3 คำให้เด็กฟังบ่อยๆ เช่น “อยากกินนม” “ขอบอลห้อย” แล้วให้เด็กพูดตาม หรืออ่าน หนังสือนิทานประกอบภาพให้เด็กฟัง และถามเกี่ยวกับเรื่อง ราวในหนังสือให้เด็กตอบเป็นวลีที่ประกอบด้วยคำ 3 คำ
18	36	พูดเป็นประโยคให้คนที่ไม่คุ้นเคยฟังรู้เรื่องได้ ประมาณครึ่งหนึ่ง 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตขณะประเมิน หรือชวนเด็กคุย เรื่องที่เด็กสนใจ เกณฑ์ผ่าน เด็กพูดให้คนที่ไม่คุ้นเคยฟังได้เข้าใจชัดเจน ประมาณครึ่งหนึ่งของเรื่องราวที่พูดคุยได้	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. หากเด็กยังพูดไม่ชัดให้ผู้ฝึกบริหารกล้ามเนื้อปาก ลิ้น ร่วมกับ การออกเสียง โดยฝึกพูดชุด 3 พยางค์ ได้แก่ มามูมี ปาปูปี ตาตุติ กาภูกี ปาตากา แต่ละชุดพยางค์ให้ฝึก 10 ครั้ง โดยฝึก อย่างน้อย 5 รอบต่อวัน 2. เมื่อเด็กพูดได้ ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองกระตุ้นให้ เด็กพูดประโยคหรือเล่าเรื่องต่างๆ ตามสถานการณ์ในชีวิต ประจำวัน

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
19	36	ร้องเพลง/ท่องบทสวดได้ (ไม่จำเป็นต้องจบเพลง) 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็ก ร้องเพลง/ท่องบทสวดอะไรได้บ้าง” 2. ผู้ประเมินให้เด็กร้องเพลงที่ให้ฟัง เกณฑ์ผ่าน เด็กร้องเพลง/ท่องบทสวดได้เกือบจบ อาจลืม หรือร้องผิดไม่เกิน 1 ใน 4 ของเพลง	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกเริ่มต้นฝึกจากร้องเพลงสำหรับเด็กที่เป็นคำง่ายๆ หรือ เพลงที่กำลังเป็นที่นิยมในขณะนั้นให้ฟังบ่อยๆ 2. ผู้ฝึกร้องให้เด็กฟังทีละท่อน แล้วกระตุ้นให้เด็กร้องตาม หยุดเว้นวรรคเพื่อให้เด็กร้องต่อ 3. ถ้าเด็กร้องไม่ได้ ให้ผู้ฝึกร้องท่อนนั้นซ้ำ ทำบ่อยๆ จนเด็ก ร้องตามได้ 4. ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ร่วมร้องเพลงกับเด็กบ่อยๆ อาจทำท่าทางประกอบเพื่อให้เด็กสนุกสนาน
20	42	ตอบคำถามเกี่ยวกับประโยชน์ของสิ่งของได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินถามเด็กว่า “ถ้วยเอาไว้ทำอะไร” “ดินสอเอาไว้ทำอะไร” “เก้าอี้เอาไว้ทำอะไร” เกณฑ์ผ่าน เด็กอธิบายประโยชน์ของการใช้สิ่งของได้ทั้ง 3 อย่าง เช่น “ถ้วยเอาไว้ใส่ข้าว” “ดินสอเอาไว้เขียน” “เก้าอี้เอาไว้นั่ง”	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกบอกประโยชน์ของสิ่งของ/เครื่องใช้ในบ้านให้เด็กฟัง 2. ผู้ฝึกถามถึงประโยชน์ของสิ่งของ/เครื่องใช้ ให้เด็กตอบ ถ้า เด็กตอบไม่ได้ ให้ผู้ฝึกบอกประโยชน์ของสิ่งของนั้นซ้ำอีกครั้ง โดยให้เด็กพูดต่อประโยค เช่น “แก้วน้ำมีไว้ใส่น้ำ” “แก้วน้ำมีไว้..” กระตุ้นให้เด็กพูด “น้ำ” และค่อยๆ ลดคำในประโยคลง จนเด็กตอบได้เองทั้งประโยค 3. ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง กระตุ้นให้เด็กตอบคำถาม เกี่ยวกับประโยชน์ของสิ่งของต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
21	42	ถามคำถามและตอบคำถามได้ 4 แบบ เช่น “ใคร” “อะไร” “ที่ไหน” “ทำไม” 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินสังเกตขณะเด็กเล่นของเล่นหรือประเมินทักษะอื่น 2. ถ้าเด็กไม่ถามคำถาม ให้ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า เด็กเคย “ถาม” คำถามเหล่านี้หรือไม่ 3. ผู้ประเมินถามเด็ก เช่น “นี่ใคร” “แม่ทำอะไร” เป็นต้น 4. ถ้าเด็กไม่ตอบคำถามให้ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า เด็กตอบคำถาม “ใคร” “อะไร” “ที่ไหน” “ทำไม” ได้หรือไม่ เกณฑ์ผ่าน เด็กถามและตอบคำถามได้ 4 แบบ ได้แก่ “ใคร” “อะไร” “ที่ไหน” “ทำไม”	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกตั้งคำถามโต้ตอบกับเด็กในชีวิตประจำวัน เช่น - ชี้ไปที่คุณตา แล้วถามว่า “นี่ใครนะ” - ชี้ไปที่คุณพ่อ แล้วถามว่า “พ่อทำอะไรอยู่นะ” - ขณะที่พ่อไม่อยู่ ถามว่า “พ่ออยู่ที่ไหนนะ” - เมื่อต้องการเหตุผล ถามว่า “ทำไมหนูไม่ดื่มนม” “ทำไมไม่นอน” 2. ผู้ฝึกให้เด็กถามคำถาม เช่น “ใคร อะไร ที่ไหน ทำไม” บ่อยๆ ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน
22	48	พูดติดต่อกันอย่างน้อย 3 คำ ที่มีความหมาย เหมาะสมกับโอกาสและสถานการณ์ได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกต หรือถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่าเด็กสามารถพูดเกี่ยวกับคำพูด 5 ความหมายต่อไปนี้ได้หรือไม่ ได้แก่ 1. การบอกเล่า เช่น “หนูไปก่อนนะค่ะ” 2. การทักทาย เช่น “สวัสดีค่ะแม่”	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนให้เด็กพูดในโอกาสต่างๆ โดยผู้ฝึกพูดให้เด็กฟังเป็นตัวอย่าง แล้วบอกให้เด็กพูดตาม เช่น - สอนให้เด็กยกมือไหว้ และกล่าวขอบคุณทุกครั้งที่ได้รับของจากผู้ใหญ่ “ขอบคุณค่ะ/ครับ” - สอนให้เด็กยกมือไหว้ และกล่าวสวัสดีเมื่อพบผู้ใหญ่หรือแขกของพ่อแม่ ผู้ปกครองมาเยี่ยมที่บ้าน “สวัสดีค่ะ/ครับ” (ชื่อ/สรรพนาม)

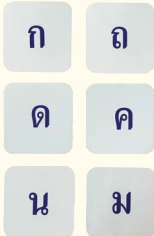
ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			3. การขอบคุณ เช่น “ขอบคุณค่ะคุณครู” 4. การขอโทษ เช่น “หนูขอโทษค่ะพี่” 5. การแสดงความคิดเห็น เช่น “หนูว่าอันนี้สวยกว่า” เกณฑ์ผ่าน เด็กพูดติดต่อกันได้ 3 คำ ได้ครบทั้ง 5 ความหมาย เหมาะสมกับโอกาสและสถานการณ์	- สอนให้เด็กกล่าวคำขอโทษทุกครั้งที่ทำผิด “ขอโทษค่ะ/ครับ” “(....)” - กระตุ้นให้เด็กพูดแสดงความคิดเห็นด้วยคำถาม เช่น “หนูว่าอันนี้เป็นอย่างไร” - สอนให้เด็กบอกเล่า เช่น “หนูไปก่อนนะค่ะ” 2. ผู้ฝึกสอนเด็กหากเด็กลืมกล่าวคำขอบคุณ สวัสดี ขอโทษ และบอกเล่าทุกครั้ง และพ่อแม่ควรพูดเป็นตัวอย่างให้เด็กฟังบ่อยๆ
23	48	พูดคำติดต่อกัน 3 คำ ที่บอกถึงคุณสมบัติของ สิ่งของเกี่ยวกับลักษณะ สี และขนาด 	อุปกรณ์ 1. ซ้อนขนาดใหญ่-เล็ก 2. ลูกบอลยางป๊อป 3. ลูกปิงปอง 4. ก้อนไม้สีแดง 1 ก้อน ก้อนไม้สีเหลือง 1 ก้อน (ก้อนไม้ขนาดต่างกัน) ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินนำอุปกรณ์วางตรงหน้าเด็ก พูดเป็นตัวอย่างให้เด็ก เช่น “ซ้อนคันใหญ่” “ก้อนไม้สีแดง” 2. ชี้ (.....) แล้วบอกให้เด็กอธิบายลักษณะ เกณฑ์ผ่าน เด็กสามารถพูดคำติดต่อกัน 3 คำ บอกคุณสมบัติต่างๆ 3 อย่างเกี่ยวกับ ลักษณะ สี และขนาด เช่น “ก้อนไม้สีแดง” “ซ้อนคันเล็ก” “ลูกบอลใหญ่” “ก้อนไม้เป็นสีเหลือง” “ปิงปองมันกลม”	อุปกรณ์ 1. ซ้อน ขนาดใหญ่-เล็ก 2. ลูกบอลยางป๊อป 3. ลูกปิงปอง 4. ก้อนไม้สีแดง 5. ก้อนไม้สีเหลือง แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนเด็กในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับ ลักษณะ สี และขนาด เช่น - ขณะรับประทานอาหารบอกเด็กว่า “ซ้อนมีสีขาว มีด้ามจับยาวๆ นะลูก” - ขณะแต่งตัว บอกเด็กว่า “เสื้อหนูตัวเล็ก เสื้อแม่ตัวใหญ่” 2. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้สอนเด็กเกี่ยวกับลักษณะ สี และขนาดของสิ่งของที่อยู่ในชีวิตประจำวัน

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
24	54	พูดคำที่มีความหมายตรงข้ามได้ 6 คำ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีการประเมิน 1. ผู้ประเมินถามเด็ก โดยใช้รูปแบบของคำถาม เช่น “ไฟร้อน แต่ว่าน้ำแข็ง...” 2. ผู้ประเมินถามเด็กโดยเปลี่ยนชนิดของคำตรงข้าม เช่น “กลางวัน/กลางคืน” “แข็ง/นุ่ม” “หนัก/เบา” “ใหญ่/เล็ก” “ยาว/สั้น” “เร็ว/ช้า” “ดัง/เบา” “สูง/ต่ำ” เกณฑ์ผ่าน เด็กพูดคำที่มีความหมายตรงข้ามได้อย่างน้อย 6 คำ	อุปกรณ์ - ก้อนหินกับก้อนสำลี - น้ำเย็นกับน้ำร้อน - ขวดใส่ทรายกับขวดเปล่า แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกเตรียมสิ่งของที่มีลักษณะตรงข้ามกันให้เด็กดูหรือสัมผัส พร้อมอธิบาย เช่น ก้อนหินกับก้อนสำลี ให้เด็กจับบอกว่า “ก้อนหินแข็ง สำลีนุ่ม” 2. ผู้ฝึกอธิบายสิ่งของต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็กถึงลักษณะตรงข้ามของสิ่งของเหล่านั้น พร้อมกับกระตุ้นถามให้เด็กตอบบ่อยๆ จนเด็กสามารถตอบได้เอง เช่น “ไฟร้อน น้ำแข็ง.....” และ “น้ำแข็งเย็น ไฟ.....” เป็นต้น
25	54	ตอบคำถามได้ถูกต้องเมื่อถามว่า “ถ้ารู้สึกร้อน / ไม่สบาย / หิว” จะทำอะไร 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีการประเมิน ผู้ประเมินถามเด็กว่า “ถ้าหนูรู้สึกร้อน หนูจะอย่างไร” “ถ้าหนูไม่สบาย หนูจะอย่างไร” “ถ้าหนูหิว หนูจะอย่างไร”	อุปกรณ์ หนังสือ/ภาพประกอบเหตุการณ์ต่างๆ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกอธิบายรูปภาพในหนังสือให้เด็กฟัง เช่น - รูปภาพเด็กเปิดพัดลมหรือรูปเด็กอาบน้ำ แสดงว่าร้อน - รูปเด็กกินยาหรือรูปเด็กกำลังให้หมอตรวจ แสดงว่าป่วย - รูปเด็กกินข้าว แสดงว่าหิวข้าว

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			เกณฑ์ผ่าน เด็กตอบถูก 2 ใน 3 คำถาม “ร้อน ตอบว่า อาบน้ำ เปิดพัดลม” เป็นต้น “ไม่สบาย ตอบว่า ไปนอน ไปหาหมอ กินยา” เป็นต้น “หิว ตอบว่า กินข้าว กินขนม” เป็นต้น	2. ผู้ฝึกถามคำถามเด็กเกี่ยวกับรูปภาพในหนังสือ ถ้าเด็กตอบไม่ได้ให้ผู้ฝึกพูดอธิบาย เช่น - “ถ้าหนูร้อน หนูต้องไปอาบน้ำ / เปิดพัดลม” - “ถ้าหนูปวดหัว หนูก็ต้องทานยา / ไปหาหมอ” - “ถ้าหนูหิวข้าว หนูต้องไปกินข้าว” เป็นต้น 3. ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกเด็กในชีวิตประจำวัน เมื่อเด็กมาบอกความต้องการ เช่น หิว ร้อน ปวดหัว ให้ผู้ฝึกถามเด็กว่า “แล้วหนูจะอย่างไร” เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดบอกวิธีการแก้ปัญหา
26	60	พุดเล่าได้ว่าทำอะไร เมื่อวานนี้/วันนี้ ‘เมื่อวานนี้ หนูทำอะไร’ ‘ไปเที่ยวสวนสัตว์’	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองถึงกิจกรรมว่า “เด็กทำอะไรบ้างวันนี้ หรือเมื่อวานนี้” 2. ผู้ประเมินถามเด็กว่า “เมื่อวานนี้หนูทำอะไรบ้าง/วันนี้หนูทำอะไรบ้าง” เกณฑ์ผ่าน เด็กพุดเล่าได้ว่าทำอะไร เมื่อวานนี้/วันนี้ อย่างน้อย 1 กิจกรรม	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กได้ทำในวันนี้ในช่วงระยะเวลา/เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่นาน 2. ผู้ฝึกถาม “วันนี้หรือเมื่อวานนี้ทำอะไรบ้าง” ให้เด็กตอบ ถ้าเด็กจำไม่ได้ให้ผู้ฝึกลำดับเหตุการณ์ในแต่ละวัน เช่น ตื่นนอน อาบน้ำ ล้างหน้าแปรงฟัน แต่งตัว ทานข้าว ไปโรงเรียน เป็นต้น จากนั้นถามให้เด็กตอบ จนเด็กพุดเล่าได้เองว่าทำอะไรบ้าง เมื่อวานนี้/วันนี้ 3. ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง พูดคุยและถามทบทวนถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทุกวัน

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
27	60	สลับกันพูดคุยแสดงความคิดเห็นและรับฟังเพื่อนหรือคนอื่นในกลุ่มได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินสังเกตว่าเด็กสามารถพูดคุยกับเพื่อนโดยสลับกันพูดได้หรือไม่ 2. ถ้าไม่สามารถสังเกตได้ให้สอบถามพ่อแม่ผู้ปกครองว่า “เด็กสามารถพูดคุยกับเพื่อนโดยสลับกันพูดได้หรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กสลับกันพูดโต้ตอบและรับฟังเพื่อนหรือคนอื่นในกลุ่มได้	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกให้เด็กมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เช่น ผู้ฝึกถาม “วันนี้เราจะกินอะไรกันดี” “วันนี้เราจะไปเที่ยวไหน” 2. ถ้าเด็กพูดแทรก ให้ผู้ฝึกบอกเด็กว่า “หนูรอก่อนนะ....ขอพูดให้จบก่อน แล้วหนูค่อยพูดต่อ” ทำทุกครั้งที่เด็กพูดแทรก 3. ผู้ฝึกจัดกลุ่มเล่นิทาน โดยฝึกถามคำถามให้เด็กแสดงความคิดเห็น ยกมือก่อนตอบ ใครยกมือทีหลังต้องรอ ถ้าเด็กแย่งกันพูด บอกให้เด็กรอ และผลัดกันพูดทีละคน
28	66	อธิบายคุณสมบัติของสิ่งของได้อย่างน้อย 6 ชนิด “บ้านหนูเป็นอย่างไร” “มีหลังคาเป็นสามเหลี่ยม มีหน้าต่าง ประตู”	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินถามเด็กด้วย คำถามปลายเปิด เช่น “...เป็นอย่างไร” ให้อธิบายถึงสิ่งของ 6 ชนิด ได้แก่ บ้าน บอล โต๊ะ ส้ม จาน หมา เกณฑ์ผ่าน เด็กอธิบายคุณสมบัติของสิ่งของได้ อย่างน้อย 1 คุณสมบัติ (การใช้ รูปร่าง ส่วนประกอบ ลักษณะทั่วไป) ถูกต้องทั้ง 6 ชนิด เช่น - บ้าน เป็นที่อยู่อาศัย มีหลังคา ทำจากไม้ มี 2 ชั้น - บอล ใช้เตะ ใช้โยน เป็นลูกกลมๆ - โต๊ะ ทำจากไม้ ไว้วางของ ไว้นั่งเรียนหนังสือ - ส้ม เป็นผลไม้ มีรสเปรี้ยว/หวาน มีสีส้ม - จาน ไว้ใส่ข้าว กลมๆ แบนๆ ทำจากกระเบื้อง - หมา เป็นสัตว์ มี 4 ขา เหาได้	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกอธิบายคุณสมบัติของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวจากของจริงหรือรูปภาพให้เด็กฟังบ่อยๆ เช่น “จานมีลักษณะแบน ทำจากพลาสติก หรือกระเบื้องเอาไว้ใส่อาหาร” “ลูกบอลมีลักษณะกลมๆ มีสีหลายสีทำจากพลาสติกหรือหนังเอาไว้โยน/เตะ” เป็นต้น 2. ผู้ฝึกให้เด็กตอบคำถามเกี่ยวกับคุณสมบัติของสิ่งของต่างๆ จนเด็กสามารถตอบได้เอง 3. ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง พูดคุยและถามทบทวนถึงคุณสมบัติของสิ่งของต่างๆ ที่อยู่รอบตัว

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
29	66	บอกประเภทของสิ่งของได้ 3 หมวด ได้แก่ สัตว์ เสื้อผ้า อาหาร 	อุปกรณ์ ชุดภาพสิ่งของ 3 หมวด ได้แก่ สัตว์ เสื้อผ้า อาหาร - หมวดสัตว์ ได้แก่ ช้าง หมา วัว ไก่ - หมวดเสื้อผ้า ได้แก่ เสื้อ หมวก ชุดกระโปรง กางเกง - หมวดอาหาร ได้แก่ ปลาทอด ข้าว ผัดผักรูปไข่ดาว ขั้นตอน/วิธีประเมิน - ผู้ประเมินนำรูปภาพชุดแรกให้เด็กดูแล้วถามว่า “รูปภาพทั้งหมดนี้เป็นอะไร” - ถามต่อในรูปภาพชุดที่ 2 และ 3 เกณฑ์ผ่าน เด็กบอกประเภทสิ่งของได้ถูกต้องทั้ง 3 ประเภท (สัตว์ เสื้อผ้า อาหาร)	อุปกรณ์ ชุดภาพสิ่งของ 3 หมวด ได้แก่ สัตว์ เสื้อผ้า อาหาร แนวทางปฏิบัติ - ผู้ฝึกสอนอธิบายความหมายของคำว่า สัตว์ เสื้อผ้า อาหาร พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย - ผู้ฝึกสอนให้เด็กรู้จักแยกแยะหมวดหมู่สิ่งของต่างๆ จากรูปภาพ หรือวัสดุจริง เช่น หมวดเสื้อผ้า ได้แก่ อะไรบ้าง หมวดสัตว์ได้แก่ อะไรบ้าง หมวดอาหารได้แก่ อะไรบ้าง - ผู้ฝึกหยิบสิ่งของแต่ละหมวดมาแล้วถามเด็กว่า “ทั้งหมดนี้เป็นอะไร” - ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกบ่อยๆ จนเด็กสามารถแยกประเภทสิ่งของได้เองเพิ่มขึ้น

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
30	72	พูดหรือเล่าเรื่องโดยใช้คำสันธานเชื่อมประโยคได้ เช่น ที่ / ซึ่ง / กับ / และ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินสังเกตขณะประเมิน 2. ผู้ประเมินถามเด็กว่า “หนูทำอะไรบ้างก่อนมาโรงเรียน” 3. หากเด็กไม่เล่าเรื่อง ให้ถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กใช้คำสันธานเชื่อมประโยคอะไรได้บ้าง” โดยสามารถยกตัวอย่างให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้ เกณฑ์ผ่าน เด็กพูดหรือเล่าเรื่องโดยใช้คำสันธานเชื่อมประโยคได้อย่างน้อย 1 คำ เช่น ที่ / ซึ่ง / กับ / และ	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกพูดกับเด็กในสถานการณ์ต่างๆ โดยใช้คำสันธานเชื่อมประโยค เช่น ขณะเล่นตุ๊กตาผู้ฝึก บอกเด็กว่า “หนูเล่นตุ๊กตากับบอล” 2. ผู้ฝึกกระตุ้นให้เด็กพูดเองโดยการตั้งคำถามให้เด็กตอบ เช่น ถามว่า “หนูกำลังทำอะไร” 3. ถ้าเด็กตอบโดยไม่มีคำสันธานเชื่อมประโยค ผู้ฝึกให้เด็กพูดบ่อยๆ จนเด็กใช้คำสันธานพูดเชื่อมประโยคได้ 4. ผู้ฝึกแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกบ่อยๆ จนเด็กสามารถใช้สันธานเชื่อมประโยคได้
31	72	อ่านพยัญชนะได้ถูกต้อง ก ถ / ด ค / น ม และอ่าน คำง่ายๆ ได้ถูกต้อง 	อุปกรณ์ 1. บัตรคำพยัญชนะ 3 ชุด 1.1 ก และ ถ 1.2 ด และ ค 1.3 น และ ม 	อุปกรณ์ 1. บัตรคำพยัญชนะ 3 ชุด 1.1 ก และ ถ 1.2 ด และ ค 1.3 น และ ม 2. บัตรคำ ได้แก่ ขา ตา หู พ่อ แม่ บ้าน หมา

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			2. บัตรคำ ได้แก่ ขา ตา หู พ่อ แม่ บ้าน หมา ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินเลือกบัตรพยัญชนะมาทีละคู่แล้วบอกให้เด็กอ่าน 1.1 ก และ ฅ 1.2 ด และ ค 1.3 น และ ม 2. ผู้ประเมินให้เด็กอ่าน บัตรคำ ดังต่อไปนี้ ขา ตา หู พ่อ แม่ บ้าน หมา เกณฑ์ผ่าน เด็กอ่านพยัญชนะได้ 5 ตัว และอ่านคำได้ 3 คำ	3. บัตรคำ ก.ไก่ – ก้อย – กบ – กางเกง ฅ.ฅง – ฅัก – ฅอย – ฅือ ด.เด็ก – ดำ – ดู – เดิน ค.คน – คิ้ว – ค้อน – ครู น.หนู – นิ้ว – น้ำ – นิ่ง ม.ม้า – มอง – มอด – ไม้ 4. หนังสือนิทานสำหรับเด็ก แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกเลือกคำที่ต้องการให้เด็กพูดและกระตุ้นให้เด็กออกเสียงตาม เช่น ก.ไก่ – ก้อย – กบ – กางเกง ฅ.ฅง – ฅัก – ฅอย – ฅือ ด.เด็ก – ดำ – ดู – เดิน ค.คน – คิ้ว – ค้อน – ครู น.หนู – นก – นิ้ว – น้ำ – นิ่ง ม.ม้า – แมว – มอง – มอด – ไม้ 2. ผู้ฝึกชวนเด็กอ่านนิทาน/บัตรภาพบ่อยๆ เพื่อฝึกให้เด็กออกเสียง 3. เมื่อเด็กพูดได้ดีแล้ว ผู้ฝึกเพิ่มคำศัพท์ให้เด็กมากขึ้น 4. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกเด็กอ่านหนังสือนิทานสำหรับเด็กหรือหนังสือที่เด็กสนใจบ่อยๆ จนเด็กสามารถอ่านพยัญชนะและสะกดคำได้

การประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ

ทักษะด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (Personal and Social Skills : PS) มี 31 ข้อ

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
1	2	มองจ้องหน้า สบตา ยิ้ม หรือส่งเสียงตอบโต้ เมื่อผู้ทดสอบแตะต้องตัว และพูดคุยด้วย 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินอุ้มเด็กหรือจัดเด็กให้อยู่ในท่านอนหงาย โดยใบหน้าผู้ประเมินห่างจากหน้าเด็กประมาณ 30 ซม. 2. ผู้ประเมินพูดคุยและยิ้มกับเด็ก เกณฑ์ผ่าน เด็กมองหน้า ยิ้ม หรือส่งเสียงตอบผู้ประเมินนาน 1-2 วินาที	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกนั่งชันเข่าทั้งสองข้าง จัดให้เด็กนอนหงายบนหน้าขาหรือทำอื่นที่เหมาะสม โดยใบหน้าผู้ฝึกห่างจากใบหน้าเด็กประมาณ 20-30 ซม. 2. ผู้ฝึกเรียกชื่อเด็ก เมื่อเด็กมองให้พูดคุยทำเสียงสูงต่ำ ยิ้มให้เด็ก ทำตาโตและทำตาหยีให้เด็กสนใจ เมื่อเด็กมองหน้าผู้ฝึกแล้วให้ชมเชยและยิ้มให้เด็ก
2	4	ยิ้มทักทายคนคุ้นเคยได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตขณะอยู่กับเด็กหรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กยิ้มทักคนที่คุ้นเคยก่อนได้หรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กยิ้มทักพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือคนที่คุ้นเคยก่อนได้	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกจัดให้เด็กนอนหงายบนหน้าขาหรือตักผู้ฝึก หรือทำอื่นที่เหมาะสม 2. ผู้ฝึกเรียกชื่อเด็กเมื่อเด็กมองสบตา ให้พูดคุยแตะต้องตัวเด็ก รอให้เด็กยิ้มหรือส่งเสียงตอบ แล้วจึงชมเชย ถ้าเด็กไม่ยิ้มได้ตอบให้สัมผัสหยอกล้อกับเด็ก

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
3	6	จ้องมองหรือร้องไห้เมื่อเห็นคนแปลกหน้า 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน สังเกตเด็กขณะประเมิน เกณฑ์ผ่าน เด็กจ้องมองหรือร้องไห้ทันทีเมื่อเห็นคนแปลกหน้า	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองพาเด็กไปพบเจอสิ่งแวดล้อมที่แปลกใหม่ รวมถึงคนแปลกหน้า ถ้าเด็กไม่มองหรือไม่สนใจคนแปลกหน้า ผู้ฝึกพูดคุยชักชวนและช่วยประคองหน้าเด็กให้หันไปมอง 2. เมื่อเด็กแสดงท่าทางกลัวหรือร้องไห้ให้อุ้มเด็กและปลอบโยน เช่น “ไม่ต้องกลัวนะ” พร้อมทั้งอธิบายให้เด็กเข้าใจว่าบุคคลนั้นเป็นใคร
4	8	เล่นจ๊ะเอ๋ได้ 	อุปกรณ์ ผ้าขนาด 30 x 30 ซม. มีรูอยู่ตรงกลาง ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินเรียกชื่อเด็ก เมื่อเด็กมองหน้า 2. ผู้ประเมินใช้ผ้าที่เตรียมไว้บังหน้าตนเอง 3. ผู้ประเมินโผล่หน้าด้านเดียวกัน 2 ครั้ง พร้อมพูดว่า “จ๊ะเอ๋” ครั้งที่ 3 ไม่โผล่หน้าแต่ให้พูดคำว่า “จ๊ะเอ๋” แล้วให้ผู้ประเมินมองผ่านรูผ้า ว่าเด็กจ้องด้านที่ผู้ประเมินเคยโผล่หน้าออกไปได้หรือไม่ เกณฑ์ผ่าน เด็กจ้องมองตรงที่ผู้ประเมินเคยโผล่หน้าหรือเด็กรู้จักซ่อนหน้าเล่นจ๊ะเอ๋กับผู้ประเมิน	อุปกรณ์ 1. กระดาษ / ผ้าขนาด 30 X 30 ซม. มีรูอยู่ตรงกลาง 2. เสื้อ / ผ้าอ้อม / ผ้าเช็ดตัว / ผ้าเช็ดหน้า แนวทางปฏิบัติ 1. จัดเด็กนั่งหันหน้าเข้าหาผู้ฝึก โดยผู้ปกครองนั่งอยู่ด้านหลังเด็ก 2. ผู้ฝึกใช้แผ่นกระดาษ / เสื้อ / ผ้าอ้อม / ผ้าเช็ดตัว / ผ้าเช็ดหน้า ปิดหน้าเล่นจ๊ะเอ๋กับเด็ก โดยโผล่หน้าไปด้านใดด้านหนึ่ง 2 ครั้ง พร้อมพูดว่า “จ๊ะเอ๋” 3. ครั้งที่ 3 ไม่โผล่หน้า แต่ให้พูดว่า “จ๊ะเอ๋” แล้วสังเกตว่าเด็กจ้องมองด้านที่ผู้ฝึกเคยโผล่หน้าออกไปหรือไม่ ถ้าเด็กไม่จ้องมองให้ผู้ฝึกประคองหน้าเด็กให้มองไปด้านที่ผู้ฝึกเคยโผล่หน้า 4. ผู้ฝึกผลัดเปลี่ยนไปปิดหน้าเด็กบ้างพร้อมถามว่า “น้อง..... อยู่ไหน” ฝึกเล่นบ่อยๆ จนเด็กรู้จักดึงแผ่นกระดาษ / เสื้อ / ผ้าอ้อม / ผ้าเช็ดตัว / ผ้าเช็ดหน้าที่ปิดหน้าออกจากหน้าตนเองและหันมาผู้ฝึกได้

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
5	10	ใช้นิ้วหยิบอาหารกินได้ 	อุปกรณ์ อาหารชิ้นเล็กๆ เช่น ผลไม้ชิ้นเล็กๆ ขนมปังกรอบ ขนมผิงขนาด 1 ซม. ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตเด็กขณะกำลังกินอาหารหรือ ถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง เกณฑ์ผ่าน เด็กใช้นิ้วหยิบอาหารกินได้	อุปกรณ์ อาหารชิ้นเล็กๆ เช่น ขนมปังกรอบ คุกกี้ ขนมผิง ผลไม้ ฯลฯ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกเลือกอาหารที่เด็กชอบ และหยิบง่ายขนาดพอคำ เช่น คุกกี้ ขนมปังกรอบ ขนมผิง ฯลฯ 2. ผู้ฝึกหยิบอาหารใส่ปากเคี้ยว และบอกเด็กว่า “อร่อยจัง” เชิญชวนให้เด็กหยิบใส่ปาก ถ้าเด็กไม่หยิบผู้ฝึกหยิบใส่ปากเด็กให้ชิมก่อนเพื่อให้เกิดความสนใจ 3. ผู้ฝึกบอกให้เด็กใช้นิ้วหยิบอาหารชิ้นเล็กๆ เข้าปาก อาจช่วยจับนิ้วเด็กในระยะแรกๆ แล้วค่อยๆ ปลอ่ยให้เด็กใช้นิ้วหยิบจนเด็กหยิบเองได้
6	12	เล่นสิ่งของได้ตามหน้าที่ 	อุปกรณ์ แก้วน้ำ / แปรงสีฟัน / หวี / ช้อน / ถ้วย ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินส่งของใช้ให้เด็กที่ละชิ้น เช่น แก้วน้ำ แปรงสีฟัน หวี ช้อน และถ้วย แล้วสังเกตการเล่นของเด็ก เกณฑ์ผ่าน เด็กใช้สิ่งของได้ตามหน้าที่อย่างน้อย 1 อย่าง เช่น ยกแก้วหรือช้อนมาที่ปาก ใช้หวีหวิ้ม เป็นต้น	อุปกรณ์ 1. ตุ๊กตา 2. แก้วน้ำ / แปรงสีฟัน / หวี / ช้อน / ถ้วย แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกอธิบายถึงหน้าที่ของสิ่งของ และสาธิตการใช้สิ่งของนั้นทีละชิ้น ให้เด็กดู 2. ผู้ฝึกเรียกชื่อเด็กพร้อมกับส่งของใช้ให้เด็กทีละชิ้น ชวนให้เด็กเล่น เช่น ส่งแก้วน้ำให้เด็ก แล้วพูดกับเด็กว่า “หิ้วน้ำทำยังงี้ดิเนะ” ส่งหวีให้เด็กแล้วพูดว่า “น้องมมย่งแล้วทำยังงี้ดี” ส่งช้อนให้เด็กแล้วพูดว่า “หนูใช้ช้อนทำอะไรนะ” ถ้าเด็กทำไม่ได้บอกเด็กซ้ำและจับมือเด็กทำ ลดความช่วยเหลือจนเด็กทำได้เอง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
				3. ผู้ฝึกเรียกชื่อเด็กส่งพร้อมกับส่งของใช้ให้เด็กทีละชิ้น ชวนเด็กเล่นกับตุ๊กตา โดยบอกว่า “ใช้หัวหัวผมตุ๊กตากันนะ” “ใช้ซอมน้ำป้อนข้าวตุ๊กตา” “ใช้แก้วน้ำป้อนน้ำให้ตุ๊กตาดื่มน้ำ” อาจช่วยจับมือเด็กทำในระยะแรกๆ แล้วค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลงจนเด็กเล่นได้เอง
7	12	กลิ้งหรือผลักลูกบอลได้ 	อุปกรณ์ ลูกบอลเส้นผ่านศูนย์กลาง 20 ซม. ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินจัดเด็กให้นั่งตรงข้ามกับผู้ประเมิน ระยะห่างประมาณ 60 ซม. 2. ผู้ประเมินกลิ้งหรือผลักลูกบอลไปให้เด็กและบอกให้เด็กกลิ้งหรือผลักลูกบอลกลับมาให้ผู้ประเมิน เกณฑ์ผ่าน เด็กกลิ้งหรือผลักลูกบอลกลับมาในทิศทางที่ผู้ประเมินอยู่ได้ 3 ใน 5 ครั้ง	อุปกรณ์ ลูกบอล แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกจัดเด็กให้นั่งกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ฝึกนั่งอยู่ด้านตรงข้ามกับเด็กในระยะห่าง 60 ซม. 2. ผู้ฝึกบอกพ่อแม่ ผู้ปกครองให้จับมือเด็กผลักหรือกลิ้งลูกบอลมาหาผู้ฝึกที่นั่งอยู่ด้านตรงข้าม ทำซ้ำบ่อยๆ ลดความช่วยเหลือลงจากจับมือเด็กเป็นแตะข้อศอก จนเด็กทำได้เอง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
8	15	เลียนแบบการทำงานบ้าน 	อุปกรณ์ อุปกรณ์ทำความสะอาดบ้าน เช่น ไม้กวาด ที่ตักผง ผ้าเช็ดพื้น (ในขนาดที่เหมาะสมกับเด็ก) ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า เด็กเลียน แบบการทำงานบ้านได้หรือไม่ เช่น กวาดบ้าน เช็ดโต๊ะ ถูพื้น เกณฑ์ผ่าน เด็กเลียนแบบการทำงานบ้าน อย่างน้อย 1 อย่าง	อุปกรณ์ ไม้กวาด ที่ตักผง ผ้าเช็ดพื้น แนวทางปฏิบัติ ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกเด็กในสถานการณ์จริง โดย ทำเป็นตัวอย่างและชวนเด็กทำ รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์และ งานที่เหมาะสมกับเด็ก เช่น ไม้กวาด ที่ตักผง ผ้าเช็ดพื้น หรือสิ่ง อื่นๆ ที่เหมาะสมกับเด็ก ให้เด็กกวาดบ้าน ถูบ้าน เช็ดเก้าอี้ เป็นต้น
9	15	เด็กร่วมมือในการแต่งตัว โดยการยกแขน ยกขา 	อุปกรณ์ เสื้อ กางเกง ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินสังเกตขณะใส่หรือถอดเสื้อผ้าให้เด็ก 2. ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็ก สามารถช่วยยกแขน ขา ขณะใส่เสื้อผ้าหรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กยกแขน และขา ขณะใส่หรือถอดเสื้อผ้า	อุปกรณ์ เสื้อ กางเกง แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกบอกเด็ก พร้อมกับช่วยจับแขนสอดเข้าไปในแขนเสื้อ ขณะใส่เสื้อ หรือดึงแขนออกจากแขนเสื้อ ขณะถอดเสื้อให้เด็ก 2. ผู้ฝึกบอกเด็ก พร้อมกับช่วยยกขาใส่หรือยกขาออกจากขา กางเกง โดยอาจให้เด็กเกาะผู้ฝึก เพื่อช่วยในการทรงตัว 3. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองให้บอกเด็กยกแขน ขา ทุกครั้งขณะใส่หรือถอดเสื้อผ้าให้เด็ก

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
10	18	เล่นสิ่งของตามหน้าที่กับตุ๊กตาได้ 	อุปกรณ์ ตุ๊กตาผ้า หวี แปรงสีฟัน ถ้วย ช้อน แก้วน้ำ ขั้นตอน/วิธีประเมิน ยื่นของเล่นทั้งหมดให้เด็ก และสังเกตลักษณะการเล่นของเด็ก เกณฑ์ผ่าน เด็กเล่นสิ่งของตามหน้าที่กับตุ๊กตาได้อย่างน้อย 3 อย่าง เช่น ใช้หวีหวีผมตุ๊กตา ใช้ช้อนป้อนอาหารตุ๊กตา แปรงฟันให้ตุ๊กตา หมายเหตุ: ในกรณีที่มีข้อจำกัดทางวัฒนธรรมที่ไม่ให้เล่นกับตุ๊กตาค้น อาจประยุกต์ใช้บุคคลหรือตุ๊กตาแบบอื่นแทน	อุปกรณ์ ตุ๊กตาผ้า หวี แปรงสีฟัน ถ้วย ช้อน แก้วน้ำ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกนำอุปกรณ์มาเล่นเป็นตัวอย่างให้เด็กดู เช่น เอาหวีมาหวีผมตุ๊กตา เอาช้อนมาทำท่าตักอาหารป้อนใส่ปาก และเอาแปรงสีฟันมาทำท่าแปรงฟันตุ๊กตา เป็นต้น 2. ผู้ฝึกส่งอุปกรณ์ให้เด็กเล่นเองทีละชิ้น โดยบอกให้เด็กเล่นกับตุ๊กตา ถ้าเด็กยังทำไม่ได้ให้ผู้ฝึกจับมือเด็กทำ และค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลงจนเด็กทำได้เอง 3. เมื่อเด็กสามารถทำได้เอง ผู้ฝึกเพิ่มสิ่งของจนครบ 3 อย่าง 4. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง สอนเด็กใช้สิ่งของตามหน้าที่ โดยเริ่มจากสิ่งที่เด็กคุ้นเคย
11	18	เข้าไปเล่นอยู่ใกล้เด็กอื่น แต่ต่างคนต่างเล่น 	อุปกรณ์ ของเล่นต่างๆ หลากๆ อย่าง ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตการเล่นของเด็กร่วมกับเด็กอื่น หรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครอง เกณฑ์ผ่าน เด็กเข้าไปเล่นอยู่ใกล้กับเด็กอื่น แต่ต่างคนต่างเล่น และมองการเล่นของเด็กอื่นเป็นระยะ	อุปกรณ์ ของเล่นต่างๆ เช่น กล้อง ตุ๊กตาหลายๆ ตัว รถหลายๆ คัน ก้อนไม้หลายๆ ก้อน ดินน้ำมันหรือแป้งโดว์ ลูกบอล เป็นต้น แนวทางปฏิบัติ 1. ระยะแรกผู้ฝึกเล่นกับเด็กก่อนแล้วค่อยๆ ลูกออกไปหยิบของโดยยังพุดกับเด็กตลอด เพื่อให้เด็กเรียนรู้ว่าผู้ฝึกไม่ได้หายไปไหน แล้วกลับมา เมื่อเด็กเล่นจนเพลิน ผู้ฝึกค่อยๆ ขยับออกแต่ยังมีพุดกับเด็กบ้าง 2. ผู้ฝึกปล่อยให้เด็กเล่นของเล่นอยู่คนเดียวโดยมองดูอยู่ใกล้ๆ 3. ผู้ฝึกจัดให้เด็กวัยเดียวกัน 2-3 คนมานั่งเล่นด้วยกัน ให้ของเล่นมีเพียงพอ โดยให้กล้องใส่ของเล่นหลายๆ อย่างคนละกล่อง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
				4. ผู้ฝึกให้เด็กเลือกเล่นตามที่ได้แต่ละคนชอบ โดยในระยะแรกๆ ผู้ฝึกชักชวนให้เด็กสนใจการเล่นของเพื่อนก่อน 5. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง หาโอกาสให้เด็กได้เล่นร่วมกับเด็กคนอื่น ในวัยเดียวกันบ่อยๆ เช่น พาไปสวนสาธารณะ ไปพบญาติ หรือเพื่อนบ้านที่มีเด็กวัยเดียวกัน
12	21	ตึมน้ำจากแก้วและวางค้อนที่เดิมได้เองโดยไม่หก 	อุปกรณ์ แก้วพลาสติกใส่น้ำ / นม / น้ำผลไม้ ปริมาณ 1/4 แก้ว ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินวางแก้วตึมน้ำที่ใส่น้ำ / นม / น้ำผลไม้ ประมาณ 1/4 แก้ว ตรงหน้าเด็ก 2. ผู้ประเมินสังเกตขณะเด็กตึมน้ำ / นม / น้ำผลไม้ หรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครอง เกณฑ์ผ่าน เด็กยกแก้วขึ้นตึมน้ำและวางแก้วค้อนที่เดิม โดยไม่หก	อุปกรณ์ แก้วพลาสติกขนาดเล็กใส่น้ำ / นม / น้ำผลไม้ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกใส่น้ำในแก้วเล็กน้อยและประคองมือเด็กให้ยกแก้วขึ้นตึมน้ำ บอกเตือนเด็กให้เม้มปากค่อยๆ ตึมน้ำน้อยๆ แล้วประคองมือให้เด็กวางแก้วค้อนที่เดิม 2. ผู้ฝึกเพิ่มน้ำเป็น 1/4 หรือครึ่งแก้ว ฝึกเช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 1 จนเด็กเริ่มจับแก้วน้ำได้มั่นคงขึ้น ค่อยๆ ลดการช่วยเหลือจนเด็กยกแก้วน้ำตึมน้ำและวางแก้วค้อนที่เดิมได้เอง 3. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้ฝึกทุกวัน หรือทุกครั้งที่ได้กตึงตึมน้ำ / นม / น้ำผลไม้

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
13	21	ปกป้องสิ่งของเมื่อถูกแย่ง 	อุปกรณ์ ของเล่น เช่น ตุ๊กตา บอล รถ ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตขณะเด็กเล่น หรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครอง เกณฑ์ผ่าน เด็กปกป้องสิ่งของเมื่อถูกแย่ง เช่น ดึงของคืน ส่งเสียงหรือเอาของซ่อนไว้ข้างหลัง	อุปกรณ์ ของเล่น เช่น ตุ๊กตา รถ หนังสือนิทาน แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกจัดเด็กให้นั่งเล่นของเล่น ขณะเด็กกำลังเล่น ผู้ฝึกขอ หรือหยิบของเล่นที่เด็กถือหรือเล่นอยู่ ถ้าเด็กไม่มีท่าทีปกป้อง ของเล่น ให้บอกเด็กถึงของคืน หรือซ่อนของไว้ข้างหลัง หรือ พูดว่า “ของหนู” 2. ผู้ฝึกบอกวิธีปกป้องที่เหมาะสม เช่น ถ้าเด็กไม่ทำให้สอนเด็ก ดึงของคืน ซ่อนของไว้ข้างหลัง แสดงท่าทางโบกมือ หรือพูดว่า “ไม่ให้” หรือ “ของหนู” 3. ถ้าเด็กปกป้องสิ่งของด้วยวิธีที่ไม่เหมาะสม เช่น ตี กัด หยิก ผลัก ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้จับมือเด็ก พร้อมทั้งบอก วิธีที่เหมาะสมกับเด็ก
14	24	เล่นกับเด็กคนอื่นได้ โดยมีปฏิริยาโต้ตอบกันเป็น ครั้งคราว 	อุปกรณ์ ของเล่นหลายๆ อย่าง ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตการเล่นของเด็กร่วมกับเด็กอื่น 2-3 คน หรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครอง เกณฑ์ผ่าน เด็กมีปฏิริยาโต้ตอบกับเด็กอื่นอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยใช้คำพูดหรือท่าทางหรือทั้ง 2 อย่าง เช่น ยื่นของเล่นให้ / ยื่นของเล่นให้แล้วพูดว่า “ให้”	อุปกรณ์ ของเล่นหลายๆ อย่าง เช่น ตุ๊กตาหลายๆ ตัว รถหลายๆ คัน ก้อนไม้หลายๆ ก้อน ดินน้ำมันหรือแป้งโดว์ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก 2-3 คนเล่นด้วยกัน 2. ผู้ฝึกเป็นสื่อกลางในการเล่น เช่น แนะนำชื่อของเด็กให้ ทุกคนรู้จักกัน และชักชวนให้เด็กเล่นด้วยกัน ถ้าเด็กยังไม่มี ปฏิริยาโต้ตอบกัน ผู้ฝึกกระตุ้น โดยจัดสถานการณ์ให้มีการ แลกเปลี่ยน หรือร่วมกันทำกิจกรรม เช่น สลับกันต่อก้อนไม้ ปั้นแป้งโดว์ด้วยกัน หรือเล่นแข่งรถ ถ้าเด็กเล่นด้วยกันและยิ้ม พูดคุยกันให้กล่าวคำชมเชย

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
				3. ผู้ฝึกให้เด็กเล่นด้วยกันตามลำพัง และคอยสังเกตว่าเด็กแสดงท่าทาง หรือใช้คำพูดใหม่ๆ มากขึ้นหรือไม่ 4. แนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองให้พาเด็กไปเล่นกับเด็กอื่นบ่อยๆ
15	24	ใช้ช้อนตักอาหารกินเองได้ โดยหกเล็กน้อย 	อุปกรณ์ ช้อน ถ้วย และอาหารที่เด็กชอบ ขั้นตอน/วิธีประเมิน สังเกตการกินอาหารของเด็ก หรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครอง เกณฑ์ผ่าน เด็กใช้ช้อนตักอาหารกินเองได้ โดยหกเพียงเล็กน้อย	อุปกรณ์ 1. ช้อนขนาดเล็ก 2. ถ้วยและอาหารที่เด็กชอบ แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกตักอาหารใส่ช้อนยื่นให้เด็ก และช่วยจับมือเด็กให้ถือช้อนเอาอาหารเข้าปาก 2. ผู้ฝึกบอกให้เด็กตักอาหาร ถ้าเด็กยังทำไม่ได้ ผู้ฝึกจับมือเด็กใช้ช้อนตักอาหารแต่พอคำ แล้วนำอาหารเข้าปาก ลดการช่วยเหลือจนกระทั่งเด็กสามารถตักอาหารกินได้เอง เมื่อเด็กให้ความร่วมมือ หรือไม่ทำอาหารหกให้ชมเชย 3. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองให้ฝึกเด็กทุกวัน ทุกมื้ออาหาร และควรให้เด็กได้มีส่วนร่วมนั่งรับประทานอาหารกับผู้ใหญ่

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
16	30	ล้างและเช็ดมือได้เอง 	อุปกรณ์ 1. สบู่ 2. ผ้าเช็ดมือ 3. อ่างล้างมือ (ควรอยู่ในระดับที่เด็กยืนถึงอย่างเหมาะสมและก๊อกน้ำควรเป็นชนิดที่เด็กใช้ได้ง่าย) ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินจัดเด็กยืนที่อ่างล้างมือ 2. ผู้ประเมินบอกให้เด็กล้างมือและเช็ดมือให้แห้ง (อาจช่วยเปิดก๊อกน้ำถ้าเปิดยาก หรือราดน้ำให้) หรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กล้างและเช็ดมือให้แห้งได้เองหรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กล้างมือได้สะอาด และเช็ดมือให้แห้งได้เอง	อุปกรณ์ 1. สบู่ 2. ผ้าเช็ดมือ 3. อ่างล้างมือ (ควรอยู่ในระดับที่เด็กยืนถึงอย่างเหมาะสม และก๊อกน้ำควรเป็นชนิดที่เด็กใช้ได้ง่าย) แนวทางปฏิบัติ ผู้ฝึกสาธิตการล้างมือให้เด็กดู ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้ช่วยเหลือโดยการจับมือทำและค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลง ตามขั้นตอนดังนี้ 1. เปิดก๊อกน้ำหรือตักน้ำใส่ขัน 2. หยิบสบู่ 3. เอนน้ำราดมือและสบู่ให้เปียกแล้วปิดก๊อกน้ำ (กรณีไม่ใช้ขัน) 4. ฟอกสบู่ให้ทั่วมือ แล้ววางสบู่ที่เดิม 5. ถูมือที่ฟอกสบู่ให้ทั่ว แล้วเปิดก๊อกน้ำ (กรณีไม่ใช้ขัน) 6. ล้างมือด้วยน้ำเปล่าจนสะอาด 7. ปิดก๊อกน้ำหรือวางขันไว้ที่เดิม 8. เช็ดมือให้แห้งด้วยผ้าเช็ดมือ
17	30	บอกได้เมื่อต้องการจะขับถ่าย 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตหรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครอง ว่า “เด็กบอกได้หรือไม่ เมื่อต้องการจะขับถ่าย”	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. แนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ควรใช้ผ้าอ้อมสำเร็จรูป ขณะอยู่บ้านสังเกตกิจรยาทำทางของเด็ก เมื่อเด็กจะขับถ่ายเป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อให้ทราบช่วงเวลาขับถ่ายที่แน่นอนของเด็ก 2. เมื่อเด็กปัสสาวะหรืออุจจาระ ให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง บอกเด็ก “หนูกำลังฉี่หรือกำลังอึ”

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
			เกณฑ์ผ่าน เด็กบอกได้เมื่อจะขับถ่ายปัสสาวะหรืออุจจาระ เช่น พูดว่า “ฉี่” หรือ “อึ”	3. ฝึกเด็กนั่งกระโถนหรือโถส้วมนาน 3 นาที ให้ตรงกับเวลา ในข้อ 1 4. ขณะเด็กเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ ถ้าเด็กแสดงท่าทางจะ ขับถ่าย ให้ผู้ฝึกพูด “อึหรือหนูจะอึ” หรือ “ฉี่หรือหนูจะฉี่” ให้เด็กพูดตาม แล้วพาเด็กไปนั่งกระโถนหรือโถส้วม
18	36	ทำตามกฎในการเล่นเป็นกลุ่มได้ โดยรู้จักผลัดกัน เล่น และรู้จักรอจนถึงรอบของตนเอง 	อุปกรณ์ ของเล่นในการทำกิจกรรมกลุ่ม เช่น ผ้า ลูกบอล ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินจัดให้เด็กเล่นร่วมกัน 3-4 คน โดยใช้กิจกรรมที่ต้องมีกฎกติกาต่างๆ 2. ผู้ประเมินสังเกตวิธีการเล่นร่วมกันของเด็ก หรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครอง เกณฑ์ผ่าน เด็กเล่นตามกฎโดยผลัดกันเล่นกับเด็กคนอื่นๆ ในกลุ่มได้ และรอจนถึงรอบของตนเองอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยไม่ต้องแนะนำเป็นรายบุคคล	อุปกรณ์ ของเล่นที่ใช้ในการทำกิจกรรมกลุ่ม เช่น ผ้า ลูกบอล ตะกร้า แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกอธิบายวิธีการเล่นเกม และกติกาการเล่นร่วมกัน เช่น การรู้จักรอคอยจนถึงรอบตนเอง ผลัดกันเล่นกับเพื่อน และให้ ความร่วมมือในการทำกิจกรรม เป็นต้น 2. ผู้ฝึกผลัดกันเล่นเกมง่ายๆ กับเด็ก เช่น เกมโยนบอลลง ตะกร้า โดยบอกเด็ก ... (ชื่อผู้ฝึก)... โยนบอลลงตะกร้า ต่อไป รอบ... (ชื่อเด็ก)... ทำบ้าง ต่อไปรอบ... (ชื่อผู้ฝึก)... ทำบ้าง 3. ผู้ฝึกสังเกตว่าถ้าเด็กเริ่มทำได้ กระตุ้นโดยการถามเด็กว่า “รอบต่อไปเป็นใครเล่นต่อจาก...(เด็ก)...” จนเด็กรู้จักรอรอบ ของตนเอง 4. ผู้ฝึกจัดให้เด็กเล่นเกมเป็นกลุ่มที่ต้องมีกฎในการเล่น และมี การรอให้ถึงรอบของตนเอง เช่น มอญซ่อนผ้า วึ่งเปี้ยว ส่ง ลูกบอล โดยในระยะแรกผู้ฝึกคอยบอก แนะนำ และค่อยๆ ลด การช่วยเหลือลงเมื่อเด็กเริ่มเล่นตามกฎ โดยรู้จักผลัดกันเล่น และรู้จักรอให้ถึงรอบของตนเอง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
19	36	แปรงฟันโดยผู้ใหญ่คอยช่วย 	อุปกรณ์ 1. แปรงสีฟัน 2. ยาสีฟัน 3. แก้วน้ำพลาสติกหรือขันน้ำ 4. กระจกเงา ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินสังเกตการแปรงฟันของเด็กหรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครอง เกณฑ์ผ่าน เด็กแปรงฟันได้ทั้งฟันบน ฟันล่าง และฟันหน้า ได้ถูกต้อง โดยผู้ใหญ่ช่วยบอกหรืออาจช่วยบีบยาสีฟัน	อุปกรณ์ 1. แปรงสีฟัน 2. ยาสีฟัน 3. แก้วน้ำพลาสติกหรือขันน้ำ 4. กระจกเงา แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกเด็กแปรงฟันเป็นเวลาวันละ 2 ครั้ง ตอนเช้าหลังตื่นนอนและก่อนนอน ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้ช่วยเหลือ โดยการจับมือทำและค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลงโดยมีขั้นตอนการสอน ดังนี้ 1.1 จับแก้วน้ำหรือขันน้ำไว้ 1.2 บีบยาสีฟันลงบนขนแปรงเพียงเล็กน้อย 1.3 อมน้ำบ้วนปาก 1.4 อมน้ำบ้วนปาก 1.5 ถ้าเป็นฟันน้ำนมให้ใช้แปรงถูไปมาระยะสั้นๆ วนจนทั่วปาก ทั้งด้านนอกด้านใน และด้านบดเคี้ยว แต่ถ้าเป็นฟันแท้ให้แปรงฟัน โดยปิดขนแปรงลงสำหรับฟันบน ปิดขนแปรงขึ้น สำหรับฟันล่าง ส่วนด้านบดเคี้ยวให้ถูไปมา 1.6 อมน้ำบ้วนปากหลายๆ ครั้ง จนสะอาด 1.7 ล้างแปรงสีฟันแล้ววางไว้ที่เดิม 1.8 ให้เด็กส่องกระจกตรวจดูฟันตนเองหลังแปรงฟันเสร็จ 2. กรณีเด็กไม่ให้ความร่วมมือ แนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง พาเด็กเลือกแปรงสีฟัน ยาสีฟันอันเล็กๆ สวยๆ น่ารักๆ เป็นลายการ์ตูนที่เด็กชอบวางไว้ในที่ที่เด็กหยิบได้ง่าย เริ่มชวนเด็กฝึกในระยะสั้นๆ ก่อน และเพิ่มเวลาฝึกให้เพิ่มขึ้น ชมเชยเด็กเมื่อเด็กให้ความร่วมมือ

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
20	42	เด็กพูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” ได้เอง 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน 1. ผู้ประเมินถือของเล่นในมือ รอดูการตอบสนองว่าเด็กพูด “ขอ” หรือไม่ (ถ้าเด็กไม่พูดให้ทำต่อข้อ 2) 2. ผู้ประเมินยื่นของให้เด็ก รอดูการตอบสนองว่าเด็กพูด “ขอ” หรือไม่ (ถ้าเด็กไม่พูดให้ทำต่อข้อ 3) 3. ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “ถ้าเวลาที่เด็กต้องการสิ่งใด เด็กจะพูดขอได้หรือไม่ เมื่อเด็กได้รับของจากผู้อื่น เด็กจะพูดขอบคุณได้หรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กพูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” ได้เองอย่างน้อย 2 ใน 4 ครั้ง	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนให้เด็กพูด “ขอ” สิ่งที่ต้องการทุกครั้ง ถ้าเด็กไม่พูด ผู้ฝึกสอนให้เด็กฟังว่า “ขอ” และให้เด็กพูดตาม 2. ผู้ฝึกสอนให้เด็กพูด “ขอบคุณ” ทุกครั้ง เมื่อมีคนช่วยเหลือหรือให้สิ่งของ ถ้าเด็กไม่พูดผู้ฝึกสอนให้เด็กฟังว่า “ขอบคุณ” และให้เด็กพูดตาม 3. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองให้กระตุ้นเตือนเด็กพูดคำว่า “ขอ” และ “ขอบคุณ” ตามสถานการณ์จริงและเป็นตัวอย่างในชีวิตประจำวันให้เด็กดู
21	42	หลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอันตรายได้เอง 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เมื่อเด็กเจอสิ่งที่เป็นอันตราย เช่น เศษแก้วแตกที่พื้นหรือมีของร้อนบนโต๊ะเด็กสามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอันตรายนั้นได้หรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กสามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอันตรายได้อย่างน้อย 1 อย่าง เช่น เด็กเดินเลี่ยงเศษแก้ว เด็กไม่จับของร้อนบนเตาไฟ	อุปกรณ์ รูปแก้วแตกหรือของมีคม รูปสัตว์ที่เป็นอันตราย รูปหม้อ/กะทะที่อยู่บนเตาไฟ เป็นต้น แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนให้เด็กรู้จักสิ่งรอบตัวที่เป็นอันตรายและวิธีหลีกเลี่ยงจากรูปภาพ เช่น “เตากำลังร้อน อย่าจับเตาเดี๋ยวมือเจ็บ” “อย่าเดินไปทางที่มีเศษแก้ว เดี่ยวแก้วบาดเลือดออก” 2. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง สอนให้เด็กรู้จักสิ่งรอบตัวในชีวิตประจำวันที่เป็นอันตราย และวิธีหลีกเลี่ยง 3. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองสอนในขณะที่เกิดเหตุการณ์จริง เช่น “เมื่อเด็กหกล้ม ถูกของมีคมบาด สัมผัสของที่ร้อนหรือป็นชิ้นที่สูง” สอนให้เด็กระมัดระวังและหลีกเลี่ยง 4. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรจัดสิ่งแวดล้อมภายในบ้านให้ปลอดภัย

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
22	48	รู้จักขอโทษเมื่อทำให้คนอื่นได้รับบาดเจ็บ / ไม่พอใจ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กทำ อย่างไรเมื่อทำผิดหรือทำไม่ถูกต้อง” เกณฑ์ผ่าน เด็กพูดขอโทษได้ครั้งหนึ่งของเหตุการณ์ที่ ทำให้คนอื่นได้รับบาดเจ็บ/ไม่พอใจ	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนให้เด็กพูด “ขอโทษ” ทุกครั้งเมื่อทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม ถ้าเด็กไม่พูดผู้ฝึกสอนให้เด็กฟังว่า “ขอโทษ” และให้เด็กพูดตาม 2. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้กระตุ้นเตือนเด็กพูดคำว่า “ขอโทษ” ตามสถานการณ์จริง และพ่อแม่ ผู้ปกครอง พูด “ขอโทษ” เป็นตัวอย่างให้เด็กในชีวิตประจำวัน
23	48	ใส่ชุดชั้นในเสื้อ กางเกง/กระโปรงได้เอง โดยมีผู้ใหญ่ ช่วยแนะนำ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กใส่ ชุดชั้นใน เสื้อ และกางเกง/กระโปรงได้เองโดย มีผู้ใหญ่ช่วยแนะนำได้หรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กแต่งตัวได้เรียบร้อย โดยผู้ใหญ่ช่วยแนะนำ และช่วยติดตะขอ	อุปกรณ์ ชุดชั้นใน เสื้อ กางเกง/กระโปรง แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนให้เด็กรู้จักด้านหน้า ด้านหลัง ด้านนอก และด้านใน ของชุดชั้นใน เสื้อ กางเกง/กระโปรง 2. ผู้ฝึกจัดเรียงเสื้อผ้าที่เด็กต้องใส่ก่อนหลังตามลำดับ 3. ผู้ฝึกสอนให้เด็กใส่ชุดชั้นในก่อน แล้วตามด้วยเสื้อ กางเกง กระโปรง ถ้าเด็กทำเองไม่ได้ ช่วยเหลือ โดยจับมือเด็กทำและ ลดความช่วยเหลือลงเมื่อเด็กทำได้เอง 4. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองกระตุ้นให้เด็กแต่งตัวด้วย ตนเอง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
24	54	ทำความสะอาดหลังอุจจาระได้เอง 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เมื่อเด็กอุจจาระแล้วเด็กสามารถทำความสะอาดตนเองโดยการล้างกันและล้างมือได้หรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กทำความสะอาดตนเองโดยการล้างกันและล้างมือ หลังจากอุจจาระได้	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกเด็กล้างกัน โดยจับมือข้างที่ถนัดของเด็กให้ถือสายชำระหรือขันน้ำ ฉีดน้ำหรือราดน้ำที่กันของตนเอง พร้อมกับจับมืออีกข้างของเด็กให้ถูกันจนสะอาดและเช็ดกันให้แห้ง 2. ผู้ฝึกบอก/จับมือเด็กให้ตักน้ำราดโกส่วม หรือกดชักโครกทำความสะอาดส่วมด้วยตนเอง 3. ผู้ฝึกช่วยจับมือเด็กล้างมือให้สะอาด 4. ลดการช่วยเหลือเด็กลงทีละขั้นตอนจนเด็กทำได้ด้วยตนเอง
25	54	บอกที่อยู่ของตนเองหรือเบอร์โทรศัพท์ของผู้ปกครองได้ถูกต้อง 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินถามเด็ก “บ้านหนูอยู่ที่ไหน” หรือ “เบอร์โทรศัพท์ที่บ้าน/พ่อ/แม่ เบอร์อะไร” หากเด็กไม่ตอบให้ถามซ้ำโดยผู้ประเมินพยายามกระตุ้นให้เด็กบอก หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เกณฑ์ผ่าน เด็กตอบถูกอย่างน้อย 2 อย่าง เช่น หมู่บ้านและอำเภอ หรือเบอร์โทรศัพท์ของผู้ปกครองและจังหวัด	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกบอกที่อยู่ของเด็กแล้วให้เด็กพูดตาม 2. ผู้ฝึกถามให้เด็กบอกที่อยู่ ถ้าบอกได้บางส่วนผู้ฝึกบอกส่วนอื่นเพิ่มให้ เช่น เด็กบอกชื่อถนน ผู้ฝึกบอกตำบล และให้เด็กบอกชื่ออำเภอ ผู้ฝึกบอกชื่อจังหวัด จนเด็กสามารถบอกที่อยู่ทั้งหมดได้ถูกต้อง 3. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองให้ฝึกเด็กรู้ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ของผู้ปกครอง เมื่อเด็กสามารถบอกได้แล้ว เพิ่มข้อมูลอื่นๆ ที่เด็กควรทราบในชีวิตประจำวัน

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
26	60	ใส่กระดุมขนาดเล็กได้ 4 เม็ด 	อุปกรณ์ ชุดทดสอบหรือเสื้อผ้าหน้า ที่มีกระดุมขนาดเล็ก 4 เม็ด ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินวางชุดทดสอบ หรือเสื้อผ้าหน้าที่มี กระดุมขนาดเล็กถอดอยู่ตรงหน้าเด็ก แล้วบอก ให้เด็กใส่กระดุม เกณฑ์ผ่าน เด็กใส่กระดุมขนาดเล็กได้ถูกต้องทั้ง 4 เม็ด	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสาธิตการใส่กระดุมเสื้อเริ่มต้นฝึกจากกระดุมขนาดใหญ่ 2. ผู้ฝึกจัดเด็กให้เด็กยืนหน้ากระจก ผู้ฝึกยืนข้างหลังเด็กจับมือ เด็ก โดยใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ของมือข้างหนึ่งจับسابเสื้อ ด้านที่มีรังคุดม ดึงรังคุดมให้กว้างขึ้น มืออีกข้างหนึ่งจับกระดุม และดันกระดุมครึ่งเม็ดใส่รังคุดมเปลี่ยนมือที่จับسابเสื้อมาดึง กระดุมด้านบนให้หลุดพ้นรังคุดมทั้งเม็ด 3. ผู้ฝึกบอกให้เด็กใส่กระดุมเสื้อเอง และช่วยเหลือในบางขั้น ตอนที่เด็กยังทำเองไม่ได้ เมื่อเด็กทำได้แล้วให้ลดขนาดกระดุม เป็นขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยฝึกตามขั้นตอนที่ 2
27	60	ไปห้องน้ำเพื่อขับถ่ายได้เอง 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กสามารถ ไปห้องน้ำเพื่อขับถ่ายได้เองหรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กไปห้องน้ำเพื่อขับถ่าย และสามารถถอด กางเกง ขับถ่ายทำความสะอาด ราดน้ำ และ ล้างมือได้ โดยผู้ใหญ่ไม่ต้องบอก	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. เมื่อเด็กบอกร้องการไปห้องน้ำ ผู้ฝึกติดตามดูแลและช่วยเหลือ ในขั้นตอนที่เด็กยังทำได้ไม่เรียบร้อย จนเด็กสามารถทำเองได้ 2. ผู้ฝึกสอบถามการทำความสะอาดหลังขับถ่ายของเด็ก หลังจากเด็กกลับมาจากเข้าห้องน้ำทุกครั้ง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
28	66	เล่นเลียนแบบบทบาทของผู้ใหญ่ได้ 	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กเคยเล่นเลียนแบบบทบาทของผู้ใหญ่โดยเล่นกับเพื่อนได้หรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่ได้อย่างน้อย 1 บทบาท เช่น พ่อ แม่ ครู แพทย์ พยาบาล ทหาร ตำรวจ พ่อค้า แม่ค้า ช่างไม้ ช่างนาฬิกา ช่างสวน โดยเลียนแบบผ่านทางน้ำเสียงท่าทางการแต่งตัวกับเพื่อนได้	อุปกรณ์ บัตรภาพอาชีพ เช่น รูปภาพครู รูปภาพหมอ รูปภาพพยาบาล รูปภาพชาวนา เป็นต้น แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกสอนเด็กเกี่ยวกับอาชีพโดยใช้บัตรภาพ 2. ผู้ฝึกสอนเล่นบทบาทสมมติกับเด็ก หรือจัดกิจกรรมให้เด็กเล่นเลียนแบบบทบาทสมมติ เช่น “เป็นแม่ค้าเล่นขายของ” “เล่นเป็นพ่อ-แม่” “เล่นเป็นครู” “เล่นเป็นหมอ” “เล่นเป็นตำรวจจับผู้ร้าย” โดยให้เด็กเลือกเองว่าอยากเล่นเป็นใคร 3. ผู้ฝึกจัดอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับบทบาทแต่ละอย่าง 4. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองเล่นบทบาทสมมติกับเด็ก และสนับสนุนอุปกรณ์ เพื่อให้เด็กนำไปประกอบการเล่น เช่น เสื้อผ้า รองเท้า หมวก โดยเลือกของให้เหมาะกับบทบาทและปลอดภัย
29	66	แปรงฟันได้เอง 	อุปกรณ์ แปรงสีฟันและยาสีฟัน ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กสามารถแปรงฟันได้เองหรือไม่ / อย่างไร ” เกณฑ์ผ่าน เด็กบิบบยาสีฟันใส่แปรงสีฟัน แปรงฟันได้ทั่วทั้งปากและบ้วนน้ำล้างปากได้เอง	อุปกรณ์ แปรงสีฟันและยาสีฟัน แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง สาธิตขั้นตอนการแปรงฟันให้เด็กดู แล้วบอกให้เด็กแปรงฟันเองและช่วยเหลือบางขั้นตอนที่เด็กยังทำไม่ได้ 2. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองให้สอบถามการทำความสะดวกของเด็ก หลังจากเด็กแปรงฟันเสร็จแล้วทุกครั้ง

ลำดับ ที่	อายุ (เดือน)	ทักษะ	อุปกรณ์ / ขั้นตอน / วิธีการประเมิน / เกณฑ์ผ่าน	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ
30	72	เริ่มต้นการสนทนากับเพื่อนได้ วันนี้เธอ อยากเล่นอะไร	อุปกรณ์ ไม่มี ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กว่า “เด็กสามารถเริ่มต้นสนทนากับเพื่อนได้หรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กเป็นผู้เริ่มพูดคุยกับเพื่อนได้	อุปกรณ์ ไม่มี แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองให้พาเด็กร่วมทำกิจกรรม เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กสร้างความคุ้นเคยกับเด็กวัยใกล้เคียงกัน เช่น เพื่อนบ้าน เพื่อนที่โรงเรียน 2. เมื่อเด็กกลับบ้านให้พ่อแม่ ผู้ปกครองตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้เด็กเล่าถึงกิจกรรมที่ผ่านมา
31	72	แต่งตัวได้เอง 	อุปกรณ์ เสื้อผ้าที่มีกระดุม ตะขอและเข็มขัด หรือชุดนักเรียน ขั้นตอน/วิธีประเมิน ผู้ประเมินถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กสามารถใส่เสื้อผ้าที่มีกระดุม ตะขอ และเข็มขัด หรือชุดนักเรียนได้เองหรือไม่” เกณฑ์ผ่าน เด็กแต่งตัวเองได้เรียบร้อย รวมทั้งติดกระดุม ตะขอ และเข็มขัด	อุปกรณ์ เสื้อผ้าที่มีกระดุม ตะขอ และเข็มขัด หรือชุดนักเรียน แนวทางปฏิบัติ 1. ผู้ฝึกแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกเด็กแต่งตัวเอง โดยในระยะแรกจัดเรียงเสื้อผ้าไว้ตามลำดับที่เด็กต้องใส่ก่อนหลัง 2. ฝึกให้เด็กแต่งตัวเองโดยใช้เสื้อผ้าชนิดต่างๆ ที่มีตะขอ กระดุม เข็มขัด โดยคอยช่วยเหลือ และลดการช่วยเหลือลงจนเด็กเลือกเสื้อผ้า และแต่งตัวได้เอง หลังจากนั้นให้เด็กฝึกแต่งตัว โดยใช้เสื้อผ้าชนิดต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น ใส่หมวก รูดซิป ใส่ถุงเท้า ใส่รองเท้า ผูกเชือกกรองเท้า เป็นต้น ให้เด็กหัดแต่งตัวให้น่อง เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะให้เด็ก

ภาคผนวก

การตรวจประเมินเด็ก

1. การตรวจประเมินเด็ก

1.1 ตรวจร่างกายเบื้องต้นโดยตรวจประเมิน (มีแบบฟอร์ม)

- การเจริญเติบโตของเด็ก ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง เส้นรอบวงศีรษะ
- ลักษณะทั่วไปว่ามีลักษณะผิดปกติ ได้แก่ ลักษณะผิดรูปของรูปร่างหน้าตา (Dysmorphic features) รอยโรคที่ผิวหนังหรือเอ็นข้อต่อยึด เป็นต้น
- อาการและอาการแสดงของความผิดปกติในระบบต่างๆ เช่น เด็กที่มีโรคหัวใจ จะมีอาการเหนื่อย หอบ เจ็บ หรือเด็กมีปัญหากลืนเนื้ออ่อนนิ่มหรือเกร็ง สุขภาพช่องปากและฟัน

1.2 ประสาทสัมผัส

- ปัญหาการได้ยินบกพร่อง เช่น ไม่ทำตามคำสั่ง จ้องปากผู้พูดมากกว่าปกติ ไม่ตอบสนองต่อเสียงเรียกหรือเสียงกระดิ่ง เด็กพูดเสียงดังเกินไป
- ปัญหาการมองเห็น เช่น สายตาสั้น ยาว เอียง โดยเด็กจะมองใกล้หรือไกลมากกว่าปกติ ตาเข ซึ่งอาจทำให้เกิดภาวะตาขี้เกียจ (Amblyopia) ตามมา เอียงหน้ามอง

1.3 สังเกตอารมณ์และพฤติกรรมเด็ก เช่น ซึมเศร้า ไม่ร่าเริง แวตตาไม่สดใส ความสนใจ ความร่วมมือ หวาดกลัว ตอบสนองช้า หรือหุนหันพลันแล่น

2. การสังเกตและการจัดการกับปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

2.1 ซน ไม่นิ่ง ควบคุมตนเองไม่ได้โดยไม่ตั้งใจ

- 2.1.1 ไม่ควรตำหนิหรือดุเด็ก
- 2.1.2 ให้เด็กเล่นของเล่นที่ชอบก่อน
- 2.1.3 ฝึกเด็กในช่วงสั้นๆเท่าที่เด็กมีสมาธิก่อน แล้วค่อย ๆ เพิ่มช่วงของสมาธิให้ยาวนานขึ้น

2.2 ก้าวร้าว (aggression) ได้แก่ การตี ตะ ทาลายของ ควบคุมอารมณ์โกรธได้ยาก อะอะไยไย พุดไม่สุภาพ

- 2.2.1 เมื่อเด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวควรหยุดพฤติกรรมก้าวร้าวทันที จับเด็กแยกออกมาให้นั่งในมุมสงบตามลำพังเป็นเวลา 3-5 นาที
- 2.2.2 สอนเด็กใช้คำพูดแสดงความรู้สึกและความต้องการแทนการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว
- 2.2.3 ให้คำชมเชยหรือรางวัลเมื่อเด็กไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

2.2.4 ควรแนะนำพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูว่าไม่ควรลงโทษเด็กอย่างรุนแรง

2.2.5 ไม่ควรให้เด็กดูรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหากระตุ้นความรุนแรง เพราะจะทำให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าว

2.2.6 ควรฝึกระเบียบวินัย อบรมสั่งสอนเด็กให้รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง แสดงอารมณ์โกรธด้วยวิธีที่เหมาะสม เช่น ใช้ท่าทาง คำพูด และหัดแก้ปัญหา

2.3 คือ ไม่เชื่อฟัง

2.3.1 เมื่อจะให้เด็กทำอะไรควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กก่อน พูดกับเด็กด้วยน้ำเสียงที่หนักแน่น จริงจัง ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ฟังแล้วรู้ว่าจะให้ทำอะไร

2.3.2 ถ้าเด็กไม่ฟัง เรียกให้เด็กสนใจและมองก่อนจะบอกให้เด็กทำอะไร

2.3.3 หากเด็กไม่ทำตามให้ยืนยันด้วยท่าทีที่จริงจัง แต่ไม่ควรดุหรือลงโทษเด็ก

2.3.4 เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมเช่น ให้เด็กเลือกว่าจะต่อก่อนไม้ก่อน หรือจะวาดรูปก่อน

2.3.5 ให้คำชมเมื่อเด็กปฏิบัติตามคำสั่ง แสดงความสนใจในสิ่งที่เด็กทำอย่างพอประมาณ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 อย่าด่วนตำหนิหรือลงโทษ ซึ่งเท่ากับเป็นการรังแกหรือซ้ำเติมเด็กถ้าเด็กทำไม่ได้ หรือ มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ไม่ว่าเด็ก “ดื้อ” “โง่” “ไม่เชื่อฟัง” แต่ควรให้โอกาสลองทำสิ่งง่าย ๆ หรือช่วยกันทำก่อน เมื่อเด็กมีทักษะเพิ่ม ค่อยลดความช่วยเหลือจนเด็กทำเองได้

3.2 ให้คำชมเชยหรือรางวัลเมื่อเด็กลงมือทำ เมื่อเด็กทำได้หรือมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

3.3 ให้แนะนำผู้ปกครองนำกลับไปฝึกที่บ้านในสถานการณ์จริงในการดำเนินชีวิตประจำวัน

3.4 การบอกผลการประเมิน ควรมีลักษณะบอกถึงพฤติกรรมที่เด็กยังทำไม่ได้ และบอกให้ผู้ปกครองฝึกส่งเสริมพฤติกรรมด้านนั้นต่อบ้าน เช่น เด็กยังเดินไม่ได้ ควรได้รับการฝึกคัดกรองด้วยวิธี..... เจ้าหน้าที่ไม่ควรพูดในลักษณะให้ผู้ปกครองรู้สึกท้อแท้แล้ว ตระหนก ตกใจกับปัญหาพฤติกรรมนั้น

แบบบันทึกการซักประวัติและตรวจประเมินเด็ก (โดยแพทย์)

ข้อมูลเด็ก

ชื่อ..... อายุ.....ปี.....เดือน HN.....

ครั้งที่..... วันที่ตรวจ.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ ระบุความผิดปกติที่พบและสรุปผลการตรวจประเมินเด็ก

1. ประวัติ

สาเหตุที่มาพบแพทย์.....

ประวัติพัฒนาการล่าช้า พบที่อายุ.....ปี.....เดือน ถดถอย (เคยทำได้แล้วทำไม่ได้) ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

ประวัติการตั้งครรภ์

โรคประจำตัวของมารดา ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ.....

การฝากครรภ์

☐ ไม่ได้ฝากครรภ์

☐ ฝากครรภ์ที่.....เมื่ออายุครรภ์.....สัปดาห์

ภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ (ความดันโลหิตสูง เลือดออก น้ำคร่ำแตกก่อน เด็กไม่ดิ้น ฯลฯ)

☐ ไม่มี

☐ มี ระบุ.....

การใช้ยา/สารเสพติดช่วงตั้งครรภ์

☐ ไม่มี

☐ มี

☐ ยาเสพติด ระบุ.....

☐ บุหรี่

☐ เหล้า

ปัญหาสุขภาพจิตของมารดาระหว่างตั้งครรภ์ (เครียด, ซึมเศร้า)

☐ ไม่มี

☐ มี ระบุ.....

ประวัติการคลอด

ระยะการคลอด ☐ ไม่มีข้อมูล

☐ ครบกําหนด (37-42 สัปดาห์)

☐ ก่อนกำหนด (น้อยกว่า 37 สัปดาห์)

☐ เกินกำหนด (มากกว่า 42 สัปดาห์)

วิธีการคลอด ☐ ไม่มีข้อมูล

☐ คลอดปกติ

☐ ผ่าตัดคลอด

☐ อื่นๆ ระบุ.....

น้ำหนักแรกเกิด ☐ ไม่มีข้อมูล

☐ น้ำหนัก.....กรัม

ปัญหาสุขภาพหลังจากคลอด

ภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด ☐ ลูก ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ.....
☐ แม่ ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ (ตกเลือด, ซีมเศร้า).....

ประวัติสุขภาพของเด็ก

ได้รับนมแม่อย่างเดียว ☐ ไม่ได้ ☐ ได้ นาน.....เดือน
 ประวัติการชัก ☐ ไม่มีข้อมูล ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ.....
 อุบัติเหตุรุนแรง ☐ ไม่มีข้อมูล ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ.....
 การเจ็บป่วยในอดีต ☐ ไม่มีข้อมูล ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ.....
 โรคประจำตัว ☐ ไม่มีข้อมูล ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ.....
 บกพร่องทางร่างกาย ☐ ไม่มีข้อมูล ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ.....
 การผ่าตัด ☐ ไม่มีข้อมูล ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ.....

การส่งตรวจหรือการรักษาที่เคยได้รับ (ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการ)

☐ ไม่มีข้อมูล ☐ ไม่มี ☐ มี คือ.....

ที่โรงพยาบาล..... เดือน/ปีที่ได้รับ.....

ผลการส่งตรวจ/รักษา.....

ยาที่ใช้เป็นประจำในปัจจุบัน ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ.....

ประวัติแพ้ยา ☐ ไม่เคย ☐ เคย ระบุชื่อยา.....

ประวัติการได้รับวัคซีนที่ผ่านมา ☐ ครบ ☐ ไม่ครบ ระบุ.....

ประวัติครอบครัว

สภาพการสมรส ☐ ไม่มีข้อมูล ☐ คู่ อยู่ด้วยกัน ☐ คู่ แยกกันอยู่
☐ หม้าย ☐ แยกกัน/หย่าร้าง
 เด็กอยู่ในความดูแลของ ☐ พ่อแม่ ☐ พ่อ ☐ แม่ ☐ ปู่ย่าตายาย ☐ ญาติอื่นๆ

ลักษณะการเลี้ยงดู

☐ เหมือนเด็กทั่วไป ☐ เข้มงวด ☐ ลงโทษรุนแรง ☐ ตามใจ ☐ ปล่อยปละละเลย
☐ ดูโทรทัศน์ นาน.....ชั่วโมง/วัน ☐ เล่นเกมส์ นาน.....ชั่วโมง/วัน ☐ อื่นๆ ระบุ.....

มีบุคคลในครอบครัว/ญาติบกพร่องทางพัฒนาการ ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ.....

ประวัติโรคประจำตัวของบุคคลในครอบครัว ☐ โรคลมชัก ☐ โรคไทรอยด์ ☐ โรคอื่นๆ ระบุ.....

มีปัญหาการกิน ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุเป็นอย่างไร.....

มีปัญหาการนอน ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุเป็นอย่างไร.....

2. การตรวจร่างกาย โดยแพทย์

Vital signs: BT.....°C PR.....ครั้ง/นาที RR.....ครั้ง/นาที BP...../.....mmHg
 น้ำหนัก.....กก. ส่วนสูง.....ซม. รอบศีรษะ.....ซม. ☐ สมส่วน ☐ ไม่สมส่วน

General appearance.....

Dysmorphic feature ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ.....

HEENT ☐ normal ☐ abnormal.....

Heart ☐ normal ☐ abnormal.....

Lungs ☐ normal ☐ abnormal.....

Abdomen ☐ normal ☐ abnormal.....

Extremities ☐ normal ☐ abnormal.....

Neurological examination (include muscle tone, muscle power/weakness and reflexes)

☐ normal ☐ abnormal.....

Others.....

3. การตรวจประเมินพัฒนาการ พฤติกรรมและอารมณ์

- Motor (GM/FM) ☐ normal ☐ retardation ☐ hyperactivity
☐ others.....

- Speech/ RL/ EL ☐ normal ☐ abnormal.....

- Mood & After ☐ normal ☐ abnormal.....

- Play/ Social Relationship ☐ normal ☐ abnormal.....

- Cognition ☐ normal ☐ abnormal.....

- Attention ☐ normal ☐ abnormal.....

DSPM2 ☐ สมวัย ☐ ไม่สมวัย

TEDA4I ☐ สมวัย ☐ ไม่สมวัย

☐ GM.....เดือน

☐ FM.....เดือน

☐ RL.....เดือน

☐ EL.....เดือน

☐ PS.....เดือน

☐ ความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่นๆ.....

4. พฤติกรรมและปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ที่พบ

- ☐ เชื้อฟุ้งดี ☐ หงุดหงิด ☐ สมาธิสั้น ☐ ชวน ไม่นิ่ง ☐ หุนหันพลันแล่น ☐ ก้าวร้าว
☐ ติดแม่/เกาะแจ ☐ ดื้อ ไม่เชื่อฟัง ☐ ซึม ไม่ร่าเริง ☐ ขี้อาย ☐ กลัว
☐ อื่นๆ ระบุ.....

5. Diagnosis/Problems.....

6. Investigations (ที่ รพช./รพท./รพศ.)

- ☐ Hematocrit / CBC ☐ Thyroid function test (ในรายที่สงสัย / อยู่ในพื้นที่ที่ขาดไอโอดีน / Down syndrome)
☐ Hearing test ☐ Eye examination ☐ Others.....

7. Management

- ☐ ยา ระบุชื่อยา.....
☐ Development Intervention
☐ Physical Therapy ☐ Occupational Therapy
☐ Speech Therapy ☐ Behavior Modification
☐ Early Intervention
☐ Others.....

8. Refer for further diagnosis & Treatment

โรงพยาบาล..... วันที่.....

9. การนัดพบแพทย์ครั้งต่อไป ระยะเวลา.....สัปดาห์/เดือน (วันที่

.....
 (นพ./พญ.....)

ผู้ตรวจประเมิน

แบบบันทึกการตรวจประเมินเด็ก โดยบุคลากรสาธารณสุข

ข้อมูลเด็ก

ชื่อ.....นามสกุล..... วัน / เดือน / ปีเกิด อายุ ปี เดือน

HN..... ครั้งที่..... วัน/เดือน/ปีที่ประเมิน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาทำเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ ระบุความผิดปกติที่พบและสรุปผลการตรวจประเมินเด็ก

รายการตรวจ	ผลการตรวจ			
1. การตรวจร่างกาย				
- น้ำหนัก กก. ส่วนสูง ซม.	☐ ผอม	☐ อ้วน	☐ เตี้ย	
- เส้นรอบศีรษะ ซม.	☐ ปกติ	☐ ศีรษะเล็ก	☐ ศีรษะโต	
- การเจริญเติบโต	☐ ปกติ	☐ ผิดปกติ ได้แก่	☐ ไม่สบตา/มองหน้าผู้ที่พูดด้วย	
- ลักษณะทั่วไป			☐ ผิวหนังมีปานหรือรอยต่าง	
			☐ ทำเดินผิดปกติ ระบุ	
- ศีรษะ ตา หู คอ จมูก	☐ ปกติ	☐ ผิดปกติ ได้แก่	☐ อื่นๆ ระบุ	
			☐ ศีรษะ หน้าตาผิดปกติ ระบุ	
- การหายใจ	☐ ปกติ	☐ ผิดปกติ ได้แก่	☐ ฟันผุ	
			☐ อื่นๆ ระบุ	
- หัวใจและหลอดเลือด	☐ ปกติ	☐ ผิดปกติ ได้แก่	☐ หอบ ☐ หายใจเสียงหวีด	
			☐ อื่นๆ ระบุ	
- ช่องท้อง	☐ ปกติ	☐ ผิดปกติ ได้แก่	☐ เหนื่อย ☐ ซีด ☐ เขียว ☐ บวม	
			☐ อื่นๆ ระบุ	
- กล้ามเนื้อและกระดูก	☐ ปกติ	☐ ผิดปกติ ได้แก่	☐ ท้องโต บวม ☐ สะดือจูน	
			☐ อื่นๆ ระบุ	
- ระบบประสาท	☐ ปกติ	☐ ผิดปกติ ได้แก่	☐ กล้ามเนื้อลีบ ☐ กระดูกผิดปกติ	
			☐ อื่นๆ ระบุ	
			☐ กล้ามเนื้ออ่อนนิ่ม ☐ กล้ามเนื้อเกร็ง	
			☐ แขน ขา อ่อนแรง ☐ เกร็ง/กระดูก	
			☐ อื่นๆ ระบุ	

รายการตรวจ	ผลการตรวจ
2. การตรวจประเมินประสาทสัมผัส	
- การได้ยิน	☐ ปกติ ☐ ผิดปกติ ได้แก่ ☐ ไม่ตอบสนองต่อเสียง ☐ เรียกไม่หัน ☐ ไม่ทำตามคำสั่ง ☐ จ้องปากผู้พูดมากกว่าปกติ ☐ พูดเสียงดัง ☐ อื่นๆ ระบุ
- การมอง	☐ ปกติ ☐ ผิดปกติ ได้แก่ ☐ มองใกล้กว่าปกติ ☐ มองไกลกว่าปกติ ☐ ตาเข ☐ ตาแฉ่ง ☐ เอียงหน้ามอง ☐ อื่นๆ ระบุ
3. การสังเกตอารมณ์และพฤติกรรมเด็ก	☐ ปกติ ☐ หงุดหงิด ☐ ผิดปกติ ได้แก่ ☐ ก้าวร้าว ☐ กลัว ☐ สมาธิสั้น ☐ ขน ไม่นิ่ง ☐ หุนหันพลันแล่น ☐ ดื้อ ไม่เชื่อฟัง ☐ ซึม ไม่ร่าเริง ☐ ขี้อาย ☐ อื่นๆ ระบุ

สรุปผลการตรวจประเมินเด็ก (ความผิดปกติที่พบ)

.....

.....

.....

(.....)

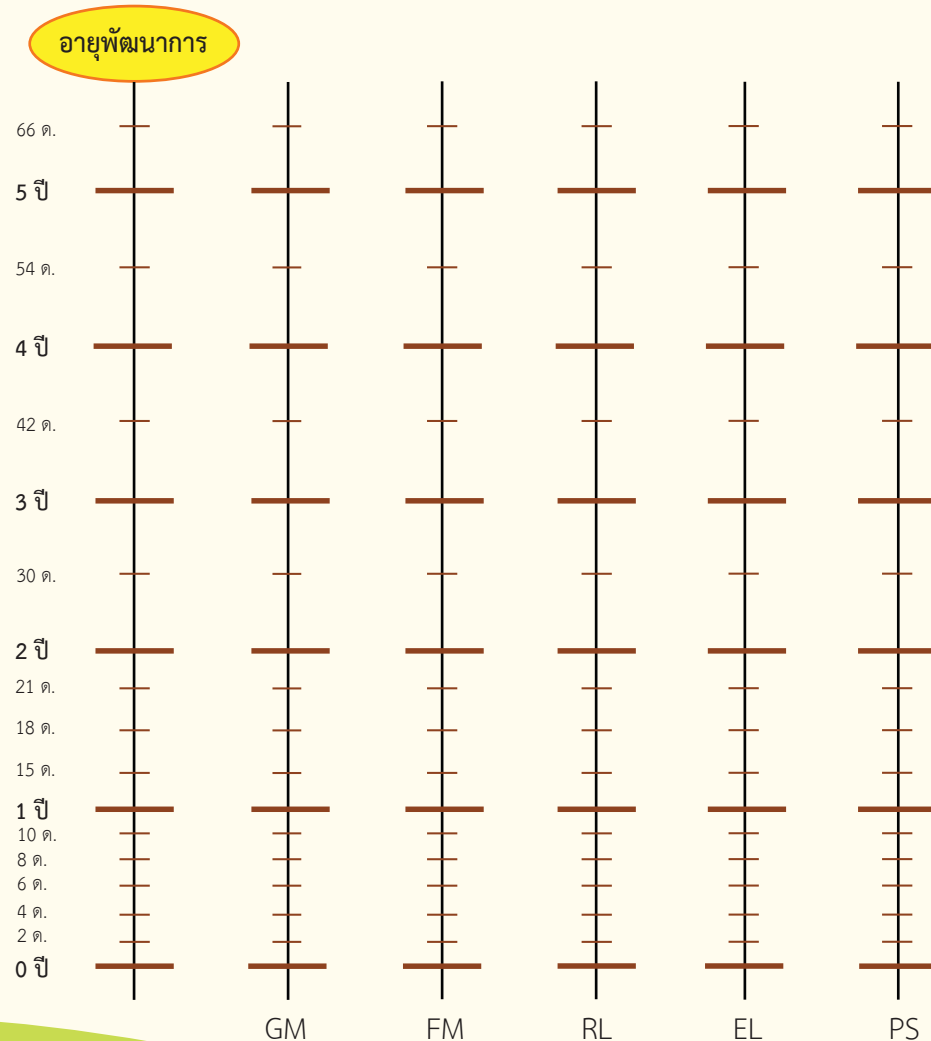
ผู้ตรวจประเมิน

แบบบันทึกการตรวจประเมิน (กราฟสรุปพัฒนาการ)

ข้อมูลเด็ก

ชื่อ..... นามสกุล..... วัน/เดือน/ปีเกิด.....

HN..... ID.....

ครั้งที่	วันที่ประเมิน	อายุตามปฏิทิน
10		
9		
8		
7		
6		
5		
4		
3		
2		
1		

หมายเหตุ อายุจริง
 อายุพัฒนาการ
 ในการประเมินความก้าวหน้าแต่ละครั้งให้ใช้ปากกาหรือดินสอสีหรือสีเมจิกที่มีสีต่างกัน

แบบบันทึกการประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ

ชื่อผู้ประเมิน..... วัน/เดือน/ปี ที่ประเมิน.....

ข้อมูลเด็ก

ชื่อ..... นามสกุล..... ชื่อเล่น..... วัน / เดือน / ปี เกิด..... อายุ.....

HN..... ID.....

คำชี้แจง : ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ ผ่าน และ ให้ใส่เครื่องหมาย ✗ ในช่อง ☐ ไม่ผ่าน

อายุ พัฒนาการ	รายการประเมินพัฒนาการ				
	ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)	ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)	ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)	ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม Personal and Social (PS)
2 เดือน	1. ท่านอนคว่ำเด็กยกศีรษะตั้งขึ้น ได้ประมาณ 45 องศา และได้นาน 3 วินาที ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	1. มองตามสิ่งของผ่านเส้นกึ่งกลาง ลำตัวเด็ก ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	1. มองหน้าและปากผู้ที่พูดด้วยได้ นาน 5 วินาที ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	1. ทำเสียงในลำคอ (เสียง“อู” หรือ “อือ” หรือ“อา”) อย่างชัดเจน ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	1. มองจ้องหน้า สบตา ยิ้ม หรือ ส่งเสียงตอบโต้ เมื่อผู้ทดสอบแตะ ต้องตัว และพูดคุ้ยด้วย ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
4 เดือน	2. ท่านอนหงาย ยกศีรษะขึ้นอยู่ใน แนวเดียวกับลำตัวในท่าตั้งขึ้นนิ่ง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	2. มองตามสิ่งของที่เคลื่อนที่ได้เป็น มุม 180 องศา ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	2. หันตามเสียงได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	2. เปล่งเสียงเพื่อแสดงความรู้สึก ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	2. ยิ้มทักทายคนคุ้นเคยได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
6 เดือน	3. พลิกคว่ำและพลิกหงายได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	3. คว่ำของมือเดียวและเปลี่ยนมือ ถือวัตถุได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	3. สนใจมองคนพูด และสิ่งของที่ นำเสนอได้นาน 5 วินาที ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	3. เลียนแบบการเล่นเสียงคล้ายคำ พูดได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	3. จ้องมองหรือร้องไห้เมื่อเห็นคน แปลกหน้า ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน

อายุ พัฒนาการ	รายการประเมินพัฒนาการ																								
	ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)	ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)	ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)	ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม Personal and Social (PS)																				
8 เดือน	4. นั่งได้เองอย่างมั่นคง <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			4. หยิบก้อนไม้จากพื้น/โต๊ะและถือไว้มือนละชิ้น <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			4. หันตามเสียงเรียกชื่อ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			4. เปล่งเสียงคำพยางค์เดียว ที่ไม่มีความหมาย (ออกเสียงสระ ผสมกับพยัญชนะ) ได้อย่างน้อย 4 เสียง <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			4. เล่นจ๊ะเอ๋ได้ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน		
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
10 เดือน	5. เกาะยืนและเดินไปรอบ ๆ เครื่องเรือน และเอี้ยวตัวไปหยิบ ของเล่นได้ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			5. จ้องมองไปที่หนังสือพร้อมกับ ผู้ใหญ่ นาน 2-3 วินาที <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			5. ทำตามคำสั่งง่ายๆ เมื่อใช้ท่าทาง ประกอบ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			5. เปล่งเสียงเป็นพยางค์ซ้ำๆ ได้ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			5. ใช้นิ้วหยิบอาหารกินได้ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน		
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
12 เดือน	6. หย่อนตัวลงนั่งจากท่าเกาะยืน โดยเกาะเครื่องเรือนช่วยพยุงตัว <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			6. จับนิ้วมือเพื่อหยิบวัตถุชิ้นเล็ก <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			6. รู้จักมองหรือชี้วัตถุ/คนที่คุ้นเคย เมื่อถูกถามว่าอยู่ไหน <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			6. แสดงความต้องการ / ปฏิเสธ โดยทำท่าทาง หรือเปล่งเสียง <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			6. เล่นสิ่งของได้ตามหน้าที่ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน		
	ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
	7. ยืนเองได้ตามลำพังชั่วคราว <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			7. ใส่วัตถุลงในถ้วยเล็กๆ ได้ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			7. ตอบสนองต่อคำสั่งที่หนักแน่น โดยหยุดการกระทำ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			7. พูดคำเดียวที่มีความหมายได้ 1 คำ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			7. กลิ้งหรือผลักลูกบอลได้ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน		
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								

อายุ พัฒนาการ	รายการประเมินพัฒนาการ				
	ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)	ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)	ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)	ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม Personal and Social (PS)
15 เดือน	8. เดินได้เอง	8. ชีดเขียน (เป็นเส้น) บนกระดาษ ได้	8. เลือกวัตถุตามคำสั่งได้ถูกต้อง 2 ชนิด	8. พูดคำเดี่ยวที่มีความหมาย ได้ อย่างน้อย 2 คำ	8. เลียนแบบการทำงานบ้าน
	ผ่าน ไม่ผ่าน	ผ่าน ไม่ผ่าน	ผ่าน ไม่ผ่าน	ผ่าน ไม่ผ่าน	ผ่าน ไม่ผ่าน
18 เดือน	9. วิ่งได้	9. ต่อก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ ใน แนวตั้งได้ 2 ก้อน	9. ชี้ไปที่วัตถุหรือสิ่งของที่เด็กคุ้น เคยตามคำสั่งได้	9. ทักทาย / ลา โดยการพูดเปล่ง เสียงพร้อมกับท่าทางได้เหมาะสม กับสถานการณ์	9. ร่วมมือในการแต่งตัวโดยการยก แขนยกขา
	ผ่าน ไม่ผ่าน	ผ่าน ไม่ผ่าน	ผ่าน ไม่ผ่าน	ผ่าน ไม่ผ่าน	ผ่าน ไม่ผ่าน
18 เดือน	9. วิ่งได้	10. คว่ำขวดเพื่อเอาลูกปัด ที่อยู่ ในขวดได้เอง	10. ทำตามคำสั่งง่ายๆ 2-3 คำได้ 3 คำสั่ง (โดยไม่ใช้ท่าทางประกอบ)	10. เปล่งเสียงพร้อมทั้งแสดง ท่าทางที่ต้องการสื่อความหมาย	10. เล่นสิ่งของตามหน้าที่กับตุ๊กตา ได้
		ผ่าน ไม่ผ่าน	ผ่าน ไม่ผ่าน	ผ่าน ไม่ผ่าน	ผ่าน ไม่ผ่าน
18 เดือน	9. วิ่งได้	10. คว่ำขวดเพื่อเอาลูกปัด ที่อยู่ ในขวดได้เอง	11. ซ้อนวียะได้ 1 ส่วน	11. บอกชื่อวัตถุที่คุ้นเคยได้ถูกต้อง อย่างน้อย 1 อย่าง	11. เข้าไปเล่นอยู่ใกล้เด็กอื่น แต่ ต่างคนต่างเล่น
			ผ่าน ไม่ผ่าน	ผ่าน ไม่ผ่าน	ผ่าน ไม่ผ่าน

อายุ พัฒนาการ	รายการประเมินพัฒนาการ				
	ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)	ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)	ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)	ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม Personal and Social (PS)
21 เดือน	10. หยุดเดินและถือสิ่งกีดขวางได้ ผ่าน ไม่ผ่าน	11. วางรูปวงกลมใส่ในช่องกระดาน รูปแบบทรงเรขาคณิตที่มี 3 แบบได้ คือ สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม วงกลม ผ่าน ไม่ผ่าน	12. แสดงการกระทำ 2 อย่างตาม คำสั่ง (ต่อวัตถุ 1 ชนิด) ผ่าน ไม่ผ่าน	12. ใช้คำพูดแสดงความต้องการ และปฏิเสธ ผ่าน ไม่ผ่าน	12. ต้มน้ำจากแก้วและวางคืน ที่เดิมได้เองโดยไม่หก ผ่าน ไม่ผ่าน
				13. พูดคำเดียวได้ 10 คำ ผ่าน ไม่ผ่าน	13. ปกป้องสิ่งของเมื่อถูกแย่ง ผ่าน ไม่ผ่าน
24 เดือน	11. เหยี่ยงขาเตะลูกบอลได้ ผ่าน ไม่ผ่าน	12. เปิดหน้าหนังสือที่ทำด้วย กระดาษบางได้ที่ละแผ่น (แกรม 70-90) ผ่าน ไม่ผ่าน	13. เลือกรูปภาพตามสั่งได้ (4 ตัวเลือก) ผ่าน ไม่ผ่าน	14. พูดวลีประกอบด้วย 2 คำต่อ กันได้ ผ่าน ไม่ผ่าน	14. เล่นกับเด็กคนอื่นได้โดยมีปฏิกริยา โต้ตอบกันเป็นครั้งคราว ผ่าน ไม่ผ่าน
		13. แก้ปัญหาง่ายๆ โดยการใช้ เครื่องมือ ผ่าน ไม่ผ่าน	14. ฟังนิทานได้นาน 2 นาที ผ่าน ไม่ผ่าน	15. พูดตอบรับและปฏิเสธได้ ผ่าน ไม่ผ่าน	15. ใช้ช้อนตักอาหารกินเองได้โดย หกเล็กน้อย ผ่าน ไม่ผ่าน

อายุ พัฒนาการ	รายการประเมินพัฒนาการ																								
	ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)	ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)	ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)	ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม Personal and Social (PS)																				
30 เดือน	12. กระโดด 2 เท้าอยู่กับที่ได้	14. ต่อก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ เป็นท่อนสูงได้ 8 ก้อน	15. ชี้/เลือกวัตถุได้ อย่างน้อย 2 ใน 4 ชนิด จากการบอกประโยชน์ของ วัตถุ (ห้ามมีชื่อวัตถุอยู่ในคำสั่ง เช่น อันไหน ใช้หิวผม อันไหนใช้แปรงฟัน)	16. พูดชื่อเล่น หรือสรรพนามแทน ตัวเองได้	16. ล้างและเช็ดมือได้เอง																				
		<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน						
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
		15. เลียนแบบลากเส้นเป็นวงๆต่อ เนื่องกันได้	16. ซื่อวัยาะได้ 10 ส่วน	17. พูดโต้ตอบเป็นวลีที่ประกอบ ด้วยคำ 3 คำ ติดต่อกันได้อย่างน้อย 4 ความหมาย	17. บอกได้เมื่อต้องการจะขับถ่าย																				
		<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน						
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
36 เดือน	13. เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้เอง (ยังจับราวบันได)	16. จับคู่รูปภาพที่มี 4 ตัวเลือกได้	17. เลือกวัตถุขนาดใหญ่และขนาดเล็กได้	18. พูดเป็นประโยคให้คนที่ไม่คุ้น เคยฟังรู้เรื่องได้ประมาณครึ่งหนึ่ง	18. ทำตามกฎในการเล่นเป็นกลุ่ม ได้โดยรู้จักผลัดกันเล่น และรู้จักร จนถึงรอบของตนเอง																				
	<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน		
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
	14. ยืนขาข้างเดียวได้นาน อย่างน้อย 3 วินาที	17. ร้อยลูกปัดขนาดเล็กได้ 4 เม็ด	18. นำวัตถุ 2 ชนิด ในห้องมาให้ได้ ตามคำสั่ง	19. ร้องเพลง/ท่องบทสวดได้ (ไม่จำเป็นต้องจบเพลง)	19. แปรงฟันโดยผู้ใหญ่คอยช่วย																				
	<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน		
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								

อายุ พัฒนาการ	รายการประเมินพัฒนาการ																								
	ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)	ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)	ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)	ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม Personal and Social (PS)																				
42 เดือน	15. วิ่งอ้อมสิ่งกีดขวางได้ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			18. ลอก/เขียนรูปร่างกลมตามแบบ ได้ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			19. ทำตามคำสั่งต่อเนื่องได้ 2 กริยากับวัตถุ 2 ชนิด <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			20. ตอบคำถามเกี่ยวกับประโยชน์ ของสิ่งของได้ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			20. พูด “ขอ” และ “ขอบคุณ” ได้ เอง <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน		
	ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
	16. วิ่งไปข้างหน้าโดยลงน้ำหนักที่ ปลายเท้าและแกว่งแขนสลับกัน <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			19. แยกรูปทรงเรขาคณิตได้ 3 แบบ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			20. เลือกรูปภาพเด็กผู้ชายและเด็ก ผู้หญิง <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			21. ถามคำถามและตอบคำถามได้ 4 แบบ เช่น “ใคร” “อะไร” “ที่ไหน” “ทำไม” <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			21. หลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอันตรายได้ เอง <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน		
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
48 เดือน	17. เดินบนเส้นตรงกว้าง 5 ซม. ได้ 3 เมตร <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			20. ตัดกระดาษรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 10 ซม. ออกเป็น 2 ชิ้นได้ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			21. เลือกวัตถุที่มีขนาดใหญ่กว่า และเล็กกว่า <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			22. พูดติดต่อกันอย่างน้อย 3 คำที่ มีความหมายเหมาะสมกับโอกาส และสถานการณ์ได้ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			22. รู้จักขอโทษเมื่อทำให้อื่นได้รับบาดเจ็บ / ไม่พอใจ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน		
	ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
	18. กระโดดไปด้านข้างและถอย หลังได้ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			21. วางก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ 5 ก้อน ที่มีขนาดต่างกันเรียงตาม ลำดับ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			22. เลือกรูปภาพที่แสดงสีหน้ามี ความสุข เศร้า โกรธ หรือแสดง สีหน้าได้เอง <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			23. พูดคำติดต่อกัน 3 คำที่บอกถึง คุณสมบัติของสิ่งของเกี่ยวกับ รูปร่าง หรือ สี หรือ ขนาด <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			23. ใส่ชุดชั้นใน เสื้อ กางเกง/ กระโปรง ได้เอง โดยมีผู้ใหญ่ช่วย แนะนำ <table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน		
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								
ผ่าน	ไม่ผ่าน																								

อายุ พัฒนาการ	รายการประเมินพัฒนาการ																							
	ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)	ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)	ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)	ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม Personal and Social (PS)																			
54 เดือน	19. ขว้างลูกบอลลงตะกร้าใน ระยะห่าง 1.5 เมตร	22. ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ ตัดออกเป็นส่วนๆ 8 ชิ้นได้	23. เลือกลำดับแรกและลำดับ สุดท้าย	24. พูดคำที่มีความหมายตรงข้าม ได้ 6 คำ	24. ทำความสะอาดหลังอุจจาระ ได้เอง																			
	<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน	
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
	20. วิ่งมาเตะลูกบอลได้	23. วาดรูปคนที่มีส่วนของร่างกายได้ อย่างน้อย 3 ส่วน	24. วางวัตถุไว้ ข้างหน้า ข้างหลัง ข้างใน ข้างนอกข้างบน และข้างใต้ ได้ตามคำสั่ง	25. ตอบคำถามได้ถูกต้องเมื่อถาม ว่า “ถ้ารู้สึกร้อน / ไม่สบาย / หิว ” จะอย่างไร	25. บอกที่อยู่ของตนเองหรือเบอร์ โทรศัพท์ของผู้ปกครองได้ถูกต้อง																			
	<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน	
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
60 เดือน	21. รับลูกบอลขนาด 20 ซม. ที่ กระดอนขึ้นมาได้ในระยะห่างจาก เด็ก 1 เมตร	24. ชี้ส่วนที่หายไปในภาพ	25. เลือกวัตถุได้ 4 ประเภท เช่น สัตว์ ผลไม้ ยานพาหนะ เครื่องครัว เป็นต้น	26. พูดเล่าได้ว่า ทำอะไรเมื่อวานนี้/ วันนี้	26. ใส่กระดุมขนาดเล็กได้ถูกต้อง 4 เม็ด																			
	<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน	
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
	22. กระโดดขาเดียวไปข้างหน้า อย่างต่อเนื่องได้ทีละข้าง ทั้ง 2 ข้าง	25. จับดินสอได้ถูกต้องและเขียน รูปสามเหลี่ยมตามแบบได้	26. เลือกสีตามคำสั่งได้ 8 สี	27. สลับกันพูดคุยแสดงความคิด เห็นและรับฟังเพื่อนหรือคนอื่นใน กลุ่มได้	27. ไปห้องน้ำเพื่อขับถ่ายได้เอง																			
	<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน			<table><tr><td>ผ่าน</td><td>ไม่ผ่าน</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	ผ่าน	ไม่ผ่าน	
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							
ผ่าน	ไม่ผ่าน																							

อายุ พัฒนาการ	รายการประเมินพัฒนาการ				
	ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)	ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)	ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)	ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม Personal and Social (PS)
66 เดือน	23. เดินต่อส้นเท้าถอยหลังได้ ผ่าน ไม่ผ่าน	26. ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ตัดออกเป็นส่วนๆ 10 ชิ้น ได้เสร็จภายใน 3 นาที ผ่าน ไม่ผ่าน	27. รู้จักความหมายของคำ “ต่อจาก” “ระหว่าง” “ข้างหน้า” “ข้างหลัง” “ไว้กับ” และ “อันกลาง” ผ่าน ไม่ผ่าน	28. อธิบายคุณสมบัติของสิ่งของได้อย่างน้อย 6 ชนิด ผ่าน ไม่ผ่าน	28. เล่นเลียนแบบบทบาทของผู้ใหญ่ได้ ผ่าน ไม่ผ่าน
	24. วังควมเหมือนมาได้ ผ่าน ไม่ผ่าน	27. วาดรูปคนโดยมีส่วนประกอบของร่างกายได้ อย่างน้อย 6 ส่วน ผ่าน ไม่ผ่าน		29. บอกประเภทของสิ่งของได้ 3 หมวด ได้แก่ สัตว์ เสื้อผ้า อาหาร ผ่าน ไม่ผ่าน	29. แปรงฟันได้เอง ผ่าน ไม่ผ่าน
72 เดือน	25. เดินลงบันไดโดยก้าวเท้าสลับกัน ผ่าน ไม่ผ่าน	28. เรียงรูปภาพ 3 ภาพ ตามลำดับเหตุการณ์ได้ ผ่าน ไม่ผ่าน	28. ทำตามคำสั่งต่อเนื่องที่ประกอบด้วยกรกระทำ 1 อย่างตามตำแหน่งที่อยู่ 3 แห่งกับวัตถุที่มีสีต่างกัน 3 สี ผ่าน ไม่ผ่าน	30. พุดหรือเล่าเรื่องโดยใช้คำสันธานเชื่อมประโยคได้ เช่น ที่ / ซึ่ง/กับ/และ ผ่าน ไม่ผ่าน	30. เริ่มต้นการสนทนากับเพื่อนได้ ผ่าน ไม่ผ่าน
		29. เขียนชื่อ(ชื่อเล่นหรือชื่อจริงก็ได้) และตัวเลขอารบิก 1-10 ตามแบบได้ ผ่าน ไม่ผ่าน	29. จับใจความได้ถูกต้องในเรื่องที่ฟังหรือดู แล้วพุดหรือตอบคำถามที่เหมาะสมกับเรื่อง ผ่าน ไม่ผ่าน	31. อ่านพยัญชนะได้ถูกต้อง ก ฅ/ด ค/ น ม และอ่านคำง่ายๆ ได้ถูกต้อง ผ่าน ไม่ผ่าน	31. แต่งตัวได้เอง ผ่าน ไม่ผ่าน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการโครงการส่งเสริมพัฒนาการ สถาบันราชานุกูล. ชุดคู่มือส่งเสริมพัฒนาการเด็ก: การทดสอบและการฝึกทักษะอายุ 0-5 ปี. เชียงใหม่: ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2542.
- คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพบริการและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี สถาบันราชานุกูล. คู่มือส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด -1 ปี (ฉบับประกอบวีดิทัศน์). กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2552.
- คณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก สถาบันราชานุกูล. คู่มือส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัย 1-2 ปี (ฉบับประกอบวีดิทัศน์). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ปิยอนด์ พับลิชชิง จำกัด, 2552.
- คณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาการ โรงพยาบาลราชานุกูล. คู่มือส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัย 2-3 ปี (ฉบับประกอบวีดิทัศน์ ชุด การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก). พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.
- คณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก สถาบันราชานุกูล. คู่มือส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 3-4 ปี (ฉบับประกอบวีดิทัศน์ ชุด การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ปิยอนด์ พับลิชชิง จำกัด, 2550.
- คณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก สถาบันราชานุกูล. คู่มือส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 4-5 ปี (ฉบับประกอบวีดิทัศน์ ชุด การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ปิยอนด์ พับลิชชิง จำกัด, 2550.
- คณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก สถาบันราชานุกูล. คู่มือการประเมินและแก้ไขพัฒนาการเด็กแรกเกิด - 5 ปี (DSI : 300 ข้อ) สำหรับบุคลากรสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2555.
- ชิษณุ พันธุ์เจริญ. การสื่อสารกับเด็ก พ่อ แม่ และครอบครัว. ใน:ชิษณุ พันธุ์เจริญ, ฉันทวีร์ ภูธนกิจ, จรุงจิตร์ งามไพบูลย์, บรรณาธิการ. ทักษะการสื่อสารกับผู้ป่วยติดเชื่อ ความสำคัญของการรักษาและป้องกัน. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพรส, 2553 : หน้า 37-40
- นิชรา เรืองดารกานนท์ และคณะ. ตำราพัฒนาการและพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โฮลิสติก, 2551.
- นิตยา คชภักดี. คู่มือการฝึกอบรม การทดสอบพัฒนาการเด็กปฐมวัย Denver II (ฉบับภาษาไทย) ฉบับแก้ไขปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546.
- นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช และคณะ. รายการตรวจพัฒนาการเด็กอายุแรกเกิด - 5 ปี. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.
- ปัญญา เพ็ญสุวรรณ และคณะ. วิธีการกระตุ้นพัฒนาการเด็กแรกเกิด - 6 ปี คู่มือจัดการเรียนร่วม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.
- โรงพยาบาลราชานุกูล กรมสุขภาพจิต. คู่มือส่งเสริมพัฒนาการเด็ก : การทดสอบและฝึกทักษะ (อายุแรกเกิด-5 ปี แบ่งเป็น 5 ช่วงปี 5 เล่ม). พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- ลัดดาวัลย์ ประทีปชัยกุล. พัฒนาการเด็กปฐมวัย. ใน:ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคณะรายงานการทบทวนองค์ความรู้ สถานะสุขภาพของเด็กปฐมวัยไทย. สงขลา: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2543.
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ; และคณะ. โครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย: ปัจจัยคัดสรรด้านครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู รายงานเบื้องต้น, 2546.
- วันดี วราวิทย์ และคณะ. ตำรากุมารเวชศาสตร์ เล่มที่ 3. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โฮลิสติกพับลิชชิง จำกัด, 2541.

- วนิดา ชนินทุพทรวงศ์. กิน กอด เล่น เล่า (2ก 2ล) กับลูกอายุ 0-5 ปี. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2557.
- ศูนย์สุขภาพจิตที่ 4. คู่มือปฏิบัติงานบูรณาการพัฒนาการเด็กแรกเกิด-5 ปี. กรุงเทพมหานคร: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2550.
- ครีนา แสงอรุณ และคณะ. การศึกษาผลของการประเมินพัฒนาการ โดยใช้แบบคัดกรองพัฒนาการอนามัย 49 เทียบกับแบบคัดกรองพัฒนาการเด็ก Denver II ในเด็กอายุ 2, 4, 9 และ 15 เดือน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี กระทรวงสาธารณสุข, 2554.
- สุชีรา ภัทรายุทธวรรตน์. คู่มือการวัดทางจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: เมดิคัล มีเดีย, 2545.
- สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์. คู่มือคัดกรองและส่งเสริมพัฒนาการเด็กแรกเกิด-5 ปี สำหรับบุคลากรสาธารณสุข ผู้ดูแลเด็ก อาสาสมัครและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็ก. เชียงใหม่: สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2550.
- สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์. คู่มือประเมินและป้องกันพัฒนาการเด็กล่าช้าวัยแรกเกิด-5 ปี สำหรับบุคลากรสาธารณสุข (TDSI). พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: โรงพิมพ์พิมพ์นานา, 2556.
- สถาบันราชานุกูล. เทคนิคการสื่อสารกับผู้ปกครอง. เข้าถึงได้ที่ http://www.rajanukul.go.th/main/addcount_group.php?id=168; 10 มิถุนายน 2558
- สำนักส่งเสริมสุขภาพ. สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2557.
- สินีนากู จิตต์ภักดี. รายงานการวิจัยเรื่องพัฒนาการเด็กที่มารับบริการในคลินิกเด็กของโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2541.
- สมัย ศิริทองถาวร และคณะ. การพัฒนาแบบประเมินพัฒนาการเด็กแรกเกิด-5 ปี. เชียงใหม่: สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2552.
- สมัย ศิริทองถาวร และคณะ. การศึกษาเกณฑ์ปกติด้านพัฒนาการเด็กแรกเกิด-5 ปี. เชียงใหม่: สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2553.
- สมัย ศิริทองถาวร และคณะ. การศึกษาเกณฑ์ปกติด้านพัฒนาการเด็กแรกเกิด-5 ปี โดยใช้แบบประเมินพัฒนาการเด็ก. เชียงใหม่: สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2554.
- อัมพร หัสศิริ. รายงานการวิจัยเรื่องการใช้คู่มือตรวจวินิจฉัยเพื่อคัดกรองพัฒนาการ (DISC) ในเด็กพัฒนาการล่าช้าจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2542.
- Dmitriev, V. *Time to Begin*. Milton: Caring, Inc Publisher, 1983.
- Glascoc, F. P. *Detecting and addressing Development and Behavioral problems in primary Care*. Pediatric Nursing, 2000.
- Gregory, R.J. *Psychological Testing : history, principles, and applications 5th Edition*. New York: Person Education ,Inc.
- Isaranurag S, et al. *Development of Children 1-12 Years Old : Thai Journal of Pediatrics*. Vol. 42 No. 1 January –April. Mahidol University, 2003.
- Marci, J. Hanson. *Teaching the Infant with Down Syndrome, A guide for parents and professionals*, Texas : Pro-Ed. Inc, 1987.
- Pieterse, M. Cairns, S. & Treloar, B. *Introduction to Small Steps*. NSW 2204 : Southwood Press Pty. Limited, 1989.
- Pieterse, M. Cairns, S. & Treloar, B. *The Macquarie Program for Developmentally Delayed Children*. Sydney: Macquarie University Press, 1986.

คณะผู้จัดทำคู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (TEDA4I)

รายชื่อที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ

1. นายแพทย์วัลลภ ไทเหนียว	ที่ปรึกษาโครงการบูรณาการพัฒนารเด็ก
2. แพทย์หญิงปัญญา เพ็ญสุวรรณ	นายแพทย์ทรงคุณวุฒิ (ด้านพัฒนาการ)
3. แพทย์หญิงศิริพร กัญชนะ	ประธานโครงการบูรณาการพัฒนารเด็ก
4. รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงนิตยา คชภักดี	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพัฒนาการ
5. ศาสตราจารย์เกียรติคุณแพทย์หญิงศิริกุล อิศรานุกรักษ์	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุข
6. แพทย์หญิงนิพนธ์พร วรมงคล	นายแพทย์ทรงคุณวุฒิ (ด้านส่งเสริมสุขภาพ)
7. นายแพทย์เจษฎา โชคดำรงสุข	อธิบดีกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
8. แพทย์หญิงพรรณพิมล วิปุลากร	รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
9. นางสาวชนิสา เวชวิรุฬห์	นักจิตวิทยาคลินิกชำนาญการพิเศษ

รายนามคณะทำงาน

1. นายแพทย์สมัย ศิริทองถาวร	ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาการเด็กราชชนก
2. แพทย์หญิงอัมพร เบญจพลพิทักษ์	ผู้อำนวยการสถาบันราชานุกูล
3. แพทย์หญิงนพวรรณ ศรีวงศ์พานิช	นายแพทย์เชี่ยวชาญ (ด้านพัฒนาการ) สถาบันราชานุกูล
4. นายแพทย์พนิต โล่เสถียรกิจ	ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ 3 กรมอนามัย
5. แพทย์หญิงพัฏฐา ไรจน์หมามงคล (วนดุรงค์วรรณ)	กุมารแพทย์ด้านพัฒนาการและพฤติกรรม คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล
6. แพทย์หญิงธัญพร เมฆรุ่งจรัส	กุมารแพทย์ด้านพัฒนาการและพฤติกรรม สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี
7. แพทย์หญิงวรรณวรรณ จงสวาทวิทยาเลิศ	จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น สถาบันราชานุกูล
8. นางสาวอารี เวชาคม	หัวหน้ากลุ่มการพยาบาล สถาบันราชานุกูล
9. นางกฤตยา อันธรา	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ สถาบันราชานุกูล
10. นางศุภรพรรณ ศรีหิรัญรัมย์	นักจิตวิทยาคลินิกชำนาญการพิเศษ สถาบันราชานุกูล
11. นางสาวจิรภา จรัสวงษ์	นักกายภาพบำบัดชำนาญการพิเศษ สถาบันราชานุกูล
12. นางภิญญา อิศระพงศ์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลสวนปรุง

รายนามผู้มีส่วนร่วมพิจารณาปรับปรุงคู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (TEDA4I)

1. ผู้แทนกุมารแพทย์ด้านพัฒนาการและพฤติกรรม(DBP)
2. ผู้แทนกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
3. ผู้แทนกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
4. ผู้แทนโรงพยาบาล สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข
5. ผู้แทนโรงพยาบาล/สถาบัน/ศูนย์สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

กรมสุขภาพจิต
Department of Mental Health